

ПОЛИТИКИН

ЗАБАВНИК

Шведска 28.00 SEK,
USA 3.50 USD,
Македонија 65.00 ДЕН,
БиХ 2.00 KM,
Црна Гора 1.00 EUR
Хрватска 8.00 KN

ISSN 0032-339-x

9 770032 339010

26.7.2002. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА LXIV • ЦЕНА 40 ДИНАРА • БРОЈ 2633

ЈА
И МОЈ
ДОМАЋИН

ИЗУМИ, ОТКРИЋА,
„ЗАБАВНИКОВА“ ПУТОВАЊА

У СВЕТ... ЛАЂОМ

ДОСТИГНУЋА

СТРИП

РАТНИК ДУГЕ

За све од 7 до 107

ПРОУЧАВАЈУКИ ПРАВЉЕЊЕ
ЧИПКЕ ДР АЛЕКС КАРЕЛ,
ФРАНЦУСКИ ХИРУРГ,
НАУЧИО ЈЕ ДА КРПИ
ОШТЕЋЕНЕ КРВНЕ
СУДОВЕ.

ТАБДНУ,
КОЊСКА
МУВА,
НАБЕНА У
ЯРИЗОНИ
ХВАТЯ И
ЈЕДЕ
ЖАБЕ.

„Никад банкрот“
био је надимак
човека из Оклахома
Ситија у Оклахоми
који је банкроти-
рао 1948. године.

ЈЕСТЕ ли већ чули да...

●●● на врхунцу своје моћи, око 400.
године пре наше ере, грчки град Спар-
та имао је 25.000 становника и 500.000
робова ■

●●● током 18. века у Француској, по-
сетиоци краљевског двора у Версају
могли су да, ограђени конопцем, посма-
трају како краљ и краљица вечерају ■

●●● сваки Рус
који је носио бра-
ду у доба Петра
Великог плаћао је
посебну таксу ■

●●● током
америчког ра-
та за незави-
сност, многе
младе су уме-
сто беле хаљи-
не носиле цр-
вену као сим-
бол устанка ■

●●● Аристарх, први грчки астроном,
290. године пре наше ере рекао је да је
Сунце центар соларног система ■

●●● 200 година стар комад тибетан-
ског сира продат је 1993. године на лици-
тацији за 1513 америчких долара ■

●●● пре 1800. године ципеле за ле-
во и десно стопало нису се засебно
правиле, већ су биле истоветне ■

DIK
BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

Свака слика једна прича: Веселјаци из ба сокака

Од мноштва прича о једној слици чини се да су две најкарактеристичније. И једну и другу је исписао, односно испричао сам сликар. Прва потиче из 1921. године и сликар Урош Предић је сместио у своју „Аутобиографију“, осврћући се на дане кад се 1884. године са студија и рада у Бечу вратио у свој Орловат а у Банату, и гласи овако:

„... Останем у свом завичају и прионом радити по природи, свом преданошћу човека који се ослободио тежобне дужности и конвенционалног стила. У блиском додиру с природом и са људима, чије сам радости и јаде познавао и саосећао још из детињства, добих нова маха, те наумих да изведем читаву серију слика из живота Срба у Војводини, са смером, да износећи у сликама штетне навике и обичаје народа, утичем на њега, да би се поправио. Али, већ са сликом „Весела браћа (жалосна им мајка)“ доживео сам као моралист једно разочарање. Моји сељани, а по свој прилици и сви остали који су слику ви-

књижевници Нади Маринковић у свом београдском атељеу, непуне четири јесени пре смрти, а она овако записала:

„Јесен баш као сад. Житко блато загушило сокаке. Сваки дан у понекој кући свињска даћа. Цела околина мирише на вруће чварке а пијана песма не да ти целу ноћ да тренеш. Гледао сам то сваки дан и дозлогрдило ми. Рекох себи: треба на неки начин показати овим људима у какву су несрећу запали, морално утицати на њих. И почнем да радим слику... Мислио сам, направити низ

сличних, и у њима оцртати све мане и опачине мојих Војвођана, па хајд' по народу да се опамети. Завршио сам „Веселу браћу“ и доживео дан да видим ефекат своје племените замисли. Навра-

ћам, наиме, једне недеље до орловатског крчмара, старог друга и пријатеља, кад око једног стола скупио се грдан мушки народ. Навалили се над нешто, гледају, очи им се уцаклиле, а уста се сасвим

Урош Предић: „Весела браћа (жалосна им мајка)“, 1887, Народни музеј у Београду. Мање се зна да је Предић два пута сликао. У списку својих слика написао је: „Весела браћа, реплика код Сеницког, Београд“, 1918. „Весела браћа, реплика за Бернхарда Лудвига, индустријалца, Беч“, 1932.

Урош Предић, „Пијанац“, 1887, портрет као скица за „Веселу браћу“

дели умножену по календарима, смејали су се добродушно, посматрајући слику, али – који је пио пре, пио је и после.“

Друга прича везана за ову слику потекла је двадесет осам година касније, новембра 1949, и деведесетдвогодишњи сликар је испричао

четири

артисти и модели НАТСКОГ

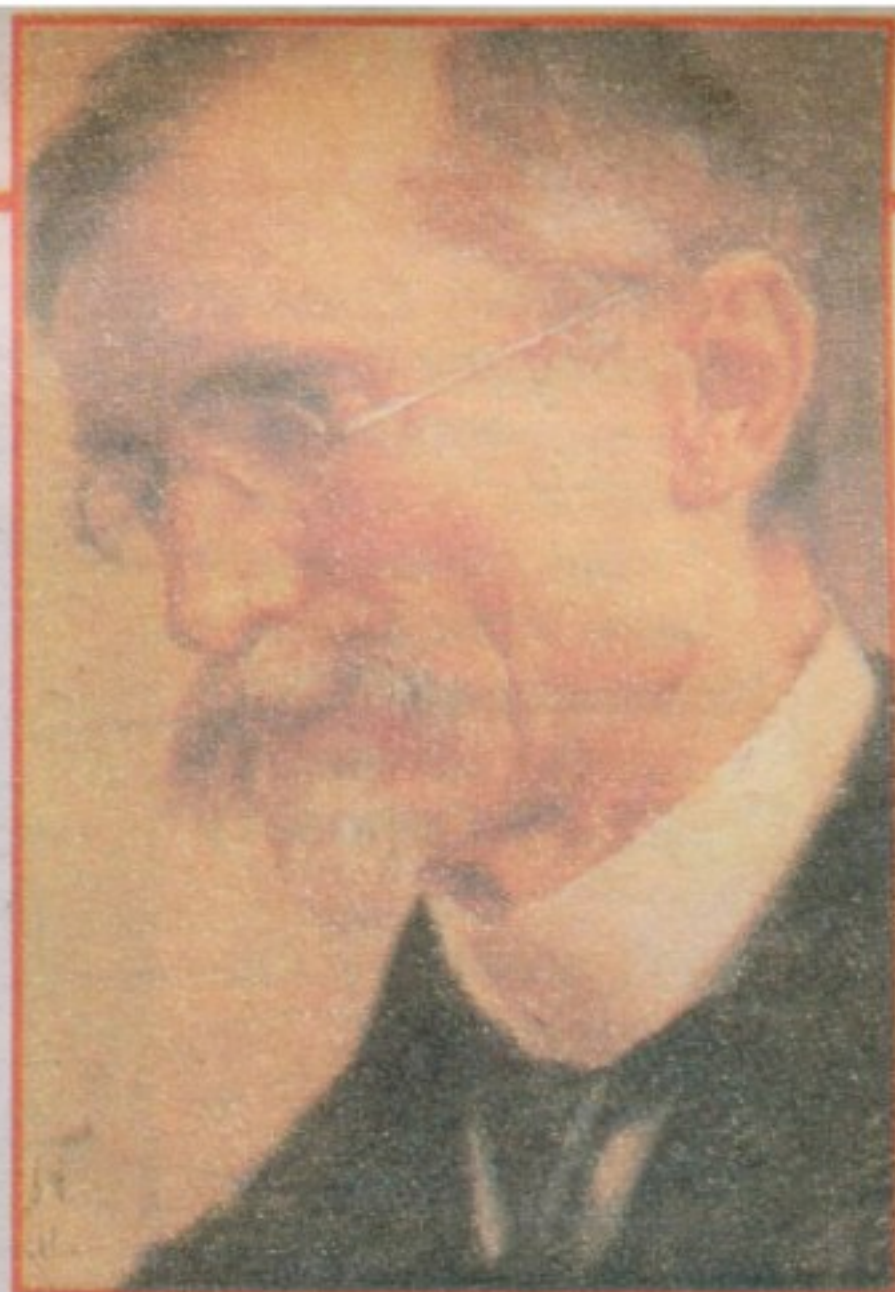
Желећи да својим сусељанима у Орловату укаже на погубност пијанчења, Урош Предић је насликао платно „Весела браћа (жалосна им мајка)“ и доживео грдно разочарање. Ко су јунаци ове чувене Предићеве слике?

развукла од ува до ува. Ето, к'о Рјепинови „Запорошци“, баш тако су изгледали. Приђем да видим шта је – кад оно репродукција „Веселе браће“, отиснута у познатом војвођанском календару

„Орао“, Гледајући је, сељаци се одушевили, кликћу од радости, изопијали се горе но што сам их икад видео... – Где нас само, чикане, тако потрефи!? – пљескали су ме по рамену...”

Урош Предић,
„Гајдаш“,
1887,
портрет
као скица
за „Веселу
браћу“

Урош Предић,
Аутопортрет, 1916.

Тако је сликар који је живео дуго, усамљенички и готово аскетски – који свакако није знао да лумпује о чему сведочи и сама слика „Весела браћа“ где је гајдаша ставио на чело дружине – направио најславније бећаре нашег сликарства чије репродукције се и данас налазе у многим банатским домовима, готово као кућне иконе. Посебно у Орловату, селу двадесетак километара од Зрењанина.

Свирац на челу колоне

Најмлађи од петорице синова попа Пере, једног од најобразованијих свештеника у Темишварској епархији који је својевремено зарад уметности умео са студија филозофије у Братислави да отпешачи до Беча само да би посетио Белведере или слушао италијанску оперу, Урош Предић је стицао и стекао ликовно образовање на бечкој Академији, где је једно

време радио и као асистент. Повратак у завичај, у Орловат, обележио је, поред осталог, и настанак слике „Весела браћа (жалосна им мајка)“.

Већ је исписано како је и

зашто сликар одлучио да месне бећаре урами и остави на ползу у наук потомству. Изузетно педантан у свему па, разуме се, и у евидентирању настанка својих дела, Предић је оставио драгоцен документ и о композицији „Весела браћа“. У већ помињаној „Аутобиографији“ чији је други део упутио Српској академији наука и уметности 2. јула 1946. године, за годину 1887, када је и настала слика, записао је следеће:

„Весела браћа, скица код мене“

„Весела браћа, по горњој скици, Народни музеј Београд“

Уз речи „Студија за Веселу браћу, код мене“, открио је и јунаке своје гласовите слике и представио их овако и овим редом:

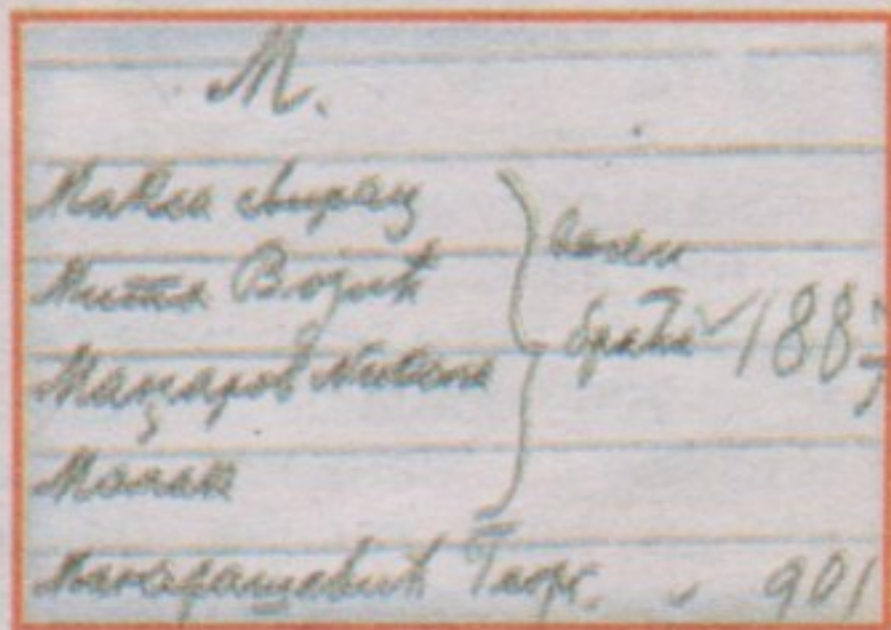
„Макса Свирац

Мита Вујић, мој слуга

Никола Маџаров, „боктер“

Један момак из Орловата“

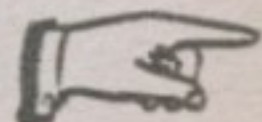
Поред ове четворице већ 115 година главних и слав-

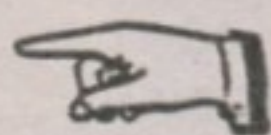
Имена „Веселе браће“ у списку који је Предић „по азбучном реду“ писао својом руком, октобра 1947. Ставио их је под слово „М“, како и почињу њихова имена

них личности на великом уљу на платну Уроша Предића налазе се, још, и жена сељанка и свињар, такође значајни за композицију слике. Ни њих сликар у својим записима није заборавио да помене и о њима ће у тексту који следи бити још речи. Др Миодраг Јовановић, аутор једине монографије о Урошу Предићу објављене тек 1998. године, испишује да „Весела браћа“ нису настала тек тако, у тренутку. Он се за њих озбиљно и студиозно припремао о чему, поред већ помињане скице, сведоче и портрети њених јунака урађени, наравно, исте године, уљаним бојама. Насликао је четири портрета (сву четворицу?!), али су данас позната само два, „Гајдаш“ и „Пијанац“, у приватном власништву у Београду.

А ко су личности чије је ликовне овековечио Урош Предић и да ли данас у Орловату о њима постоје неки трагови?

пет

Орловат је данас лепо село уз Тамиш с 350 домова и око 1800 житеља. Већина улица је асфалтирана, кафана нема ништа више него у другим сличним местима а чини се, уосталом као и другде, да је највећи део такозване „веселе браће“ уз продавнице и киоске, с неизбежним пивом поред себе. И многа обележја која подсећају на њиховог најславнијег Орловаћанина. Ту је Дом културе „Урош Предић“, његов велелепни иконостас у месној цркви, породична гробница Предићевих где су 1953. године положени његови земни остаци, место куће Предићевих коју је 1928. године Урошев синовац Светислав – и он из дружине „веселе браће“ – продао породици Станков претходно је добивши од стрица у наследство...

Туга развојачених граничара

Рада Остојин, економиста по образовању, готово да је ходајућа енциклопедија Орловата. Пре петнаестак година заинтересовао се за своје породично стабло и онда наставио даље, успевајући да истражи родослов безмало 200 породица из места, и то све до дванаестог колена, до 1700. године. Данас каже да су Орловат и околину углавном населили потомци из времена сеобе под патријархом Чарнојевићем и да они ни дан-данас не режу славски колач јер су се, својевремено, заветовали да то неће чинити до повратка у завичај.

О Орловату – за који каже да би у преводу могао да значи станиште, гнездо орлова јер је ат на мађарском спруд а орлова је у то време у Банату било као данас комараца – Остојин сведочи на основу докумената а у поводу слике „Весела браћа“ каже следеће:

„За боље разумевање прилика које су Предића подстакле да својом сликом утиче на пороке Орловаћана, неопходно је знати преломе у њиховом животу тих година. Орловаћани су од 1773. године били у саставу Војне границе, као штација – вод Банатско-илирског граничарског пука. Као милиција, бранили су тадашњу аустроугарску границу од упада Турака, исто као и у суседна села у Банату. Развојачени су 1872, дакле после 99 година, а то је оставило дубоке трагове у њиховом животу. Петнаест година касније, 1887, кад је

По Остојину, Предић је „Веселу браћу“ највероватније „ухватио“ у сокаку који данас носи име Улица Соње Маринковић, поред старог црквишта у Орловату

Предић живео у Орловату и сликао „Веселу браћу“, село је имало 404 кућне нумере са 1954 житеља. До јуче војници и ратници, тешко су се привикавали мирнодопском животу, без ранијих обавеза и стега. Многи то нису успели и одавали су се пићу. „Весела браћа“ – то је таква, порочна, епизода из њиховог живота...”

Остојин је одгонетнуо и личности које је Урош Предић успео да на платну удружи у веселу дружину. По редоследу сликара то изгледа овако:

Макса Свирац – не зна се његово презиме и када је живео, али је вероватно један од последњих гајдаша у Орловату крајем 19. и почетком 20. века. Предводник дружбе, мада је свирац код свих

бећара одувек на крају колоне, у пратњи, као да је незаинтересован за тројицу огрезлих у чаши.

Мита Војић звао се Димитрије Војнов, а Војић му је надимак. Рођен је 1854, а умро 1913. године. Био је „слуга сликара“ а куће те старе орловатске породице и сада трају у селу, а потомци живе у Панчеву и Зрењанину.

Никола Маџаров, „боктер“, најстарији је од „веселе браће“ – рођен је 1840, а умро 1897. године. По Остојину, његов отац Јован (1810 – 1871) доселио се у Орловат 1832. и живео је у кући удовице Ане Говозан, нумера 110 (у то време куће и улице су се искључиво обележавале нумером, бројем).

Нема потомака у селу – умрли су или отишли некуда без трага. Никола је био чувар у постаји – боктерници на прузи Велики Бечкерек – Панчево, која је поред Орловата прошла 1896. године.

Један момак из Орловата, како га је у свом списку именовао сам Предић, господину Остојину није познат. Можда је, по њему, чак био из другог села, пастир или слуга неког имућног Орловаћанина.

Како промашити пецару

У причи о слици „Весела браћа“ неизоставни су и ликови жене и свињара, мада они нису у крупном плану.

По Остојину, у припреми за слику Предић је нацртао сељанку средњих година и написао: „За „Веселу браћу““. На слици она стоји испред тршчаре и пијанцима прети високо подигнутим штапом јер у времену кад су они били граничари жене су биле чувари дома. И наравно да их је погађало пијанство најближих. Чини се да је Предић осудио своје мештане

управо преко ње. У крајњем левом углу слике Предић је убацио и свињара, односно месара. Остојин вели да је то, по свој прилици, био свињар Милић, а заправо Аксентије Јовин (1836–1913) чији су преци у Орловат стигли из румунског дела Баната, још 1832. године. И били су, с колена на колена, сеоски пастири, чак су то и данас. Реч је о пастирима Бати Нолину и Живи Јовину, које знатижељник може и сада срести на некој од орловатских испаша. Овај новинар, нажалост, није успео за једно преподне да их нађе. Били су са стоком у хладовини неке од пуста, а није згорег преписати сећање самог Предића који је 1888, дакле годину након настанка „Веселе браће“, урадио и слику „Орловатски свињар Милић“.

Загледан у слику, свињар је Предићу признао да је на њој препознао све, чак и крмаче из чопора, али једино није препознао себе – никада се није видео у огледалу, па и не зна како сам изгледа. Тешко да би се трезвени Предић, човек који је крчме и остала слична састајалишта избегавао у широком луку, тек тако одлучио да у свом Орловату урами „Веселу браћу“ да није знао да је у селу у то време било шест пецара. Па, шта друго људи да раде кад су казани за ракију били безмало на сваком кораку!?

Слика „Весела браћа (жалосна им мајка)“ поодавно је у власништву београдског Народног музеја, а ово је тек скроман прилог да се, бар донекле, одгонетну модели који су се, ако је веровати артисти, слатко смејали сами себи, без обзира на намеру уметника ■

Петар Милатовић

ПОДНАТИСНИ
ЗАБАВНИК

26. 7. 2002.

УСРАНЕ УЛИЦЕ

Сећајући се година проведених у Орловату по доласку са студија у Бечу, Урош Предић је у једном писму пријатељу упућеном управо из Орловата, где се склонио 1944. године, исписао и ово:

„Живео сам својих петнаест најбољих година у Орловату, између 1894. и 1909. године, и никад нисам опазио то што ми је сада јасно пред очима, а то је да су улице банатских села кроз усране!... Када се замеси банатско блато, ту треба или ићи бос или имати чизме, јер каљаче не помажу: блато је тако лепљиво као туткало. Опрости ми ружну реч, али је ствар и заслужује. Помислим како морају изгледати сеоски путеви и стазе поред кућа, када узмеш на ум да тим путевима већ двеста и више година иду коњи, волови, краве, теоци, овце, свиње, гуске и патке, и све то погани, и све то ђубре остаје да се осуши на сунцу и утапка ногама, или да се замеси са земљом у оно лепљиво блато“ ■

Мала оса *Нуменоері-
mecis* размножава се
на запрепашћујући
начин. Она полаже своје јаје
у стомак малог паука *Ples-
yometes argyra*, где се њена
ларва развија две недеље.
За то време она потпуно по-
ремени свест паука, тако да
он уместо да плете своју
мрежу – прави чауру која ће
да штити ларву осе! А она
ће касније, када се отвори,
да поједе своју мајку носи-
љу!

Овај зачуђујући случај
управљања понашањем јед-
ног бића од стране другог,
последница је неких хемиј-
ских супстанци (састав им

план? И да ли је поробљава-
ње важећи начин понашања
у природи? То је често пред-
мет расправа научника. Јер,
истраживачи не престају да
откривају нове, невероват-
не примере понашања пара-
зита који успевају да завла-
дају својим жртвама. Поста-
ло је очигледно да ови гото-
вани имају врло важну уло-
гу у раду природе то јест,
екосистема.

Тлачитељ или жртва

Ни медицинска дисципли-
на паразитологија, више се
не бави само болестима ко-
је су изазване паразитима,
него покушава да одгонетне
биолошке везе које владају

ти, вируси, протозое, гљиве,
ризоме, бактерије... траже
жртве међу другим бићима.
Оне их искоришћавају на
различите начине. Одузи-
мају им животне сокове, као
што то ради пузавица са не-
ким дрветом; користе их
као начин превоза, као што
раде буве са псом или мач-
ком или се користе њихо-
вим радом као птица кука-
вица, која потура своја јаја у
туђе гнездо.

Паразити тако, исто као и
грабљивице играју кључну
улогу у измени енергије у
биосфери. Али док грабљи-
вице прождиру своје жртве
у неколико секунди, пара-
зити и њихови домаћини ус-

чин њиховог деловања, па-
разити скоро увек мењају
понашање својих жртава.
Мењају им навике, рефлекс-
се, слабе им одбрамбене
могућности... Приморавају
их да се или прилагоде или
обрачунају са последица-
ма запоседања. Тако је је-
дан мекушац из рода *Biom-
phalaria*, домаћин метилу,
округлим црвићима који га
чине неплодним већ после
неколико дана од запосе-
дања. Али он је свестан те
опасности, па почиње гро-
зничаво да се размножава
пре него што неплодност
дође до изражаја. Други
мекушац, из блиског рода
Cerithia, још се боље прила-

Ја и мој домаћин Луктави Паразити

Неки паразити развили су
заиста невероватне
поступке и способности
како би осигурали
преживљавање својој врсти

је још непознат), које излу-
чује ларва осе. Оне се пре-
носе до мозга једног паука и
утичу на његову способност
оријентације у простору –
тако да долази до промене
облика његове мреже и
стварања чауре.

Како је један инсект могао
да развије тако сложен

између различитих живо-
тињских врста. Она изуча-
ва и врло значајну улогу па-
разита у токовима природ-
ног одабирања.

Установљено је да је ве-
ћина живих бића бар у јед-
ном тренутку свог живота
или паразит или његова жр-
тва. Може се зато постави-
ти питање – постоји ли ијед-
на животињска врста за ко-
ју би с правом могло да се
каже да је у овом смислу
„слободна“ – и да не дугује
начин рада неких својих ор-
гана и своје понашање ни
једном туђем гену? Инсек-

постављају трајније односе
који могу да иду од мирног
саживота кроз раздобља
ропства или симбиозе па
све до бесног рата.

Понекад и жртва налази
корист за себе. Тако имамо
пример говеда која дозво-
љавају једној врсти птица
да им борави на леђима по-
што се храни инсектима ко-
ји се ту налазе. Оне ће им
очистити делове тела до
којих говеда не могу да до-
пру. Однос међу неким вр-
стама толико је присан да
се може говорити о некој вр-
сти „брака“ (стручан назив
је „мутуализам“).

Какав год био на-

годио јер се размножава и
пре него је заражен, пошто
достигне своју полну зре-
лост раније.

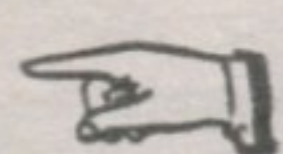
Паклене смицалице

Посебну групу паразита
чине такозвани „преваран-
ти“ (манипулатори). Они су
током еволуције до савр-
шенства развили способ-
ност да пакленим смицали-
цама измене понашање сво-
јих жртава, како би их злоу-
потребили у своју корист.
Најчешће се ради о парази-
тима са сложеним начином
размножавања, који су у
стању да искористе више
врста како би на крају

ПАЦОВ - САМОУБИЦА

Када се паразит *Toxoplasma gondii* учаури у мозгу па-
цова, он постане потпуно по-
ремећен – губи свој урођени
страх од мачака, па им пада
право међу шапе. Наравно,
пацов је поједен али је и
протозоа доспела до
свог омиљеног до-
маћина (црева
мачке) ■

доспели до оног домаћина у коме најбоље могу да донесу потомство. Ако ларва осе своди паука на стање зомбија, постоји један црвић који мраве тера на самоубиство! Овај мали црв, који живи у жучним каналима овце (може да изазове обољење говеда, неких других сисара па и човека), распростире се по ливадама путем овчијег измета. Како ће поново доспети до овог,

Паразити „преваранти“ нападају и сисаре. Протозоа *Toxoplasma gondii* (одговорна за болест токсоплазмозу), живи обично у цревима мачака али напада и глодаре. Њене жртве су пацови, који имају урођен страх од мачака – све док се овај паразит не учури у њиховом мозгу. После тога они нити беже нити се боре, већ се предају мачкама као да су им највећи пријатељи! И, наравно бивају поједени, а протозоа поново доспева до црева мачке, што јој је и био циљ. Како јој ово успева, и даље је тајна за научнике.

Пошто ни човек није поштеђен од овог паразита, са правом се можемо запитати да ли је у стању да промени и наше понашање? Епиде-

стоперима! Двострука жртва је рачић *Gammarus insensibilis* који живи у барама. Прво паразит *Microphallus papillorobustus* полаже своја јаја у цревима барских птица (његово омиљено место). Распршене у води преко њиховог измета, ларве нападају пужеве, у којима се развијају пре него што се поново не распрше у води. Тада нападају поменутог рачића и учурују се у његовом мозгу. Об-

ПОКРЕТАЧИ БИОРАЗНОЛИКОСТИ

У лагунама Новог Зеланда, паразит *Curtuteria australis* (припада метиљима) учури се у „ногама“ једне врсте шкољки (палурде), па оне не могу да се закопају у равно седиментно дно. Пошто остају на површини тла постају жртве једне врсте острига, које су и крајњи циљ паразита.

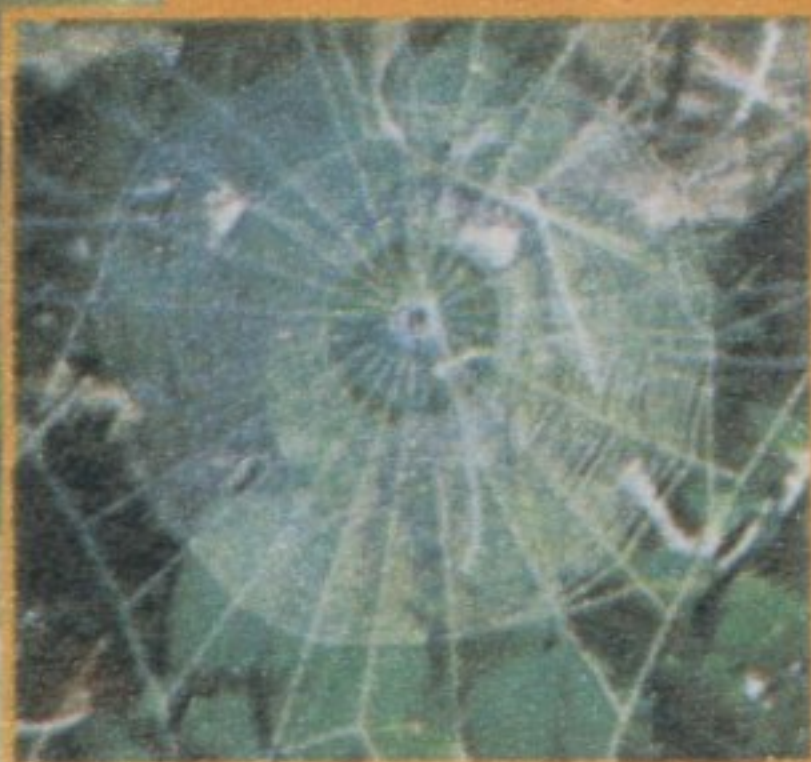
То има за последицу повећање биоразноликости екосистема: у одсуству стеновитих површина на дну залива шкољке и љуштуре поједених палурди, дају чврсту површину на коју се настањују неки бескичмењаци (морске сасе, пуж-прилепак итд.). Тако је овај паразит обогатио живи свет у плитким приобалним водама Новог Зеланда ■

ПОЛУДЕЛИ ПАУК

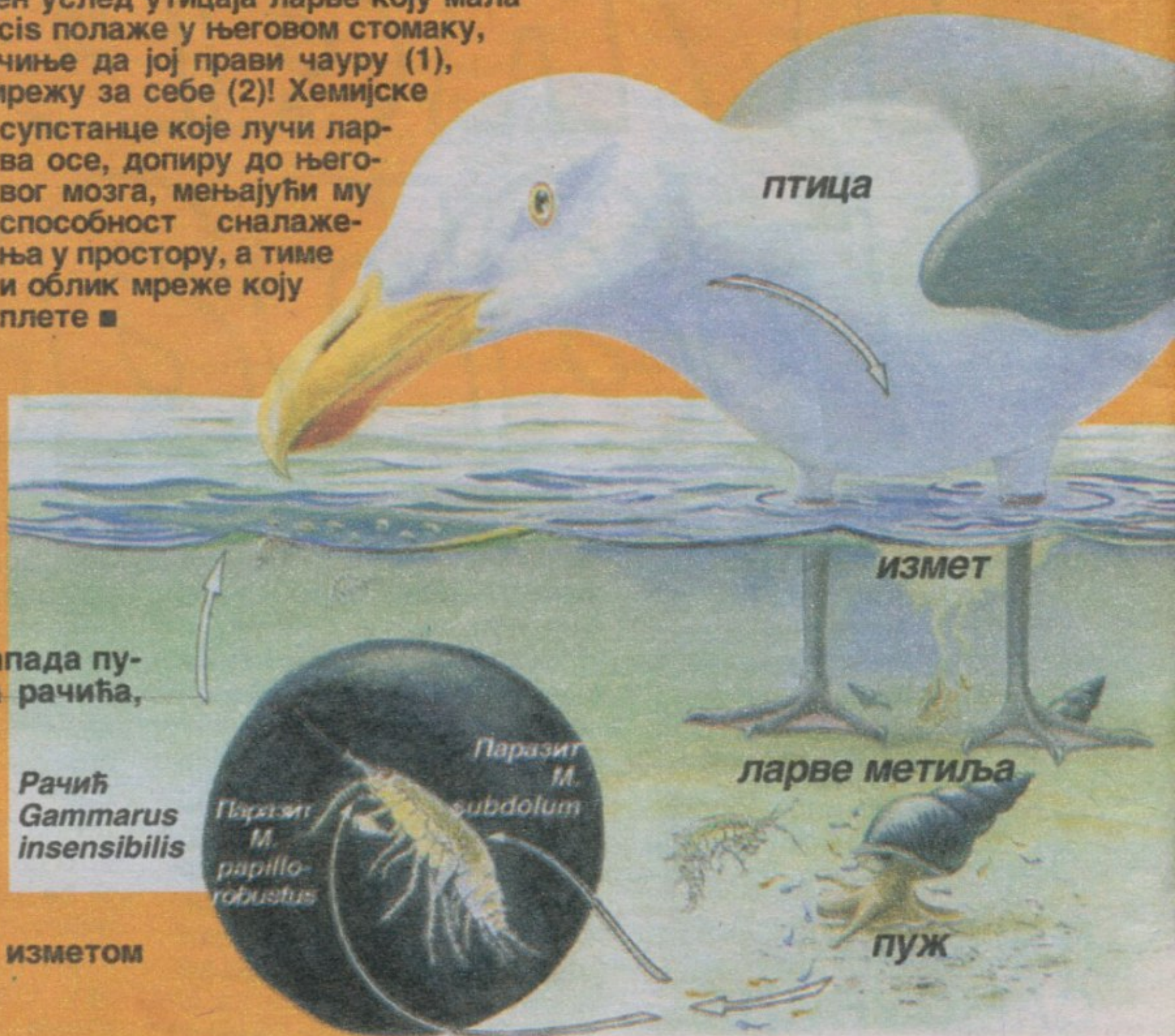
Потпуно изгубљен услед утицаја ларве коју мала оса *Numenoperitmesis* полаже у његовом стомаку, паук *P. argyra* почиње да јој прави чауру (1), уместо да плете мрежу за себе (2)! Хемијске

супстанце које ларва осе, допиру до његовог мозга, мењајући му способност сналажења у простору, а тиме и облик мреже коју плете ■

ТАЈНИ ПУТНИК

Ларва метиља *Microphallus papillorobustus* напада пужа, где се размножава. Паразит затим напада рачића, који од тога полуди и почне да се пење ка површини воде, уместо да остане у дубини. То је знак за другог паразита *Maritrema subdolum* да крене у напад на његово мишићно ткиво и искористи га као „лифт“ да би и он доспео до површине воде. Тамо ће полуделе рачиће појести барске птице у чијим цревима два паразита полажу своја јаја. Све се понавља када их са изметом птице избаце у воду ■

за њега најбољег домаћина за размножавање? Прво ће јајима заразити пужеве, у којима ће да се развијају његове ларве. Затим црвић напада мраве којима мења менталну (духовну) способност – привучени светлошћу, мрави се пењу уз влади траве, уместо да остану уз тло. Тако их овце могу лако да попасу заједно са травом а паразит поново доспева до свог омиљеног домаћина. Лукаво, зар не?

Осам

миолози мисле да може, пошто су уочили неке знаке „промене личности“ код особа које су биле заражене овим паразитом.

Слаба страна

Постоје паразити који уместо да мењају понашање свог домаћина, нападају организме који су већ жртва неког другог паразита, првенствено да би им послужили као превозно средство. Зато научници овакве паразите популарно називају „ауто-

узет лудилом рачић креће према површини, уместо да остане при дну баре где је безбеднији. На површини ће постати лак плен барских птица – паразит је опет успео да затвори свој круг. Али јадног рачића на његовом последњем путу напада још један паразит, *Maritrema subdolum*, који запоседа његове мишиће, јер такође жели да доспе до птичијег кљуна. Тако је рачић одиграо улогу превозног средства за овог паразита – аутостопера.

Питање је зашто паразити користе тако истанчану тактику, када природа, уопштено говорећи, више воли једноставна решења? Ове њихове наизглед врло прорачунате преваре, у ствари не потичу ни од каквог свесног поступка. Оне су једноставно настале у току њихове еволуције, односно као последица природног одабирања, пошто су „преварантима“ омогућиле сигурније одржавање врсте. Честу по-

ПОДНИЖИ
ЗАБАВНИК

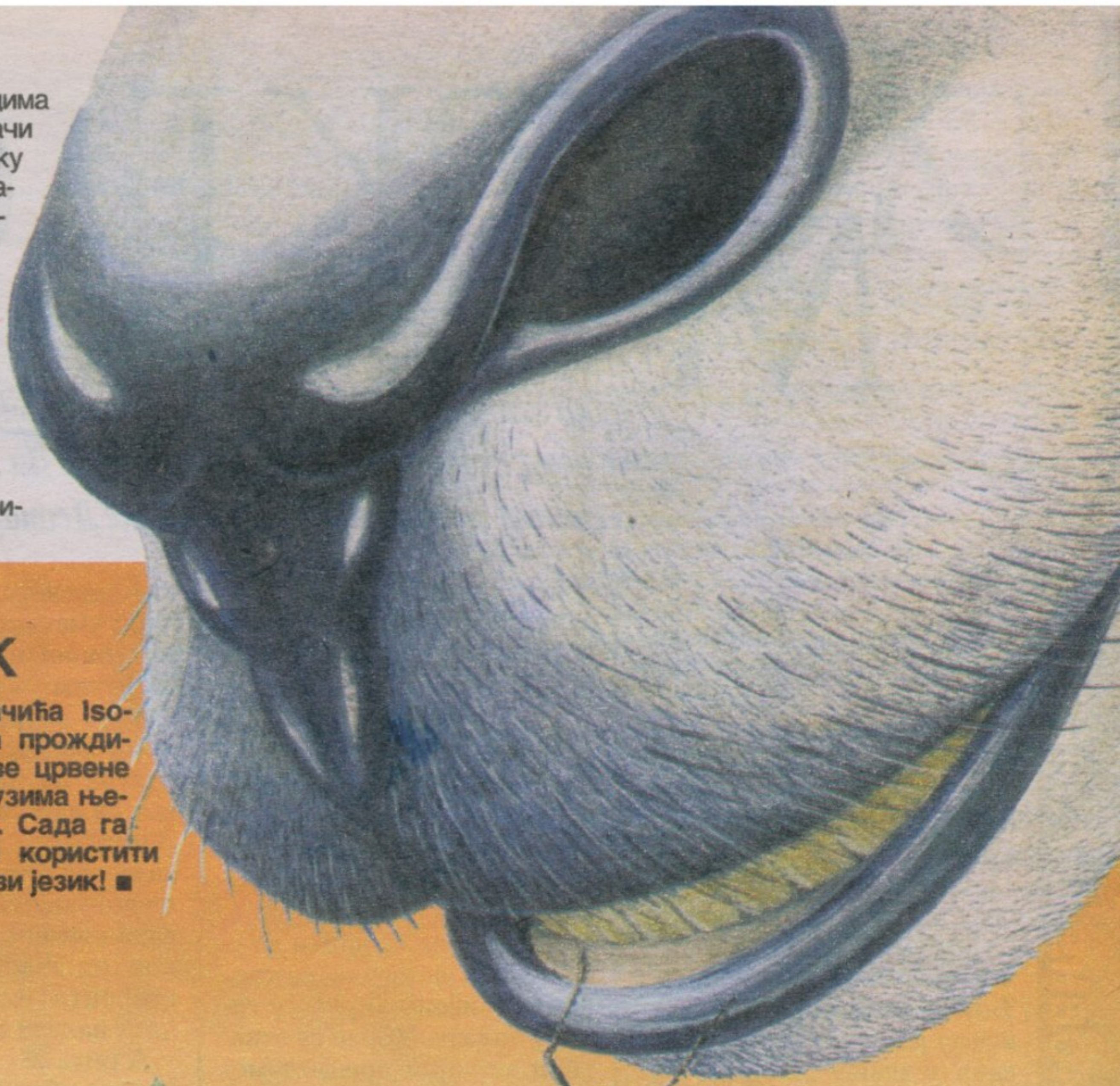
26. 7. 2002.

јаву да се паразити настањују у мозгу својих жртава, научници објашњавају тиме да овај орган има слабу одбрамбену способност.

У ствари, паразити и њихове жртве упустили су се у непрекидну „трку у наоружању“. Први без престанка проналазе нова решења како да изиграју одбрану своје жртве, коју ове друге непрестано морају да усавршавају. У овој борби у којој је свако сукобљен са изумима

ти. То по научницима симболично значи непрестану трку (борбу за одржање) у коју су укључена сва жива бића.

А све промене које се догоде једној врсти, мењају окружење за остале врсте које деле исту природну околи-

ЖИВ ЈЕЗИК

Ларва рачића *Isopod coreia* прожди-ре језик ове црвене рибе и преузима његово место. Сада га риба може користити као свој нови језик! ■

ТЕЛЕДИРИГОВАНИ МРАВИ

Један ситан црв који живи у јетри овце, у стању је да залуди мраве. Уместо да остану на земљи, они се пенетрирају до врхова влати траве, ни сами не знајући зашто. Циљ „маневра“ паразита је – искористити мраве како би се он поново нашао у жучним каналима овце, где се размножава. После ће његова јаја преко овчијег измета доспети поново на ливаде. Тамо ће прво заразити пужеве а затим и мраве, које ће овце лако попасти са травом, и тако укруг ■

другог и мора непрестано да усавршава своја „оружја“, паразити располажу одлучујућом предношћу: имају краћи генерацијски век. То значи да могу брже да се мењају (мутирају), односно да испробају више различитих „оружја“ и „тактика“ од својих жртава. Тако паразити играју улогу својеврсних убрзивача еволуције, подстичући такмичење између врста. Неки биолози назвали су ову појаву „теоријом Црвене краљице“ према причи „С друге стране огледала“ популарног енглеског писца Луиса Керола (наставак „Алисе у земљи чуда“). Црвена краљица (шаховска фигура) не сме да престане да се креће иначе ће умре-

ну, приморавајући и њих на еволуцију, како би остале у трци.

Туђи гени

Прелазећи са једног домаћина (жртве) на другог, паразити потпомажу кружење гена између различитих врста. Сада се већ зна да је 95 одсто људског генома састављено од ДНК чије многе „секвенце“ различитих дужина немају никакву до сада познату улогу. Гени су

само 5 одсто целокупног генома. Биолози су утврдили да је значајан део од тих „сувишних“ делова ДНК (42 одсто), састављен од „преносивих“ елемената. И закључили су да вероватно потичу од паразитских организама са којима се човек борио у току своје еволуције! Ове органске супстанце пореклом од паразита у стању су да се лако уграде у ДНК нападнутог организма изазивајући промене и преуређење његових хромозома.

Сматра се, на пример, да је геном кукуруза удвостручен услед многобројних вирусних инфекција кроз које је ова биљна врста пролазила током своје еволуције.

Међутим, још је далеко време када ће научници знати за све трикове којима се служе паразити. Заступљени и у најмањем кутку природе, изгледа да цео живући свет држе у шацци ■

Г. Војиновић

ЖУРКЕ С ЛЕО

Духови Леонардових ратника од 1565. године нису остављали на миру никога ко је покушао да им уђе у траг, негде на неком зиду славне фирентинске палате. Да ли су научници најзад на трагу можда најславније слике Леонарда да Винчија

„Тражи! Наћи!“

Реч је о једној заиста посебној, али веома тешкој загонетки, о тајни која већ вековима узнемирава, потхрањујући можда и лажне наде. Да ли је, коначно, на помолу и решење загонетке?

„Тражи. Наћи!“ – два глагола и то у императиву. Супротно свакој здравој логици, њих је исписао Ђорђо Вазари (1511–1574) испод једне од својих фресака у здању „Палацо векио“ у Фиренци. Шта, заправо, значе те две речи? Свако ко је још од 1565. године покушао да нађе кључ за ову загонетку доживљавао би врло брзо неку врсту ноћне море. Јер, сан о томе да ће у салону „Гинквењенто“ славне фирентинске палате наћи скривено

благо, односно тајанствену слику Леонарда да Винчија (1452–1519), распршио би се у безнађе.

Изгубљено ремек-дело

Свим поштоваоцима ликовне уметности, а посебно историчарима сликарства, Вазаријев чудновати путоказ говорио је како је он јасно желео да саопшти да је нешто од изузетне важности сакривено управо у салону палате. Убрзо су схватили да тајни предмет може бити само један: да се негде испод Вазаријевих коњаника свакако крије једна друга, али много важнија слика, можда најважније дело Леонарда да Винчија „Battaglia di Anghiari“ („Битка код Ангијарија“), фреска која прославља победу Фиренце 1440.

године над Миланом. Нада да ће ипак наћи давно несталу фреску узнемирала је од тог времена многобројне научнике. Духови Леонардових ратника нису остављали на миру никога ко је покушао да им уђе у траг.

Питање које се најпре наметало гласило је: да ли је уопште могуће да је Ђорђо Вазари, биограф свих највећих сликара ренесансе, једноставно препртао и упропастио дело свог славног претходника коме се, иначе, дивио? Чудни су путеви уметнич-

ки, одговарали су историчари уметности, те ниједна могућност није искључена. Међутим, све донедавно, научне потраге оповргава-ле су овакве претпоставке будући да нико није успео да нађе и најмањи траг Леонардове фреске. Можда су сви погрешно тумачили документа која су указивала како се управо на једном од зидова сале „Гинквењенто“ фирентинске палате налази слика битке.

А онда је с пролећа 2002. године инжењер Маурицио Серађини јавно објавио своју намеру да најзад стави тачку на ову тајанствену причу. Он је још 1975. године безуспешно трагао за Леонардовом фреском, а у томе су му помагали највећи стручњаци за сликарство и уметност италијанске ренесансе. Сада је Серађини кренуо другим путем. Помислио је како би било најбоље да се врати у прошлост јер „Палацо векио“ није увек изгледао као што изгледа данас. Свакако не у доба када је у њему сликао славни Леонардо. Али, како се вратити у прошлост? Једноставно. Примењујући најновија технолошка достигнућа, одговорио је инжењер.

Тајне одаје

Не постоје никакви цртежи ни мапе из времена када је палата подигнута. Најстарији нацрт потиче из 1770. године. Није познато ни које је године ударен камен темељац, али је извесно да се испод чувеног здања налази римски амфитеатар. Из камера са инфрацрвеним зрацима, радарских антена, скенера са ласером указале су се

слике давно изграђене палате, до сада невиђене: накнадно зазидана врата и прозори, скривене одаје... Истраживања се настављају уз помоћ ендоскопских сонди са оптичким влакнима. Тек када некадашња Велика сала буде у потпуности снимљена, онако како је изгледала у Леонардово време, пре него што је у њу ступио Ђорђо Вазари (који јој је и променио име), научници ће кренути у праву потрагу за изгубљеном

НАРДОМ

фреском. Ањоло Дони од Венеције пише у једном писму из 1549. године да се Леонардова фреска налази са десне стране степеништа које је водило у Велику салу.

Инжењер Маурицио Серађини и група сасвим младих истраживача, архитеката, технолога и историчара уметности у напорном раду и потпуној тишини проводе пролећне дане и уз помоћ технике термо

графије испитују циглу по циглу већег дела палате.

Овај поступак омогућава им да сазнају колико се слојева налази на одређеној цигли, као и из

ког времена потиче. Серађини сматра да ће на јесен обелоданити решење вековне загонетке.

Шта су до сада нашли? На западном зиду салона откривен је додатни премаз малтером, а на источном, чудновато задебљање зида од неколико центиметара. То ће вероватно бити прва места са којих ће кренути завршна потрага за фреском. На-

жалост, изгубљени су и Леонардови припремни цртежи, скице великог формата на картону за које се поуздано зна да су постојали јер се помињу у сачуваном документу из 1540. године. Познато је да се Леонардо припремао за сликање фреске у цркви Санта Марија Новела и да су баш ту настале скице будућег дела. А онда се упутио у Велику салу. Било је то, како је сам Леонардо забележио, у петак, 13. јуна 1505. године.

„Почео сам да бојим у палати...“, написао је и заћутао препустивши се раду. Све што се догодило после постало је легенда ■

М. Ойћановић

СПАВАЊЕ НА ВИСИНИ

Ватрогасна бригада из града Тримдона на североистоку Енглеске позвана је да с дрвета високог готово десет метара спусти мушкарца који је спавао чврстим сном после бурне пијанке у оближњем пабу.

Зашто је Гери Картер, како се зове необични спавач, одлучио да заспи баш на дрвету и како је уопште успео да се попне до „лежаја“ на толикој висини, није касније успео да објасни.

– Ја сам већ 34 године у ватрогасној бригади и ово је први пут да видим овако нешто. Младића смо затекли потпуно непокретног у крошњи и током читавог подухвата спасавања он се није пробудио. Ни онда кад смо га чекрком спустили и сместили на носила како бисмо га одвезли у болницу – рекао је вођа ватрогасне јединице.

– Мора да се Гери забунио, пио је у пабу „Црвени лав“ а не „Црвени леопард“, па је хтео да, попут леопарда, мало дремне на дрвету – кажу у шали његови другови ■

дванаест

ВЕКНА ХРАНИ И БРАНИ

У једној бакалници у Портсмауту, луци на југу Енглеске, догодила се необична пљачка која је ипак осујећена векном хлеба. Лопов је упао у бакалницу, напао трговца и његовог сина тражећи да отворе касу. Дошло је до гушања, али у бакалницу је, срећом, ушао морнарички официр Адријан Нили.

Схватио је да су трговац и његов син у великој невољи, па им је притекао у помоћ првим што му се нашло при руци – не баш свежеом векном хлеба. Замахнуо је и неколико пута ударио пљачкаша по потиљку, ошамутио га и још стигао да позове полицију ■

„НА-НА“ БЕНД У СВЕМИРУ

Познато је да је Русија прва земља у свету која је дозволила пут у свемир особи која није професионални космонаут. То је био амерички милионер Денис Тито који је платио 20 милиона долара да са једном руском екипом космонаута борави осам дана на Међународној свемирској станици.

Ово је навело и чланове познате руске поп групе „На-На“ да се и они вину у свемир као туристи, те су започели неопходне лекарске прегледе, изјавио је агенцији Интерфакс неименовани извор у руској космичкој индустрији. Прегледи чланова овог поп састава обављају се и између турнеја, а све трошкове медицинских испитивања носе сами музичари. Тако ће Русија бити и прва земља која ће дозволити једном бенду да се нађе у васиони ■

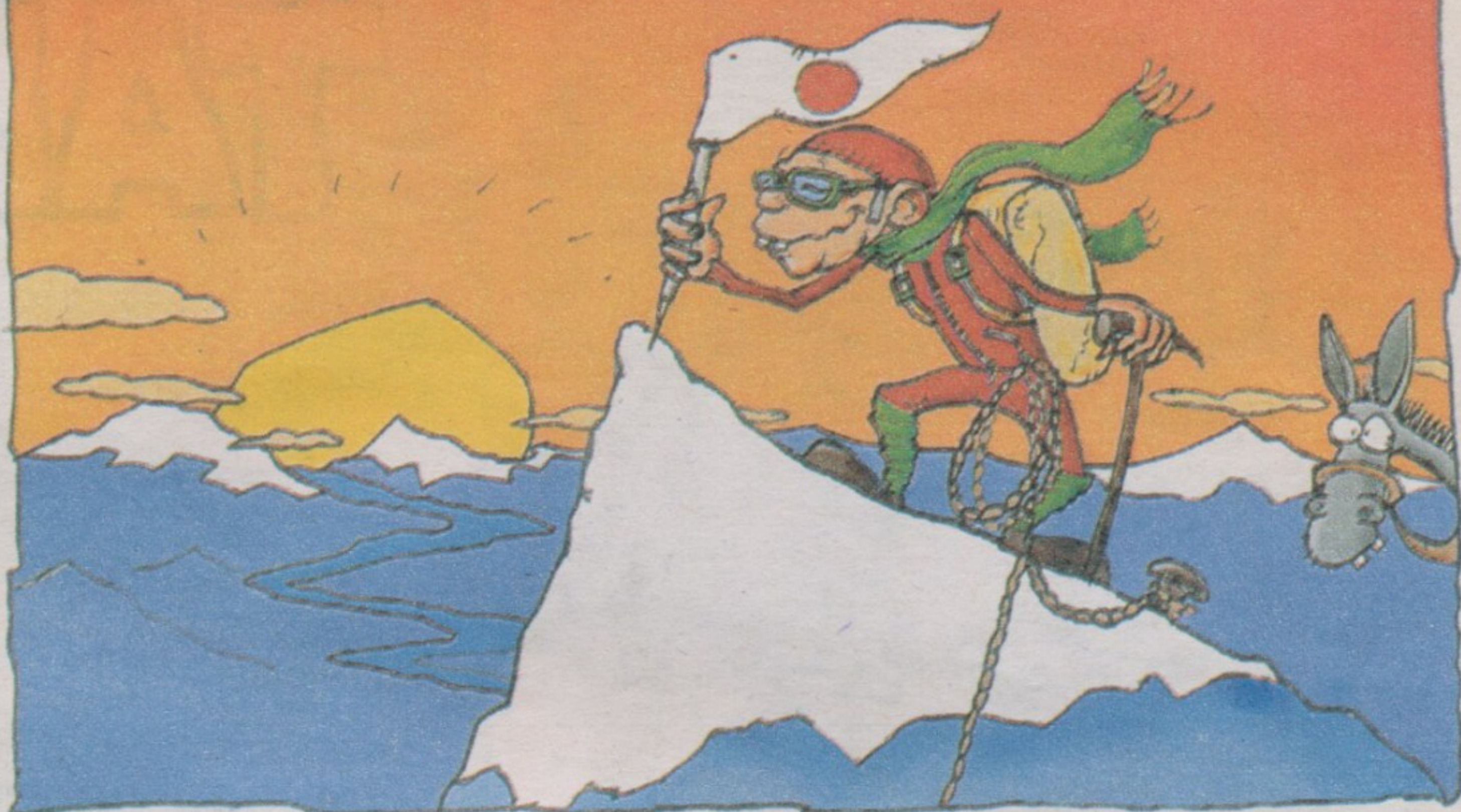
ПОДНИКНИ
ЗАБАВНИК
26.7.2002.

Томијаши Ишикава, шездесетпетогодишњи Јапанац из Нагоје, најстарији је човек који се попео на Маунт Еверест, највиши врх Хималаја (8 848 метара). Ишикава се 1994. већ успињао на Маунт Еверест, али са лакше, непалске стране.

Овог пута то је успео из Тибета и уз помоћ тибетанских планинара и водича и тако надмашио Американца Шермана Була који је са 64 године и девет месеци био најстарији човек који се попео на највиши врх на свету.

Тако се Томијаши Ишикава придружио својој земљакињи Тамаи Ватанабе – она је са 63 године најстарија жена која се попела на Маунт Еверест ■

ВРЕМЕШНИ АЛПИНИСТИ

ЗАЉУБЉЕН

За случај који се догодио у једном градићу у америчкој држави Минесоти могло би се рећи да је „љубав на полицијски начин“. Џон Тахек, шеф полиције у том граду, мислио је да ће задивити своју девојку ако подметне пожар у близини њеног стана, а онда као јунак улети у дим и ватру и изнесе је на рукама!

Али, није било како је замислио јер се ватра распламсала, па је у пламену изгорело десетак кућа и неколико продавница. Тако се план о романтичном херојском чину спасавања љубљене претворио у пакао. Заљубљени полицајац откривен је као подметач пожара, избачен из полиције, против њега је подигнуто девет оптужби за паљевину и шест због надокнаде штете.

Да све буде горе, бивши полицајац постао је и бивши момак своје вољене ■

НА РУЧАК У КРЕМЉ

Московљани и гости руске престонице који долазе у посету Кремљу од сада ће моћи не само да уживају у његовим лепотама и знаменитостима, него и да пробају укусне специјалитете не излазећи изван зидина Кремља.

Портпарол управе Државног кремаљског дворца Виктор Хреков обелоданио је да је у Дипломатском фоајеу отворен ресторан за све госте и посетиоце Кремља. Раније је овај фоаје са 200 места био отворен само за представнике дипломатског кора који су присуствовали свечаностима у Кремљу.

Јела у ресторану припрема комбинат „Кремљовски“ који нуди здраву храну с приватних окућница, а цене су на нивоу оних у граду ■

КАКАВ ОТАЦ ТАКВИ

истраживања социобиолога показују да се не понашају баш све животиње на исти начин. Наиме, међу њима има изузетно пажљивих и нежних очева.

*Лавови:
добри очеви,
али
истовремено
немилојрдне
убице туђих
младунаца*

Нежни и зли очеви

Чак више од извесних женки, поједини мужјаци су савесни очеви, спремни

Најнеодговорнији очеви међу животињама су свакако медведи који не успевају чак ни да препознају сопствене младунце. Али су зато даброви и пингвини нежни као маме. Па и више...

Сви само говоре о пожртвованим мајкама, а тек понекад се поведе разговор о очинској пажњи и љубави. Изгледа да је човек своју причу о родитељству, односно мајчинству, пренео и на животињски свет...

Да ли сте некада размишљали о томе да ли су животиње добри „очеви“? Како се односе према својим младунцима?

Срећом, постоје они који се већ одавно баве проуча-

вањем понашања животиња и с тим у вези понашањем „очева“ према својим наследницима. Седамдесетих година прошлог века амерички научници готово су једногласно прихватили теорију по којој мужјаци сисари, у тежњи да обезбеде што већи број наследника, не бирају партнерке, већ само брину да се што више и што чешће паре. Тако остављају „генетски траг“, али заборављају да брину о младунцима које су „посејали“ на све стране. Нова

*Дођи да се играмо:
дабар отац
стрпљиво
се игра
са својим
наследницима*

ДА ЛИ МЕЂУ ЖИВОТИЊАМА ИМА ДОБРИХ ОЧЕВА?

НАСЛЕДНИЦИ

Отац пингвин
лежи на
јајима
непомично
четири
месеца
док се женка
одмара

да се у свакој прилици играју са својим младунцима, а изнад свега – да их штите. Групи нежних очева свакако припада и вук који не само што брине да обез-

беди храну за женку и младунце, већ је њему препуштено и васпитавање наследника. Вук отац је онај који ће своје вучиће учити како да лове и како да се понашају у чопору.

Иако би пас требало да буде сличан вуку, он је у међувремену готово потпуно изгубио своје „родитељско чуло“. За то је крив чо-

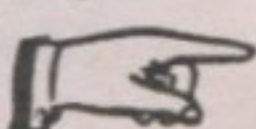

И гориле воле да се играју са својим младунцима, међутим, нису нимало нежни према туђој „деци“

век: толико га је одомаћио да је пас мужјак данас бољи „отац“ људском породици – деци, неголи својим младунцима.

Дуги низ година владало је мишљење да су лавови зли очеви, спремни да убију, па чак поједу сопствене младунце. Није тако, мада се дешава да лавови убијају младунчад сопствене врсте. Али, никад своје младунце. Због чега то чине? Да би могли да

Брачни пар нојева
у шетњи са
наследницима.
Отац ној је присутан
да би одбранио
женку и младунце

Морски коњић: и отац и мајка

се паре. Јер, лавица не допушта да јој се приближи ниједан мужјак док њени младунци не наврше 18 месеци живота. Тек када остане без поро- да, лавица пристаје на па- рење. Лавови дакле спроводе најужаснији и најсу- ровији метод задобијања пажње женке. Иначе, пре- ма сопственим младунци- ма веома су нежни.

Нежни дабар, пожртвовани пингвин

Групи ужасних очева припада и медвед. Медве- ди чак не успевају ни да препознају своје младунце. Веома се често догађа да

Арована, речна азијска риба: отац у устима чува наследнике све док не порасту довољно да могу сами да пливају

их растргну, немајући појма да су убили соп- ственог потомка.

Најпажљивији и најне- жнији очеви међу живо- тињама су вероватно даброви. Дабар брине о свом младунчету до по- следњег дана живота, стрепећи над његовом судбином. Дабар мужјак увек носи своје младун- це на леђима, учи их да пливају, да граде бране. Ако видите да неки да- бар носи своје младун- че, знајте да је то отац дабар. Мајке носе да- бриће тек да би им поне- кад олакшале пут с јед- ног места на друго. Да- брови очеви то чине из задовољства, јер је то за њих један начин игре. Напред, назад, горе, доле, док се младунци љуљају на леђима.

С друге стране, најпожр- твованији отац је пингвин. Током леденог зимског раздобља на Антарктику, пингвин непомично лежи на јајима, одржавајући рав- нотежу ногама греје јаја. Нити једе, нити пије, нити се помера и то четири и по месеца! Слично се понаша и морски коњић у чијој се „торби“ налазе јајашца бу- дућег поро- да.

Свака животињска врста другачије се понаша према својим младунцима. Изве- сно је да се исти начин по- нашања родитеља преноси на будуће генерације, тако да нема великих одступа- ња. И то човека чини раз- личитим од животиња: чо- век има прилику да испра- ви родитељске грешке. Па макар угледајући се на пингвина! ■

М.О.

СВЕТ У БРОЈКАМА

АТЛЕТИЧАРИ У АКЦИЈИ

5 медаља на истим олимпијским играма освојила је аме- ричка атлетичарка Мерион Џоунс. У Сиднеју, 2000. го- дине, она је освојила златна одличја у трци на 100 и 200 метара, као и у штафети 4 пута 400 метара, а бронзане медаље — у скоку удаљ и штафети 4 пута 100 метара ■

173 центиметра је висок амерички скакач увис Френклин Џејкобс, али је успео да прескочи висину од 232 центиметра, да- кле, 59 центиметара више од сопствене висине. То је светски рекорд уколико се има у виду разлика између резултата који остварује такмичар и његове висине ■

16 година светски рекордер у трци на 110 мета- ра са препонама Британац Колин Џексон на- лази се на светским листама међу 10 најбо- љих атлетичара. За то време два пута је био светски шампион, три пута европски првак, али никада није освојио злато на олимпијским играма ■

18 година и 135 дана имала је Русиња Ирина Станкина када је освојила златну медаљу у дисциплини ходања на 10 километара у Ге- теборгу 1995. године. Кенијска атлетичарка Сали Бар- со имала је 15 година и 5 месеци када је 1993. године освојила бронзану медаљу на првенству у Штутгарту у трци на 100 метара и постала најмлађа власница ме- даље на шампионатима планете ■

39 година и 315 дана имала је Белорускиња Ели- на Зверева када је 2000. године освојила златну медаљу у Сиднеју у бацању диска. Она је најстарија атлетичарка олимпијска шампионка ■

4 златне медаље на истим олимпијским играма до сада су освојили Џеси Овенс у Берлину 1936. го- дине, Фани Бланкерс Коен у Лондону 1948. и Карл Луис у Лос Анђелесу 1984. године. Занимљиво је да су Овенс и Луис златне медаље освојили у истим дисциплинама (100 метара, 200 метара, штафета 4 пу- та 100 метара и у скоку удаљ) ■

71 метар и 54 центиметра бацила је копље Ослеидис Менендес, кубанска рекордер- ка. Било је то 1. јула 2001. године. Ослеи- дис је прва жена која је бацила копље даље од 70 метара ■

409 пута скочила је удаљ дуже од 7 метара немачка атлетичар- ка Хајке Дрекслер, и до са- да је учествовала на 159 такмичења ■

6 златних медаља је Украјинац Сергеј Буп- ка освојио на свет- ским првенствима од Хелсинкија 1983. године до Атине 1997. године ■

Српска краљевина после краља Уроша претворила се у кнежевину, јер су изабрали себи за господара кнеза Лазара који је имао сестричину краља Уроша по имену Милицу. И тако су му једни били наклоњени, а други нису, као што и данас свуда бива, не само међу световним људима, него и међу духовнима. А где год нема слоге, ту ни на који начин не може бити добро.

Кад чу цар Мурат да је кнез Лазар наследник свог господара у српској краљевини, скупивши војску крену на српску земљу, на Косово поље, а кнез Лазар, не оклевајући, скупивши такође војску, дође на оно место и утабори се према цару на другој страни на Смогову, крај реке Лаба.

И тада је у среду, на дан светог Вида, започео веома жесток бој и трајао је све до петка.

Господа која су била наклоњена кнезу Лазару борила су се јуначки, верно и поштено крај њега, али су други, гледајући кроз прсте, посматрали битку, а због ове невере и неслоге, и зависти рђавих и неваљалих људи, битка је изгубљена у петак у подне.

И ту је Милош Кобила, витез кнеза Лазара, убио цара Мурата. И тада је исто тако убијен царев син Мустафа, али је други његов син Илдириџ Бајазит, што значи небеска муња, остао на царском престолу.

Ту је исто

НИЈЕ ГЛАВА ВРБОВ ПАЊ!

„Јаничарење успомене или Турска хроника“ Константина Михаиловића из Островице, поданика и ратника Ђурђа Бранковића а касније јаничара султана Мехмеда Другог Освајача, занимљиви су записи о историјским догађајима и приликама у Србији, Грчкој и Турској

буде воља Божија.

У томе је цар Бајазит наредио да посеку Лазара.

А Крајмир, измоливши то од цара, клекнувши држаше skut

под главом кнеза Лазара да не би на земљу пала. А кад она паде на skut, приљубивши ову главу уз своју, рече:

– Заклео сам се Господу Богу: где буде глава кнеза Лазара, ту и моја мора лежати.

А онда је и он посечен и обе главе падоше заједно на земљу.

У то време донесе један јаничар главу Милоша Кобилића и баци је пред цара поред оних двеју глава, говорећи:

– Срећни господару, ово су главе твојих најстрашнијих непријатеља.

Онда Рашани или Срби који бејаху крај цара Бајазита измолише тело кнеза Лазара и однесоше га у један манастир који се зове Раваница и онде га сахралише и прогласише за свеца.

Победивши, цар Бајазит остаде на Косовом пољу и на овом бојишту начини знак онде где је његов отац убијен: на четири стуба начињен је свод оловом покривен. А ставивши у мртвачки сандук свог оца и брата, посла их у Брусу, где је обављена њихова сахрана. ■

К. В.

тако ухваћен кнез Лазар близу једне Богородичине цркве по имену Самодрже, и на том месту је постављен висок мермерни стуб као знак

да је ту ухваћен кнез Лазар. А крај њега је био ухваћен Крајмир, војвода топлички, и многе друге госпде је на месту уништено. А неверници,

пошто су се нагледали боја, остали су као издајници, што им касније није добро било, јер је после кратког времена, одводећи једног по једног, цар

наредио да се сви поубијају, говорећи:

– Кад сте свом господару били тако неверни у његовој невољи, то исто бисте и мени учинили.

Ту су доведени пред Бајазита кнез Лазар и војвода Крајмир.

Цар Мурат, отац царев, као и брат Мустафа, лежали су обојица на носилима.

И тада рече Бајазит кнезу Лазару:

– Ето видиш како леже на носилима отац мој и брат мој. Како си се само смео одважити да се њима успротивиш?

Кнез Лазар је ћутао. Рече тада војвода Крајмир:

– Мили кнеже, одговарај цару јер глава није као врбов пањ да по други пут израсте.

Тада кнез Лазар рече цару:

– Веће је чудо како се твој отац смео усудити да нападне српску краљевину. А кажем ти, царе Бајазите: да сам ово раније знао што сад очима видим, морао би ти на трећим носилима лежати. Али је сам Господ Бог тако изволео учинити због грехова наших. Нека

ЖИВОТ ПИШЕ ДРАМЕ

Пре него што је започео миран живот сеоског пароха, Волф је провео две деценије радећи као мисионар у Азији и Африци и стекао углед рођеног борца. Ухваћен је и одведен из Бухаре у Тимбукту где је издржао разна мучења. Једном приликом ухватили су га трговци робљем, привезали за коњски реп и тако отерали у пустињу. Други пут разбојници су му однели сву одећу оставивши га самог и потпуно голог у снегом прекривеној области Хинду Куш. После тога разне болести, земљотреси и бродоломи били су за њега ситнице. У животу га није одржала само физичка снага. Био је изузетно паметан и домишљат човек. За разлику од других посетилаца из Европе, занимао се за културе које је упозна-

Џозеф Волф

ПУСТОЛАОВИНА

Вести које су стигле у Лондон у лето 1843. године биле су узнемирујуће. Официри британске војске Коноли и Стодард ухваћени су и стрпани у затвор у граду Бухари у средњој Азији. Заробио их је емир Насрула кан, познат по изразито непријатељском расположењу према странцима. Лош глас који га је пратио као веома окротног човека стигао је и до 8000 километара удаљене Британије. Два официра била су мучена и на крају гурнута у јаму препуну отровних змија и инсеката. У домовини нико није знао да ли су још живи.

Бухара се налазила на ивици негостољубиве пустињске области у којој су путнике пресретале банде пљачкаша. Четрдесетих година 19. века само шачица одважних Европљана усуђивала се да прође туда.

Баварац у Лондону

Прича о невољи двојице официра стигла је и до ушију сеоског пароха који се затекао у посети пријатељима у Лондону. Био је пореклом Баварац, стар 52 године, невероватно крупан и, како су неки говорили, помало луд. Име му је било Џозеф Волф.

Изузев Конолија и Стодарда, парох Волф једини је човек из Енглеске који је икада био у Бухари, и то десет година раније, као мисионар. Познавао је тамошњи језик и обичаје. Британска војска неколико пута му је спасла живот и он је осећао да је њихов дужник. Мислио је како би пут у Бухару и покушај да ослободи заробљене официре могао да буде начин да им се одужи.

И тако је у дневним новинама објавио писмо којим објашњава своју намеру и тражи новчани прилог за свој подухват. На овај начин прикупио је више него довољно новца за пут, као и понуду Р&О поморске линије за бесплатан пут до Турске.

Осамнаест

У Лондону је велики број људи мислио како су британски официри још живи и да би неко требало да покуша да их ослободи. Али, влада није била вољна да било коме наметне тако тежак задатак

вао и умео је да склапа корисна пријатељства.

Волфов план за спасење Конолија и Стодарда био је једноставан и у складу с његовом огромном храброшћу. Умаршираће у Бухару уз многобројну пратњу – колику год буде могао да обезбеди – и тражиће од озлоглашеног емира да ослободи официре. Претпостављао је да ће што важније буде изгледао и звучао емир имати мање снаге да му се супротстави. Спаковао је своју најбољу свештеничку одећу и измислио титулу – велики дервиш Енглеске, Шкотске и Ирске и целе Европе и Америке. Понео је 24 библије, много географских карата, 36 сребрних сатова и 36 примерака романа „Робинзон Крусо“ преведеног на арапски. Добро је знао од коликог је значаја у тешким приликама подмитити праву особу. Сребрни сатови били су увек предмет великог занимања а „Робинзон

Крусо“, веровао је, књига какву би свако пожелео да прочита.

Поход на Бухару

И тако је Волф у октобру 1843. године, без званичне подршке британске владе, отпловио из Саутемптона за Константинопољ (данашњи Истанбул). Немајући шта друго да ради на броду, забављао се прелиставајући књигу гостију у којој су се налазила многобројна имена путника различитих националности. Његовим телом прошла је језа када је угледао име Артура Конолија који је, неколико година раније, истим бродом отпловио у Бухару.

У Константинопољу је Волф убедио султана и највише исламске поглаваре да му напишу препоруку и на тај начин га заштите. Тако је могао да убеди владаре различитих области кроз које је прола-

ПОДНИМИ
ЗАБАВНИК

26. 7. 2002.

зио да је човек са добрим везама и часним намерама, па су били спремнији да му пружи помоћ. Ту је такође сакупио водиче и слуге и, путујући што пешице што на коњу, стигао у Техеран, главни град Персије (данас Иран). У Техерану је британски амбасадор Џастин Шејл покушао да га наговори да одустане од мисије. Шејл је био сигуран да су Коноли и Стодарт погубљени и да ће свакога ко покуша да истражи разлоге њихове смрти снаћи иста судбина.

Волф је и сам био дошао до истог закључка али је осећао обавезу да настави. Мислио је да би, ако би се вратио кући не посетивши Бухару, његов подухват био проглашен за подвалу обичног хвалисавца. Док је боравио у Техерану, амбасадор га је упознао са персијским шахом. Баварац се допао шаху, па је

одећу брзо је привукла пажњу многих. Када је Волф 27. априла прошао кроз градску капију гомила радозналаца окупила се да га види.

Ћутљиви емир

Посетилац је стигао тако накинђурен да није могао а да не изазове и пажњу емира. Осим тога, носио је писмо султана, шаха и амбасадора који су молили Насрула кана да га прими. Испраћен је у дворца и кроз хладне мермерне ходнике спроведен до препуне дворане за пријем. С једне стране, окружен својим саветницима, седео је емир – обучен у једноставну памучну одећу, далек и повучен, миран и тих као статуа. На глави је имао леп свилени турбан, а већи део ње-

Насрула кан, емир Бухаре

ХРАБРОГ ПОПА

емиру написао писмо захтевајући од њега да Волфа прими као уваженог госта.

Између Техерана и Бухаре лежало је 1000 километара пустињског подручја настањеног искључиво трговцима робљем и разбојницима. На срећу, у Мешеду, близу персијске границе, Волф је стекао још једног корисног савезника, облачног везира који га је упозорио на опасности које наилазе и обезбедио му заштиту са својих девет наоружаних војника.

Али, како се стеновита и непријатна пустињска област претварала у зелене пределе Бухаре, међу Волфовом пратњом страх је толико нарастао да су се сви разбежали. Волф је с малом свитом умарширао у град читајући наглас Библију као да га то штити од зла које се, осећао је, приближава.

Појава огромног човека у сјајном ортачу од црвене свиле и свештеничком

говог лица губио се у густој црној бради. Његове тамне очи пакосно су пиљиле у странца.

У оваквим приликама Волф је умео да се понаша на одговарајући начин. Знао је да је неопходно да искаже владару највеће могуће поштовање. Стајао је пред загонетним емиром и изговарао уобичајене поздраве своје цркве које је сваки посетилац требало да каже три пута гладећи за то време своју браду. То је био још један знак исказивања поштовања. Желећи да се разликује од других, Волф је поновио поздрав тридесет пута док на лицу Насрула кана није затитрао једва видљиви осмех. А онда је емир прснуо у смех. Гледао је у Волфа као да тако нешто никада није видео и рекао: „Дакле, чудни човече, ти си значи Џозеф Волф.“

Волф је одмах упитао шта се догодило са Конолијем и Стодардом, а одговор

да су погубљени уследио је истог часа.

Коноли је, како је објаснио емир, имао дугачак нос (мислећи да је био уображен), а Стодарт му није указао дужно поштовање. Волфу је убрзо постало јасно да је још нешто посреди. Емир је био убеђен да су два охола официра ковала заверу против њега.

Дружељубиви Волф нашао се у недоумици: емир је био несумњиво окрутан и имао је ђудљиву нарав, а ипак су најсиромашнији од његових поданика долазили и тражили савете и суд. Био је поштен и неподмитљив. Изгледао је искрено задивљен што је Волф прешао толики пут само да би се распитао за судбину двојице британских официра и изгледао забринут јер би овај случај могао да изазове лоше расположење у Британији.

Волфу су додељене одаје у дворцу и неколико недеља према њему су се понашали као према емировом госту. Насрула кан био је жељан да научи све о свом госту и далекој земљи коју је представљао. Био је веома изненађен када је чуо за постојање парних бродова и локомотива, занимао га је има ли вештичарења и магије у Британији, као и због чега краљица Викторија не кажњава смрћу више својих поданика.

Страх и издаја

Што је дуже боравио у овој далекој земљи, Волф се осећао све нелагодније, посебно када је одведен до места на ком су погубљени Коноли и Стодарт и када су му показали њихове главе.

Убрзо по доласку у Бухару спријатељио се са Абдулом Самутом Каном, званим Наиб, једним од емирових најближих саветодаваца који му је испричао како је учинио све да би спасао животе

двојици Британаца. Изгледао му је као користан савезник, али цена његовог пријатељства био је – новац. Кад је Волф после четири недеље боравка у Бухари исцрпео залихе, Наиб се окренуо против њега. Осим тога, хвалио се како је у ствари он био тај који је наговорио емира да убије Конолија и Стодарда.

Иако је Волфова молба за одлазак увек прихватана, кад год би се датум поласка примакао, било би му забрањено да оде. Емира и Наиба забављала је његова тескоба и почели су отворено да му се ругају. Када је Волф замолио да у Енглеску понесе остатке британских официра емир му је рекао да једине кости са којима може да пође јесу његове властите.

Џозеф Волф изгубио је стрпљење и покушао је да побегне. Ухватили су га, затворили и његова судбина била је изгледа запечаћена. Емир је отпутовао у удаљену покрајину да спречи устанак који се спремао, а у његовом одсуству Наиб је почео отворено да наговара остале саветнике да погубе Волфа.

Заточеном Волфу није било лако да остане смирен. Бодрио је себе певушећи немачке романтичне песме. Иако је био затвореник и под сталном присмотром, још му је било дозвољено да прима посетиоце. Како се у Бухари спријатељио с малом јеврејском заједницом, они су га стално посећивали. Разговарали су на хебрејском, језику који Волфови чувари нису разумели, тако да су могли слободно да причају о ономе што му се, како су чули, спрема. А он је осећао да га од смрти деле још само дани.

Најзад га је посетио целат који је погубио Конолија и Стодарда. Дошао је – рекао је Волфу – да га види како би могао боље да процени који је најједноставнији начин да му одузме живот. Одважни Волф најзад је сломљен. Усрдно се молио Богу и написао последње писмо за своје вољене: „Моја најдража Џорџијана и Хенри, обоје сам вас волео до смрти. Ваш нежни супруг и отац Џозеф Волф.“

Сати су пролазили и Волф је зачуо кораке. Повели су га из ћелије, али, не на губилиште, већ у емиров дворца. Шах Персије, чувши за невољу у којој се Волф нашао, послао је амбасадора да тражи помиловање за Волфа. На његову срећу, емиру Насрула кану лоше је кренуло у покрајини у којој је букнуо устанак па се вратио у Бухару забринут и немоћан да се одупре захтевима персијског шаха, најмоћнијег владара у том делу света. Волфа су довели пред Насрула кана који га је богато даривао. Упитао га је да ли жели да се врати кући са амбасадором додавши да је право време за одлазак у Енглеску.

Народ Бухаре окупио се 3. августа 1844. године да последњи пут види Џозефа Волфа. У Бухару је стигао тако рећи сам, читајући Библију, а отишао са величанственом бучном поворком састављеном од амбасадора, слугу и свештеника и са ко зна колико камила.

Пут до Енглеске трајао је девет месеци. Најзад је, у априлу 1845. године, стигао кући. Обећао је породици да више никада неће макнути из земље. Остатак живота провео је као викар у мирној сеоској парохији Ајл Бруерс у Сомерсету где је његово необично понашање наставило да збуњује све који су га познавали. Умро је 1862. у 67. години ■

Снежана Ђукановић

ЗЛОЧИНИ који су ушли у историју

УБИСТВО У

Вилијем Кордер, син фармера, није био јака личност те је допустио да га натерају да се ожени Маријом Мартен која је у Толстеду, енглеска грофовија Сафолк, била на гласу као лака жена.

Девичанство је изгубила рано с једним центлменом. „Случајна грешка“, касније је написао „Њугејт келендер“. Трудна је остала с Вилијемовим рођеним братом Томасом Кордером, али је дете умрло одмах по рођењу.

Марија је, затим, родила дете када ју је Томас напустио, а била је и у вези са „центлменом“ Питером Метјусом који јој је, када је напустио, годишње давао 20 фунти стерлинга које јој је исплаћивао свака три месеца.

Вилијем Кордер био је преосетљив мамин син према коме је отац поступао сувише строго и терао га да ринта на фарми за најмању могућу надницу. Такво детињство направило је, изгледа, од њега ситног лопова и преваранта.

Једном је, на пример, од суседа позајмио паре „за свога оца“ и потрошио их. Други пут кришом је продао неколико утовљених очевих свиња. Отац га је по казни послао у Лондон у нади да га његове очи више неће видети. На фарму је, ипак, морао да га врати када му се брат Томас случајно удавио прелазећи преко залеђеног језерца.

Тајно венчање

Вилијем се брзо зближио с Маријом и њих двоје проводили су вечери у такозваној Црвеној шупи на фарми. Новац који је Марија редовно добијала од свог бившег „центлмена“ нестајао је вероватно у Вилијемовом џепу, што је један од доказа да је он наставио да живи линијом мањег отпора како је одувек решавао све своје невоље.

Марија је 1827. године родила његово дете, сина, које је било болешљиво и брзо је умрло. И све би се, можда, одвијало повољним током да Маријин отац, ловац на кртице, изненада није одлучио да од ње направи поштenu жену. Како? Па удајом за Вилијема Кордера кога је у том смислу почео да притиска и прогони.

Кордеру се није женило, поготово не Маријом Мартен, али је, као сваки слабић, пристао. Одмах се покајао и, по свом обичају, прибегао најлакшем начину да се извуче из беде. Све је смислио и рекао Марији да би било романтично да се тајно венчају и убедио је да се пред венчање нађу у Црвеној шупи.

Случај чест и мање-више обичан: мушкарац слабић, у погодним околностима спреман на све, жена лаког морала и слабе памети. Да се није умешала „жута штампа“, причи дала сентименталну ноту и мало је преокренула, све би било брзо заборављено. А постало је сензација која је трајала и у 20. веку

Марија је 18. маја дошла на тај саста-
нак и нико је више није видео. Вилијем
је њеним родитељима испричао да ју је,
привремено, сместио у изнајмљену со-
бу у Ипсвичу. По селу је почело огова-

Постер за позоришни комад „Марија Мартен – Убиство у Црвеној шупи“

ПОДТИКНИ
ЗАБАВНИК
26. 7. 2002.

ЦРВЕНОЈ ШУПИ

Вилијем Кордер,
његова жртва
Марија Мартен
и њено једино
живо дете

рање и Вилијем је, уморан од свега, кришом побегао у Лондон.

Мајка сања убиство

Тамо је, преко огласа, потражио себи супругу. Изабрао је младу Мери Мур и њоме се оженио. Она је имала довољно новца и њих двоје су у лондонској четврти Илингу отворили школу за младе девојке. Вилијем је купио неколико пари наочара и постао уважени директор те школе.

У Толстеду је, у међувремену, мајка Марије Мартен почела да сања и у снавима јасно видела како Вилијем Кордер у Црвеној шупи пуца у њену кћерку и тамо је закопава. Њен муж, Маријин отац, сетио се да је Кордера с пијуком и ашовом видео баш онога дана када му је кћерка ишчезла.

Отишао је са сведоцима у Црвену шупу, почео да копа на месту на коме је земља изгледала као да је ту скоро копано и убрзо ископао Маријин леш у џаку.

Вилијем Кордер је, мада се склонио у Илинг, нађен, ухапшен и осуђен на смрт. Случај је био лак и очигледан и нико на суђењу није поверовао у његову причу да је Марија извршила самоубиство за време једне свађе.

Пре него што је обешен, августа 1828. године, Вилијем Кордер је признао да је убио Марију Мартен.

Млада, наивна лепотица

Књига и позоришни комад о овом случају одмах су постали популарни и Британцима су остали занимљиви чак и у 20. веку. Како то?

У то време такви злочини били су чести. Британску публику привукао је спој љубави и злочина – комбинација која и данас продаје многе новине. Тако је и настала „жута штампа“.

Лист „Њу њугејт келендер“ писао је у оно време као без даха: „Убиство за које је демонски криминалац заслужио смртну казну која је над њим већ извршена открива нам хладнокрвну свирепост која ће заувек остати забележена у аналима правосуђа!“

Новинар, даље, описује лепу и узвишену младу даму Марију Мартен, искрено заљубљену у злочинца. То није имало никакве везе с правим стањем ствари. У питању је била проста жена лаког морала и млади слабић склон злочину.

Али, сви су желели да верују у приче из новина, у „дивну, младу, несрећну и наивну лепотицу“ коју је на свиреп и подмукао начин завело, па лишило живота чудовиште од човека. И никакве чињенице нису могле да их разувере.

Бојана Дожић

ПРОЧИТАЈ ПРОСКИТАЈ

ГОЛФ НА ЛЕДУ

Да ли сте чули за место под именом Јуманаки? Налази се на истоименом острву, 600 километара северно од Арктичког круга. Просечна температура тамо се креће око - 50 степени Целзијуса. Шта би онда 36 људи, из свих крајева света, ту тражило у марту сваке године? Играло голф, наравно!

Голф на леду је једна од најновијих спортских измишљотина, створених за људе са вишком слободног времена и новца, којима су досадили постојећи спортови. Већ трећу годину заредом на Гренланду се одржава светски шампионат у голфу на леду. Терен је омеђен смрзнутим глечерима и масивним леденим бреговима, а пошто се обична бела лоптица не би видела на таквом терену, направљена је нарочита наранџаста флуоресцентна лоптица. Захваљујући овој необичној идеји, сеоце Јуманаки са свега 1700 становника на острвцу површине 12 квадратних километара, нагло је постало туристичка атракција ■

ВРЕМЕПЛОВ

Путовање кроз време – вечита ударна тема научне фантастике – могло би да постане стварност ове јесени захваљујући пионирском опиту једног америчког физичара.

Професор Роналд Малет са универзитета у држави Конектикат верује да је на најбољем путу да оствари замисао о путовању кроз време засновану на Ајнштајновој општој теорији гравитације по којој је закривљеност времена и простора последица силе теже. Професор се нада да ће му деловање моћног гравитационог поља омогућити да савије време у петљу што би, за сада само теоријски, путовање уназад и унапред кроз време требало да учини могућим.

Малет је уверен да ће му светлосни сноп изузетне снаге у средини са температуром на граници апсолутне нуле омогућити стварање гравитационог поља потребне јачине. Професор ће најављени експеримент извести на неутронима. Што се њега тиче, вероватноћа да и људи једног дана крену да путују кроз време подједнако је велика, под условом да претходно нађемо начина да произведемо довољно енергије за тако нешто.

Уколико сте се понадали да ће вам то омогућити да се вратите у прошлост како бисте открили све о сопственим или роди-

ПОПУТАНИ
ЗАБАВНИК

26. 7. 2002.

МАЦА ПЛИВАЧИЦА

Познато је да мачке не подносе воду, односно купање, али увек се нађе понеки изузетак. У овом случају реч је о мачку по имену Погачица. Он не само да воли да се купа, већ неколико пута недељно проводи 15 минута брчкајући се у базену за хидротерапију, и то намењеном псима! За то задовољство Погачицина власница Сју Слејд плаћа сваки пут чак 10 фунти.

Позадина приче није баш тако ведро. Мачак коме је тада било осамнаест месеци једва је ходао услед обољења задњих ногу. Сју је била очајна гледајући га како се стално саплиће и пада. Тада јој је један пријатељ, чији је пас имао слично обољење, поменуо хидротерапију за псе. Његовом псу то је помогло и после неколико одлазака на терапију поново је без тешкоћа ходао.

Немајући куд, Сју је одвела Погачицу на пливање и десило се чудо – мачак је толико заволео воду да, праћајући се у базену, непрестано мјауче од задовољства. Терапија му је помогла и Погачицине задње ноге толико су ојачале да сад већ може и да скочи на софу. Доказ да се Погачица заиста разликује од осталих мачака је и понашање његове сестре Рубарб. Када је Сју покушала да и њу приволи на купање, било је то искуство о коме нерадо прича. Један од ветеринара који је пратио ову терапију рекао је да мачке у суштини знају да пливају и, ако се баш нађу у води, неће се удавити, али, гледају да избегну купање како год могу. На Погачицу је можда утицало и то што је вода задовољавајуће топла ■

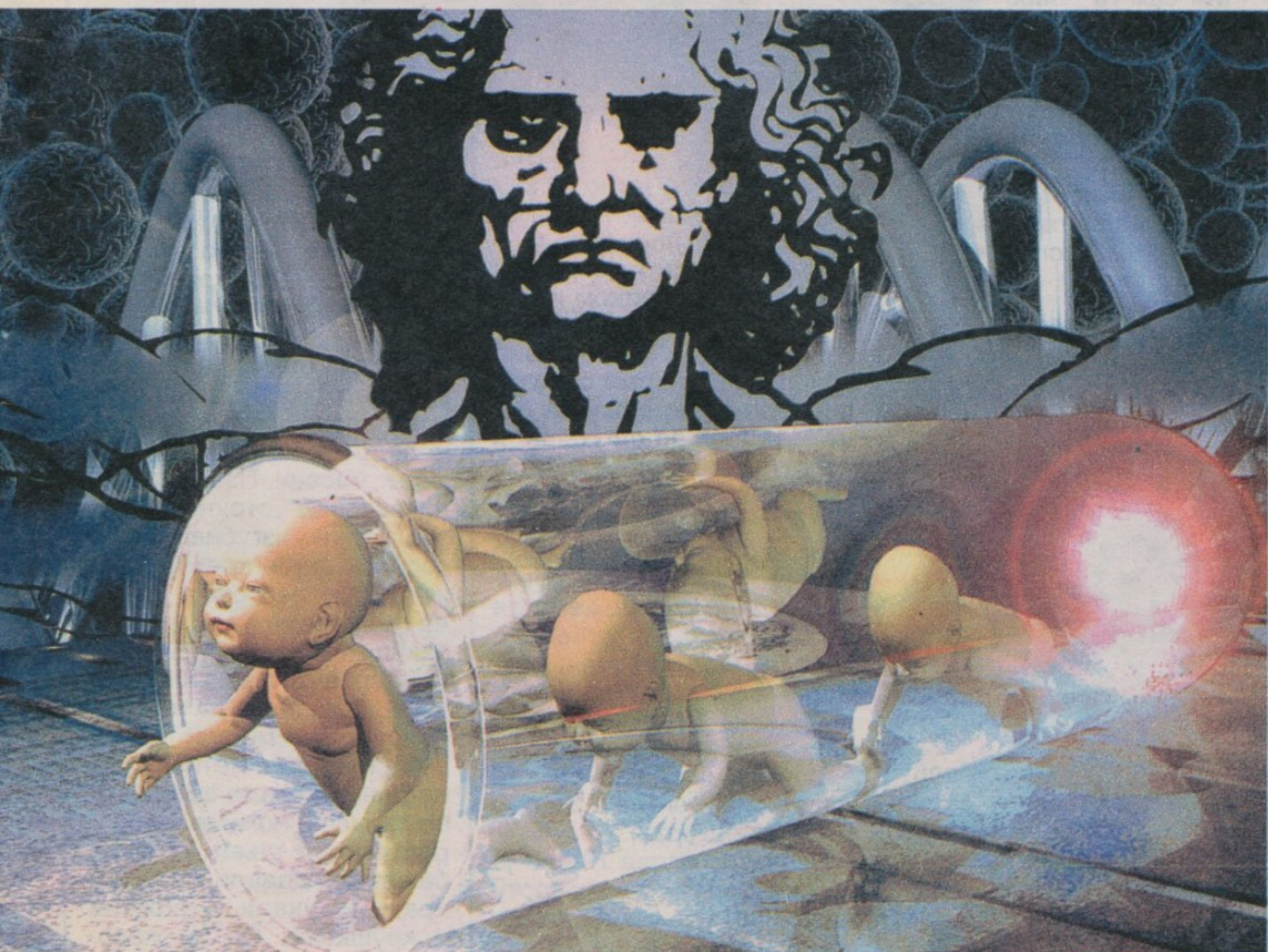

РЕКЛАМА ЗА НЕСРЕЋУ

Шкотско Друштво за заштиту животиња направило је занимљиву рекламу за билборде покрај аутопута – на њој је мушкарац којем циновска тарантула прелази преко лица. Реклама сасвим сигурно привлачи пажњу, што је и циљ њеног постојања. Међутим, побунили су се возачи и психотерапеути који лече особе од арахнофобије. Наводно, оваква реклама буди код возача нелагодност и страх од паука који се може завршити погубно по учеснике у саобраћају. Једна жена већ је направила несрећу када је, након проласка поред рекламе, угледала у свом аутомобилу обичног паука – у тренутку јој се учинило да крај ње гмиже циновска тарантула ■

тељима својих родитеља док су ови још били млади, дижите руке од пустих снова... Ако нам то уопште буде могуће, најдаље што ћемо у прошлост моћи да путујемо биће тренутак настанка гравитационе „петље“ у времену ■

Можда најновија филмска верзија романа Х. Џ. Велса о путовању кроз време и није тако безнадежно удаљена од стварности. Физичар Роналд Малет спрема се да изведе експеримент који би требало да докаже како је тако нешто могуће и у стварном животу

СВЕМИРСКИ ПРОЈЕКТИЛ

У марту ове године астероид дугачак седамдесет метара замало што није ударио у Земљу. За дивно чудо, ово је промакло астрономима. Вест о тој срећом избегнутој трагедији појавила се тек четири дана касније. Астероид је прошао на 161.000 километара од наше планете што је, у свемирским раздаљинама, изузетно близу. Месец, најближи Земљин сателит, удаљен је

од наше планете 384.000 километара. А зашто тако огроман „свемирски пројектил“ нико није на време приметио? Зато што је долетео путањом тачно из правца Сунца. Да је којим случајем ушао у Земљину атмосферу, претпоставља се да би се распао и свом силином, као пројектил, могао је да савије и неки од већих градова ■

Илустровао Зоран Петковић Петко

Био је толико мали да је могао да стане у шољу за чај. Није се он прилагођавао нашим навикама већ смо ми морали да се прилагођавамо његовим

П рича о Павлу почела је једно предвече када сам, за време природњачке експедиције по Британској Гијани, мирно седео у шумарку крај реке не скидајући поглед с дубоке рупе у високој речној обали очекујући да се из ње појави каква животињца. Изненада моје занесено ћутање разбило је продорно скичање толико јако као да ми неко зарива иглу у само уво. Такав звук није могао да потиче ни од жабе-гаталинке, ни од неке птице, још мање од каквог инсекта.

Обазрео сам се на све стране а онда сам угледао на једној грани, десетак метара изнад моје главе, мармозета, најсићушнијег од свих мајмуна, како трчи дуж једне гране спретно се пробијајући кроз шуму орхидеја и паразитских биљака које расту из коре дебелог стабла. Тај свој трк мајмунче је прекидало радосним скичањем увек кад би угледало и дограбило неку бубашвабу, понекад тако крупну да би једва стала у његова мала уста. За време трчања по грани и лова на бубе на његовом сићушном лицу смењивали су се изрази љутње, беса, очекивања, радости, победе. То покретљиво и изражајно лице пратило ме је дуго по мом повратку у Енглеску.

Нови сусрет

Протекло је извесно време док поново нисам угледао једног мармозета. Отишао сам до једног трговца животињама да се договоримо око неке куповине за мој институт кад сам, тек крочивши у радњу, угледао прљав кавез пун мармозета који су се борили око места на танком седалу. Већином су били одрасли примерци који су гурали с пречке двоје младунаца. Одмах

ми је у сећању искрсла слика мармозета кога сам посматрао у Гијани. Није прошло ни пет минута а ја сам напустио радњу с најмањим мајмунчетом који је кричао док сам га сме-

штао у картонску кутију тек нешто већу од кутије цигарета.

Чим сам га донео кући наденуо сам му име Павло а онда га представио укућанима. Посматрали су га с подозрењем, као и мене уосталом.

Ускоро их је, међутим, Павло све мотао око малог прста. И поред своје мајушности – сасвим је комотно могао да стане у

мало већу шољу за чај – он је био јака

личност и у свом држању имао је нешто наполеоновско. Глава му није била већа од крупнијег ораха али нам је свима убрзо

постало јасно да је у њој мозак који за службује поштовање.

Павла смо у почетку држали у великом кавезу у дневној соби да би му увек неко од нас правио друштво. Брзо смо схватили да он не подноси да буде затворен па смо почели да га свакодневно пуштамо по сат или два из кавеза. Можда је то била грешка. Јер Павло нас је брзо „уверио“ да је кавез сувишан и да мирно можемо да га однесемо из куће. Од тада је наш сићушни мајмун слободно трчао по целој кући. Прихваћен као најмлађи и најмањи члан породице понашао се као да је кућа његова а да смо ми његови гости.

На први поглед Павло је личио на неку смешну врсту веверице али само док се не обрати пажња на његово лице које је било изражајно

као људско и на његове блиставе и паметне очи. Крзно му је било меко с појединим длакама наранџасте, црне и сиве боје док му је реп имао беле и црне пруге. Крзно на глави и врату било му је боје чоколаде какве су му биле и уши. Преко чела и лепог носића имао је широку белу шару.

Злослутно пророчанство

Многи од мојих колега уверавали су ме да свог љубимца нећу дуго имати поред себе. Мармозети, говорили су ми, долазе из тропских шума Јужне Америке и у нашим климатским условима никад не поживе дуже од годину дана. Њихово пророчанство као да је било тачно јер се после шест месеци Павло парализовао од „струка“ наниже потпуно изгубивши способност да се креће. Уложили смо све своје умеће да га спасемо мада су моји знанци тврдили да би га из милосрђа требало усмрти. Изгледало је да не трпи болове па смо наставили да га негујемо. Четири пута на дан масирали смо његове танушне ножице, леђа и реп топлим уљем од јетре бакалара, давали му га и у храни, кљукали га грождем и крушкама. Он је, жало-

ИЗ ОИОКЕ

сног израза, лежао на јастучету, увијен у топлу вунену мараму, док смо се ми смењивали крај његовог болесничког лежаја да бисмо испунили све што би нам се учинило као његова жеља. Њему је од свега најпотребнија била топлота и сунце а то енглеска клима није пружала. Суседи су нас гледали као чудаке када би видели како преносимо његов мали лежај да бисмо у разним деловима дворишта ухватили сваки зрак сунца. То је трајало месец дана а онда је Павло скоро неприметно померио ножице и реп. Две седмице касније већ је скакао по кући. Били смо одушевљени мада нам је цела кућа још дуго мирисала на рибље уље.

Уместо да због тешке болести буде слабији и мирнији он као да је постао снажнији и немирнији, неуништив рекао бих. Никад му, здравом, нисмо превише угађали и једино у чему смо попустили било је да му у току зиме неизоставно у постељу стављамо термофор с топлим водом.

Павлов једини непријатељ била је суседова бела, дебела мачка која му је стално била за петама и којој је, вероватно, изгледао као какав необичан пацов. Али, он је био спретнији и бржи од ње па никад није успела да га стигне.

Реда мора да буде

Павло је живео са нама осам година. Било је то као да у кући имамо каквог ђаволка – патуљка из прича: никад нисмо знали шта ће ново да измисли. Није се прилагођавао нашим навикама већ смо ми морали да се прилагођавамо његовим. Настојао је, на разне начине, да обедује с нама и да добија храну какву смо и ми имали. Јео је на прозорској дасци, из тањира: за доручак овсену кашу или корнфлекс с топлим млеком и шећером. За ручак је добијао зелено поврће и кромпир. После ручка пу-

динг. У време поподневног чаја морали смо добро да пазимо на њега иначе би, уз радосну цику, заронио у посуду с џемом понашајући се као да се џем налази на столу само због њега.

Сваког дана, тачно у шест сати по подне, морали смо да га сместимо на спавање и ако бисмо закаснили бесно би шеткао испред комод у чијој се доњој фиоци налазио његов лежај. Строго смо морали да водимо рачуна да нагло не затварамо врата јер је он радо седео на њиховој горњој ивици. Али, наш највећи злочин био је да га, судећи по његовом понашању, оставимо самог

што се, иначе, ретко догађало. По нашем повратку није хтео ни да нас погледа и окретао нам је леђа кад бисмо покушали да му се обратимо. По његовом лицу видело се да је љут на нас. Његова љутња трајала је око пола сата а онда би, као против воље, прихватио коцку шећера и топло млеко после чега би обавезно заспао.

Павло се будио тачно у шест и кад би открио да се његов термофор охладио, кренуо би да тражи неко топло место. Претрчао би до постеље моје мајке – спавао је у њеној соби – успузао се уз ногу од кревета и

онда уз цику кренуо преко јоргана да би се завукао под њен јастук. Кад би се она, наспававши се, устала, он би стао на јастук и цичао од беса. Чим би се она обукла он би јурнуо кроз ходник, упадао у моју собу да би се ту удобно сместио на моје груди. И моје устајање протретио би бесом и пошто би ми у лице сручио све што о мени мисли, претрчао би у постељу мог брата, а пошто би и он устао налазио је пут до лежаја моје сестре да би приљубљен још мало дремао до доручка. То премештање из постеље у постељу понављало се сваког дана.

Добар глумац и редитељ

Павлови последњи дани били су као добро режирана драма у којој је он био и главни глумац и редитељ. Неколико дана није био живахан као обично и време је проводио на прозорској дасци у соби моје сестре. Једног дана почео је толико да скичи да нас је она, уплашена, све сазвала. Није нам се учинило да га нешто боли. Гуцнуо је мало понуђеног млека и поново се згрчио на својој простирци посматрајући нас све редом својим блиставим и топлим погледом. Већ смо били сигурни да је његово скичање била лажна узбуна када су му се удови згрчили па опустили. На силу смо му растворили вилице и улили му у уста још мало млека. Свест му се полако враћала и ја сам га узео у склопљене шаке. Опет нас је све редом погледао а онда нам се исплазио па затим цмокнуо уснама као да нам даје пољубац. Изврнуо се на леђа и – издахнуо.

Можда ми се то само чини, али не само да су нам кућа и врт без њега изгледали празни већ да га је на неки начин ожалила и суседова дебела бела мачка: више никад није дошла у наше двориште ■

Цералд Дарел

Цртеж писца текста, познатог природњака

Глинене таблице у које су урезивани текстови писани клинастим писмом, које су се сачувале у рушевинама насеља старих цивилизација Сумераца, Вавилонаца и Асираца, сведоче нам о невероватној историји наше планете која одступа од онога што смо до сада учили и знали.

Амерички лингвиста Захарија Сичин је на основу хиљада прочитаних и протумачених таблица написао чак шест књига под насловом „Хроника Земље“ од којих је свака постала бестселер не само у научним круговима.

Једно од најфантастичнијих сазнања до кога је Сичин дошао на основу старих записа јесте могућност да је пре много хиљада година нашу планету окупирала нека високоразвијена цивилизација потекла с десете планете нашег Сунчевог система да би на Земљи изградила сталне насеобине па чак и извлачила руде из копова изрованих испод њене површине.

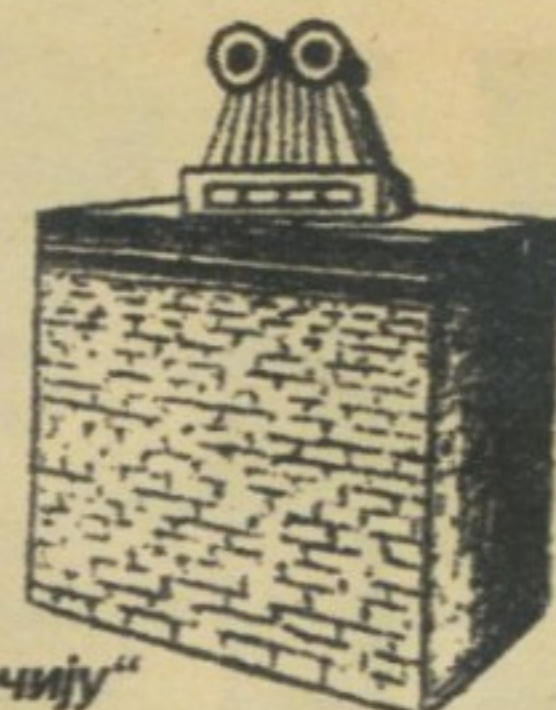
Међу Сичиновим претпоставкама најнеобичнија и најсмелија је она о телекомуникационим сателитима тих ванземаљаца. Он, наиме, тврди да су стари народи Месопотамије оставили записе о „нечему“ што је из Земљине орбите посматрало и управљало читавом нашом планетом. Описи су толико тачни да дозвољавају тврђење да су то били вештачки сателити. Ту претпоставку, по Сичиновим излагањима,

потврђују и археолошки налази, предмети веома слични данашњим телекомуникационим вештачким сателитима. И по староегипатским записима бог Ра је из свог станишта на небу посматрао све догађаје на Земљи.

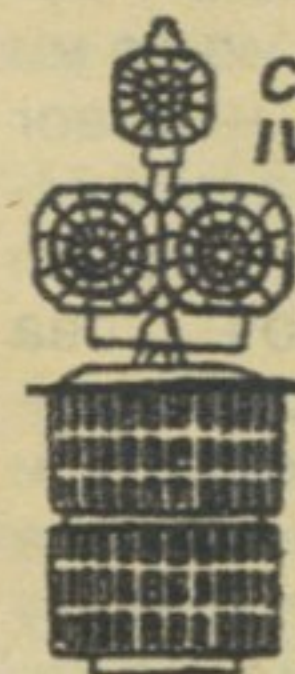
На међународном конгресу стручњака за космичка истраживања одржаном 1996. године, Сичин је изјавио: „Пре или касније и званична историја морала би да призна неоспорну чињеницу да је у пра-

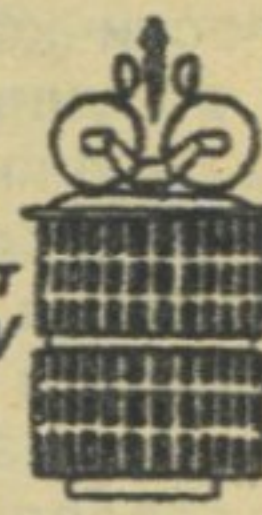
Идол „великих очију“

Цртеж сумерског „олтара“

Сателит IV-A

Сателит IV

Сличност сумерских скулптура са савременим телекомуникационим сателитима

давним временима коришћена високоразвијена техника какву познајемо ми данас а која је због природних катастрофа нестала иза маглене завесе заборавља. Високоразвијена цивилизација Месопотамије којој су „кумовали богови“ из васионских пространа, највероватније је пропала у атомском рату који је на подручју Блиског истока вођен пре најмање 4 000 година“ ■

К. В.

АСТЕРОИДИ – ОПАСНОСТ ЗА ЗЕМЉУ

„1998 НН49“ ПРЕТИ!

Астрономи су одавно учили и испитали бројне астероиде који круже око наше планете. Али, пошто су незанимљиви за истраживање, остали су у сенци великих небеских тела и научног посматрања. Ипак, двојица британских стручњака недавно су открила да њихово постојање није ни безначајно ни безазлено за становнике Земље.

Дејвид Ешер и Најџел Холовеј предочили су каква опасност прети од њих. – Они су супермоћно оружје које немилосрдно може да се обруши на Земљу. Довољно је да због судара са неком планетарном ракетом или метеором промене путању кретања и да ударе у Земљу. То би била незамислива катастрофа – кажу Ешер и Холовеј. А како би то изгледало приказали су рачунарском симулацијом.

За свој оглед одабрали су 200 метара велики астероид назван „1998 НН49“. Када би се он само очешао у лету о неку ракету, променио би брзину и правац кретања што би изазвало његово сурвавање на Земљу. Ударац би имао снагу од 1000 мегатона ТНТ, што је 50.000 пута јаче од атомске бомбе која је крајем Другог светског рата бачена на јапански град Хирошиму.

Страх од ових разорних васионских бомби није неоправдан, слажу се и остали астрономи, али трагедија се може спречити. Кретање астероида треба помно пратити и чим се уочи било шта сумњиво, астероид треба уништити ■

Застрашујући сценарио: ракета експлозивног набоја могла би да се судари с астероидом који би због тога променио путању и великом силином би се сурвао на Земљу. Ударац би био 50.000 пута снажнији од атомске бомбе бачене на Хирошиму.

РАТНИК ДУГЕ

НАПИСАО ФРАНСОА КОРТЕЋАНИ

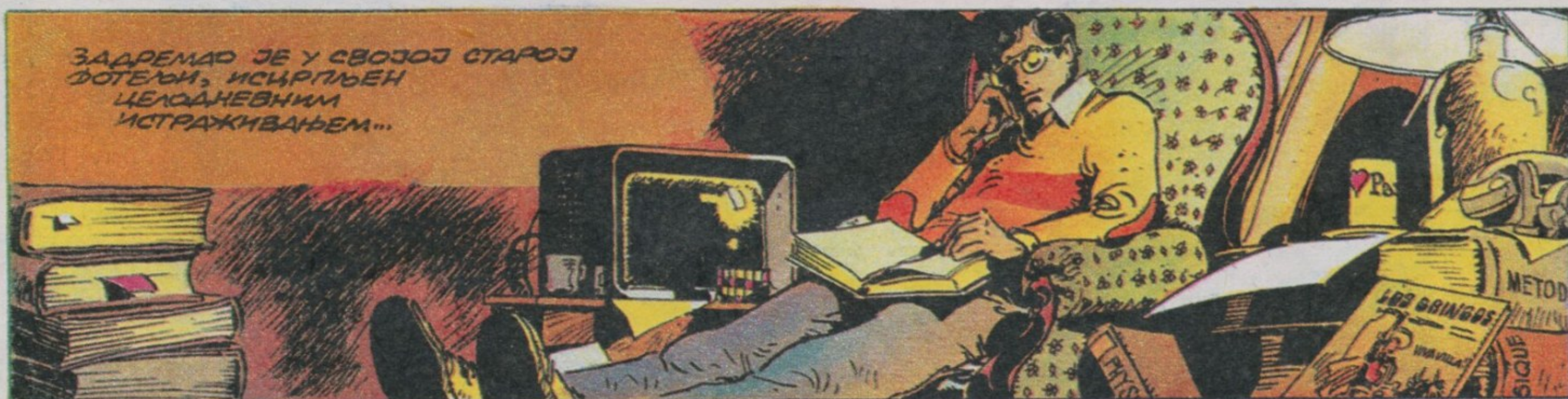
НАЦРТАО ВИКТОР ДЕ ЛА ФУЕНТЕ

НА ПИТОРИ

ЗАБАВНИК
БРОЈ 2633

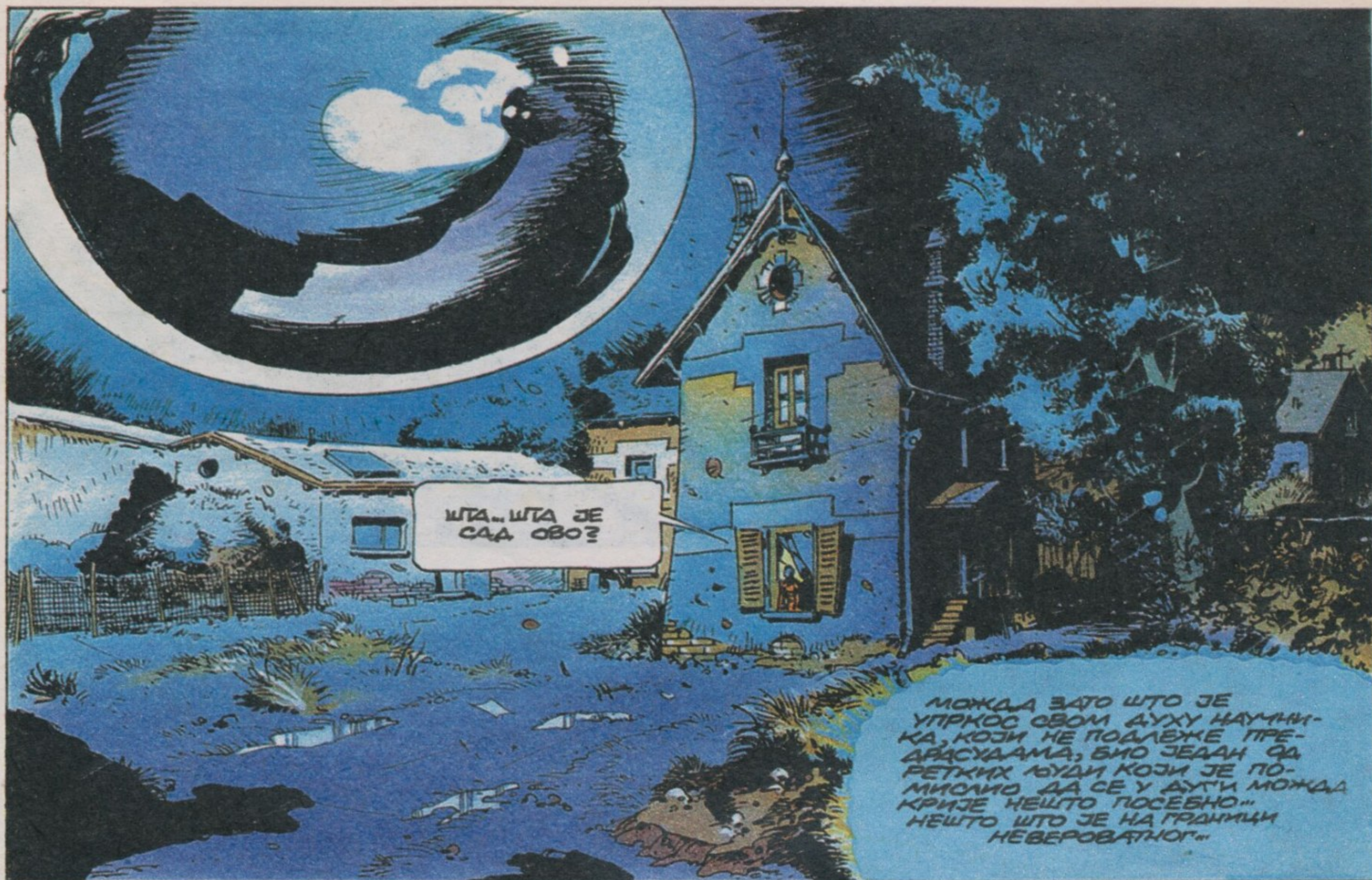
ЗА ФРЕНСИСА
САКА ПУСТОЛОВИНА
ЈЕ ПОЧЕЛА
ЈЕАНЕ
ОЛУЈЕ
НОЋИ...

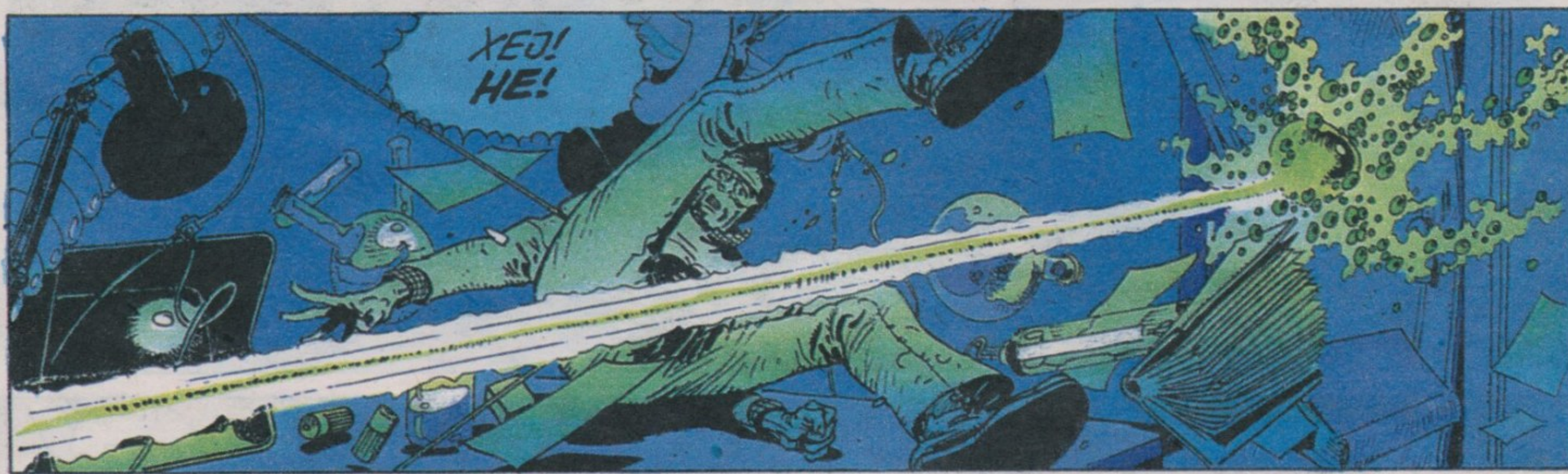

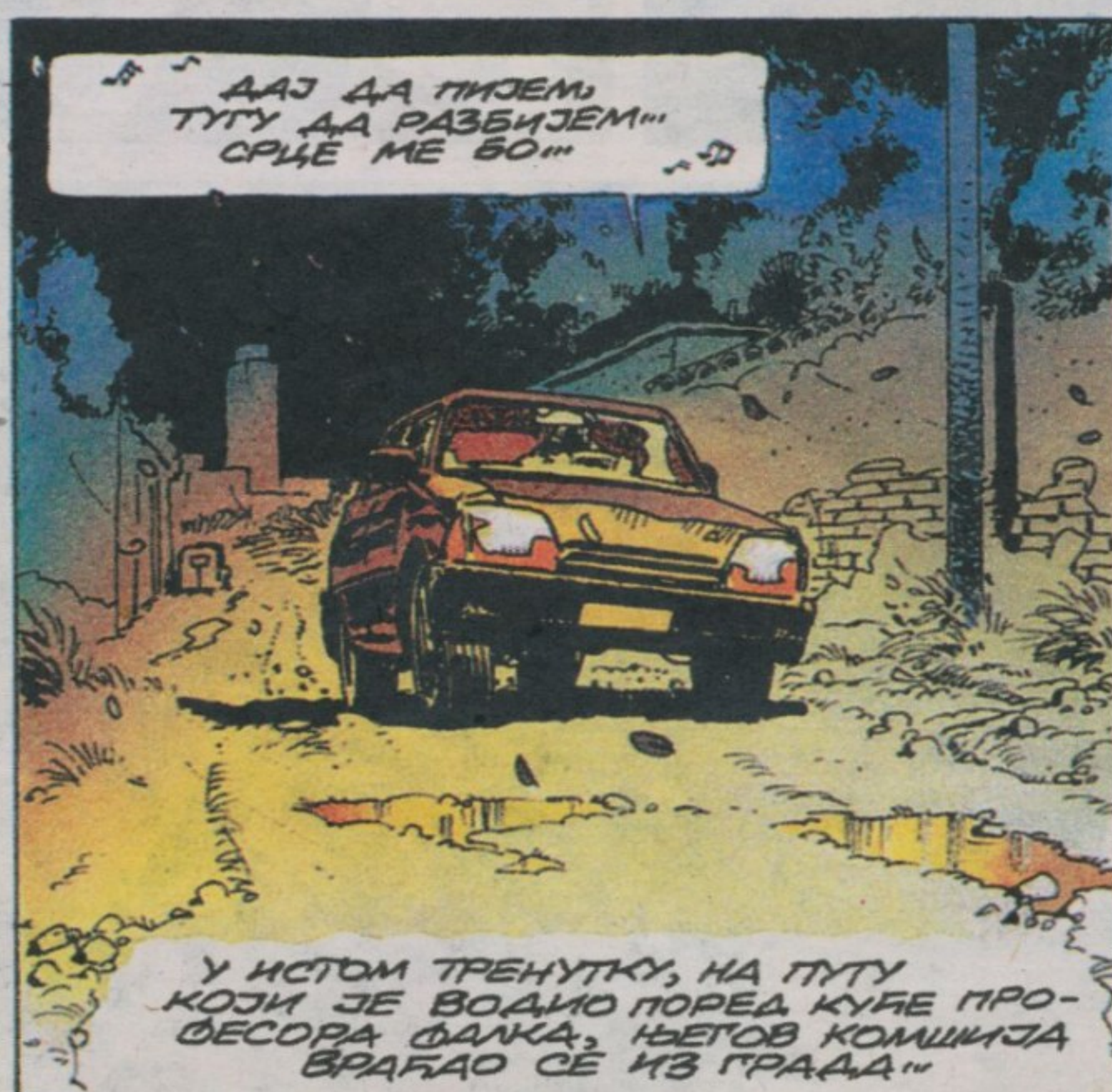
АЛИ, ИЗ ЗЕРКЕ ЊЕГОВЕ ЛАБОРАТОРИЈЕ,
ЖИВОТ ЋЕ МУ КРЕНУТИ САСВИМ НЕ-
ОЧЕКИВАНИМ ПУТЕМ...

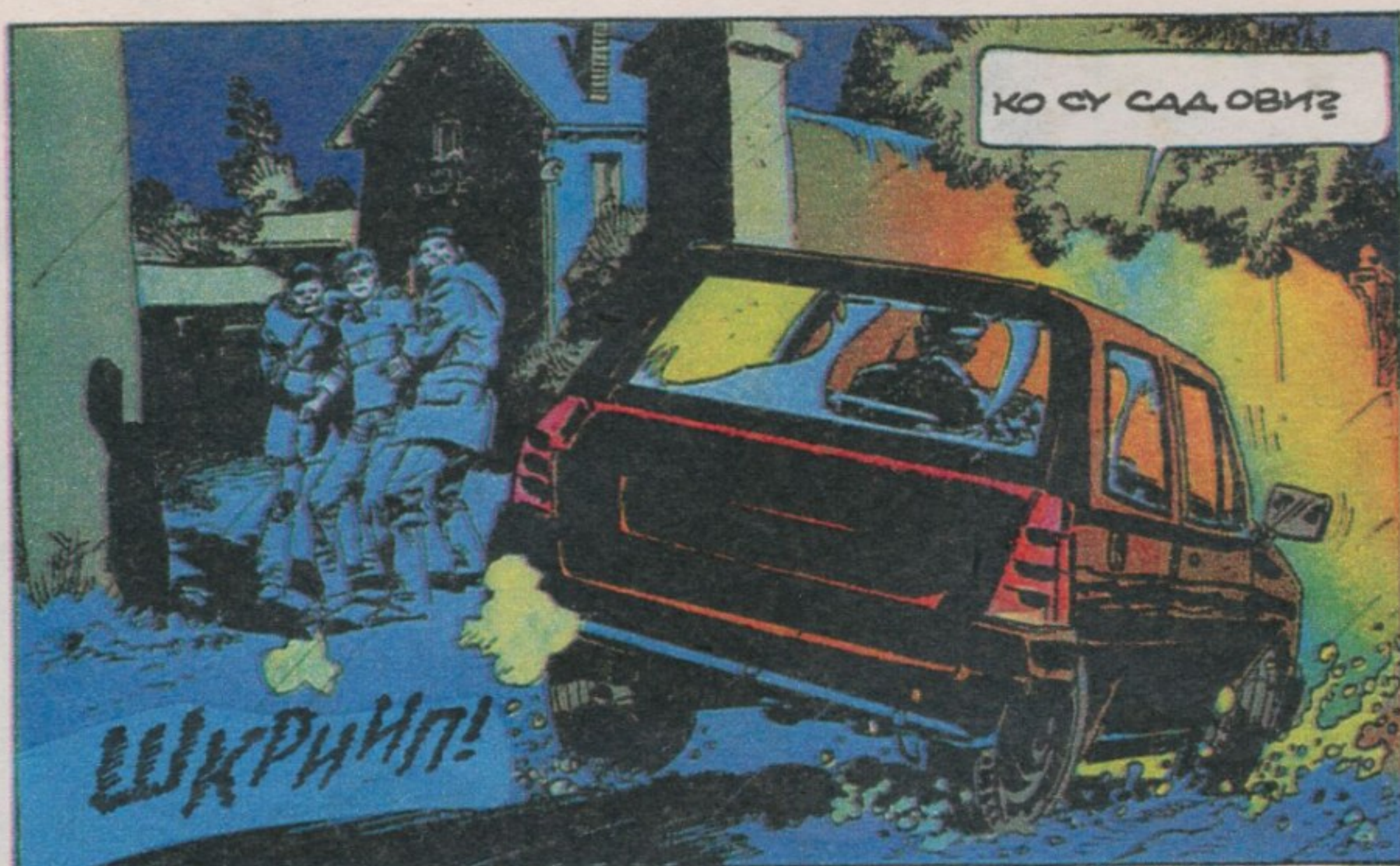

МОЖДА ЗБОГ ЊЕГОВОГ
ИЗУЧАВАЊА СВЕЛОСТИ?

ХИ, ХИ,
ХИ...

ТИШЕ!
ТУБЕ НАС
ГОСПОДАР
КЛЕТУС!

ПА ШТА?

ДОБРО ЗНАШ
ДА ЈЕ СВИМА
ЗАБРАНИО
ПРИСТУП У ОВУ
ОДАЈУ!

АЛИ НЕ И НАМА!
МИ СМО ГА ОПРАЛЕ,
МИ СМО ГА
СВУЖЛЕ И
ПОЛОЖИЛЕ У
КРЕВЕТ!

ТАЧНО... АЛИ
НАШ ЗА-
ДАТАК ЈЕ
ТИМЕ ЗАВР-
ШЕН!
ПОБИМО!

О, НЕ!
ОСТАНИМО ЈОШ
НЕКОЛИКО ТРЕНУТА-
КА ДА БИ ГА ПО-
СМАТРАЛЕ... ПРВИ
ПУТ ВИДИМ ЈЕДНОГ
ОДЕБАЧЕНОГ!

НЕ, НЕ! УОСТАЛОМ,
ОН СЕ БУДИ...

ХАЈДЕ...
БРЗО...
БРЗО!

ВИДИМ
ДА СТЕ
ДОШЛИ СЕБИ,
ГОСПОДИНЕ
ОДЈО!
ТИМ БОЉЕ,
ТИМ БОЉЕ...
КАКО СЕ
ОСЕЧАТЕ?

ЈА... А, КО
СТЕ ВИ?

ЗОВЕМ СЕ
КЛЕТУС ТО-
КОП - ВЕЛИКО-
ПОСВЕЩЕНИ
ГРАДА КАКРЕ,
НАЈЛЕПШЕГ
ЛЕДЕНОГ БИ-
СЕРА!

КАКРА? ЛЕД?
ШТА ХОБЕТЕ
ДА КАЖЕ-
ТЕ?

ОДМАХ? А СТАВАЛИ
СТЕ ЧЕТИРИ ЗЕМАЉСКА
ДАНА... ЖЕЛИТЕ ЛИ МО-
ЖДА, НЕКУ ДРОГУ,
КАКО СЕ КАЖЕ
НА ВАШОЈ
ПЛАНЕТИ?

КАКВОЈ ПЛАНЕТИ?
КАКВУ ДРОГУ?
ИСТИНУ!
ХОЋУ ИСТИНУ!

ИСТИНУ? АЛИ
КОЈУ? ТОЛИКО ИХ
ИМА!

БЕЗ
ФИЛОЗОФИЈА...
ПРАВУ ИСТИНУ!!!
ГДЕ САМ?
ШТА
ХОЋЕТЕ
ОД
МЕНЕ?

ВРАО ДОБРО... ТО БУ ВАМ
У СВАКОМ СЛУЧАЈУ, РЕЧИ...
УЊИТЕ У МОЈЕ
ОДАЈЕ, ГОСПОДИНЕ
ОДНО!

РАДИМ
РАЗНЕ СТВА-
РИ! АЛИ...

ОВО ЈЕ
ЗАПАЊУЈУЋЕ!
КАКВА БИБЛИОТЕКА!
И НА ЧЕМУ ВИ
РАДИТЕ?

ОХ... ОВИ
ПРОРАЧУНИ...
ЗНАМ ИХ...
И ЈА САМ
РАДИО ИСТЕ
ОВАКВЕ...

СВЕЛОСНИ
ЗРАЦИ... ТО ЈЕ
ЈЕДАН ОД РАЗ-
ЛОГА ШТО СТЕ
ОВДЕ... САМО СТЕ
ВИ БИЛИ У
СТАЊУ ДА СХВА-
ТИТЕ... БАРЕМ
ДА ТО ПОКУ-
ШАТЕ...

ОТИШЛИ СТЕ ДА-
ЈЕ ОД МЕНЕ...
ОПА... ДА... А ОВО...
КОЛИКО САМ СЕ
САМО ПУТА СПО-
ТАКАО ТРАЖЕТИ
РЕШЕЊЕ ОВЕ ЈЕ-
ДНАЧИНЕ... И ШТА
ОНО ГОВОРИ?

ГОВОРИ ДА
СЕ ВИ САДА
НАЛАЗИТЕ
У ПЛАВОЈ
ЗЕМЉИ
- ЈЕДНОМ
ДЕЛУ ОНОГА
ШТО СЕ МОЖЕ
НАЗВАТИ
СВЕТОМ
ДУГЕ...

СВЕТОМ
ЧЕГА? КАКВА ЈЕ
ТО ПРИЧА?
КАКВА
ШАЛА?

ТО НИЈЕ
ШАЛА... ВЕРУЈТЕ
МИ! ДАЛЕКО
ОД ТОГА...
СМИРИТЕ СЕ И
СЕДИТЕ НА ОНУ
СТОЛИЦУ...

ИМАТЕ ПРАВО...
АЛИ, СВЕ ОВО
ДЕСИМО СЕ ТАКО
ИЗНЕНАДА...
ТАКО ИЗНЕНАДА...

ОВАКО ЋЕ
ВАМ БИТИ ЈА-
СНИЈЕ... СТАВИ-
ТЕ ОВУ
КАЦИГУ...

КАКВА ЈЕ ТО ПРЕ-
ВАРА? ШТА ХОРЕТЕ
ДА МИ УЧИНИТЕ?

ЗА ТРИ МИНУ-
ТА ВАШЕГ ВРЕ-
МЕНА НАУЧИ-
ТЕ ОНО НА
ШТА САМ УТРО-
ШИО ЦЕО СВОЈ
ЖИВОТ...

КАДА ЈЕ ФРЕНСИС
СА ПЛАНЕТЕ ЗЕМЉЕ,
СТАВИО КАЦИГУ
НА ГЛАВУ, СВЕТ ДУГЕ
УКАЗАО СЕ ПРЕД
ЊИМ...

ОНА ГА ЈЕ ИЗ
ПЛАВЕ КАНКРЕ,
ГРАДА ВАЈАРА,
ОДВЕЛА У
ЦРВЕНУ СКОРТУ,
ГРАД ВОЗНИКА
И УБИЦА...

ВЕЛИКА МОГНА КУЛА
КАЖЕ ДА ЈЕ
НОВАЦИЈА
ДО САДА ДОБРО ПОД-
НЕО СВА ИСКУ-
ШЕЊА!

ЗАТИМ У СИРЏИ-
ВЕ МОЧВАРЕ, ЛУ-
БИЧАСТЕ ЗЕМЉЕ,
ПА У НАРАЊАСТЕ
ПРЕДЕЛЕ СА ДЕ-
ВИЧАНСКИ ЧИСТИМ
ВИЛАМА...

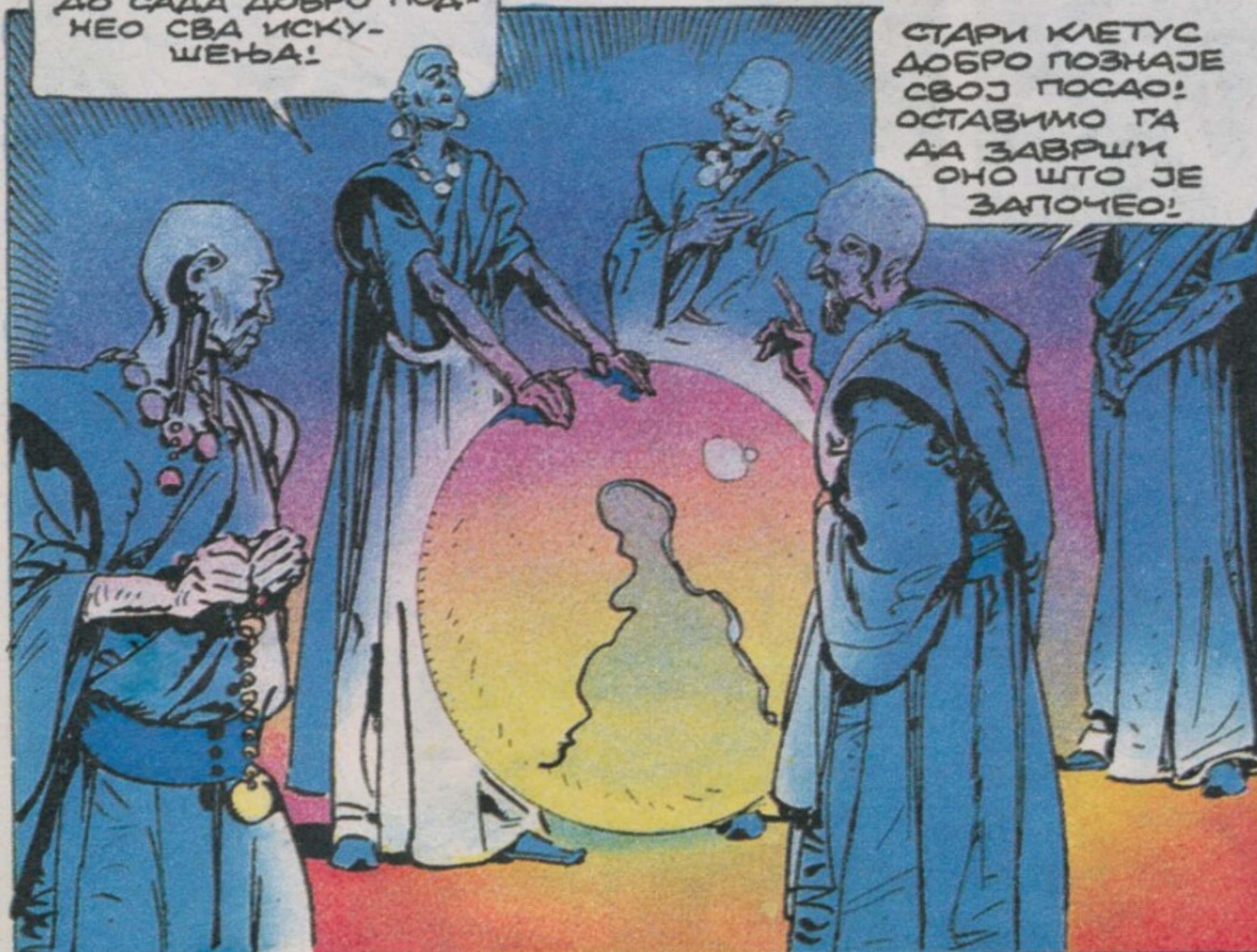
ВИДЕО ЈЕ ЧЕ-
ТИРИ ПЛЕМЕНА
ЖУТЕ ПУСТИЊЕ
СА ЗАСТРАШУЈУЋИМ
КАМЕНИМ ДИВОВИ-
МА КОЈИ СУ СЕ НОГУ
ИЗНЕНАДА ПОЈА-
ВЉИВАЛИ...

„ЗЕЛЕНУ ЗЕМЉУ
ПРАШУМА“ ВИДЕО
ЈЕ И ТАМНОПЛАВУ
ЗЕМЉУ ВЕЛИКИХ
ЛУБИНА ГДЕ
ВИДАА ТРОЗУ-
БАЏ.

СТАРИ КЛЕТУС
ДОБРО ПОЗНАЈЕ
СВОЈ ПОСАО!
ОСТАВИМО ГА
ДА ЗАВРШИ
ОНО ШТО ЈЕ
ЗАПОЧЕО!

ОНДА...
ЗАДОВОЉНИ?
САВРШЕНО! ПО-
ШТО САДА ЗНА-
ТЕ ГДЕ СТЕ,
ЈА ЋУ ВАМ
РЕКИ И ЗА-
ШТО СТЕ
ТУ!

И НЕКОЛИКО ТРЕНУТАКА КАСНИЈЕ, У ЈЕДНОМ ДРУГОМ МРАЈУ (ТЕЧЕ ЛИ ЈОШ ВРЕМЕ ЗА ОРЕНСИСА ФАЛКА?)...

ПРОКЛЕТА ПРИДАВА ЗЕМЉА! ОПЕТ НИШТА НИСАМ УЛОВИО... НИ ПУСТИЊСКОГ ПЕТАД... АКО СЕ ОВАКО НАСТАВИ, МОРАЋУ ДА ПОЈЕДЕМ СВОЈУ ТОРБУ...

ИЗЛАЖЕМ СЕ ОПАСНОСТИ ДА...

ПОШТО ЈЕ ПРАЗНА КАО И МОЈ СТОМАК...

„ЈЕДЕМ ИЛИ БУДЕМ ПОЈЕДЕН, КАКО ЈЕ ГОВОРИЛА МОЈА БАБА ТАКАЛ... ВРЕМЕ ЈЕ ДА БРИШЕМ ЈЕР ОВДЕ НИСАМ ЈЕДИНИ ЛОВАЦ!

УУУУУ!

?!?

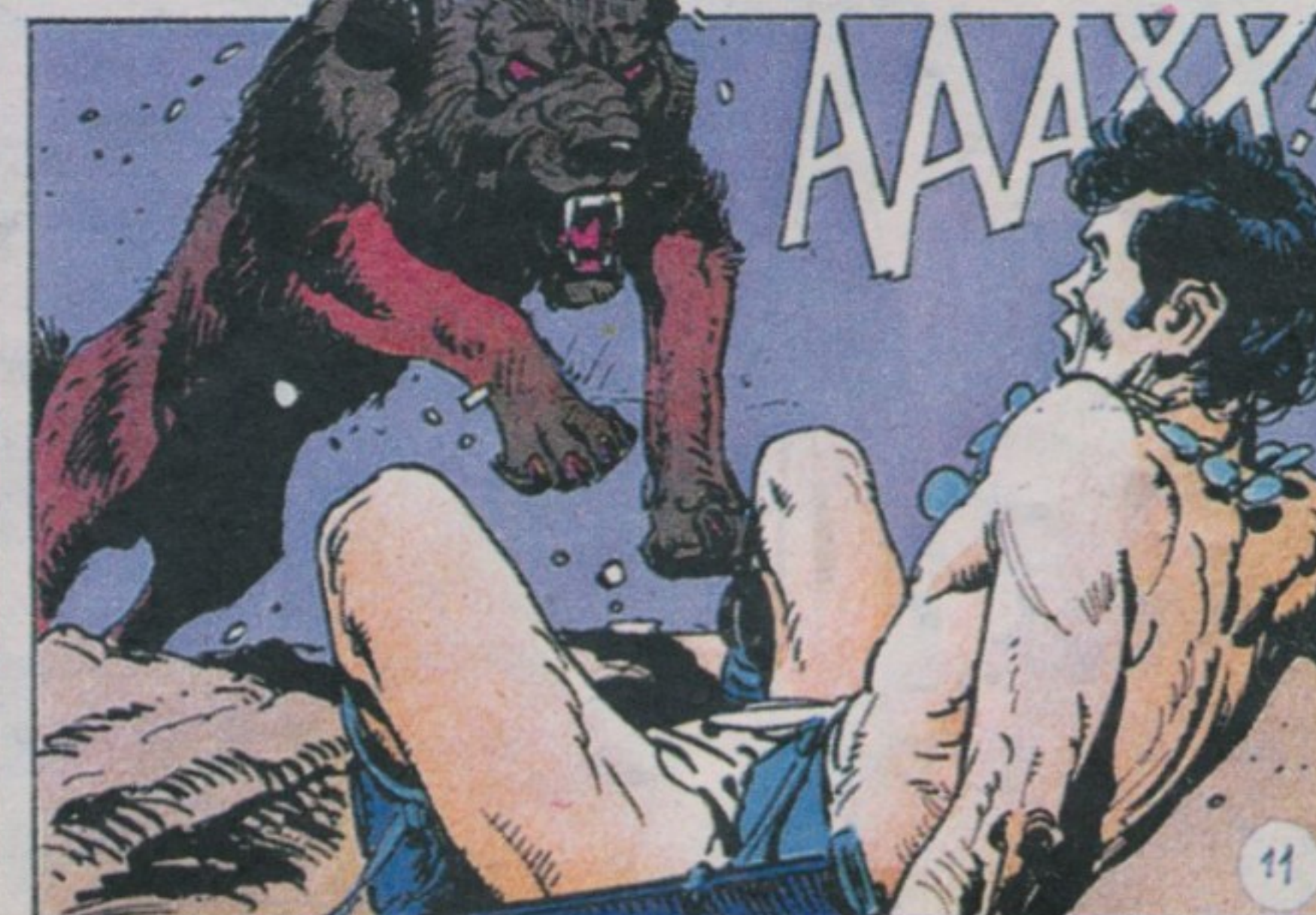
УПОМОГ!
УПОМОГ!

НАЗАД, ПРОКЛЕТЕ ЖИВОТИЊЕ! АААХ! АААХ!

ХАЈАЕ! БЕЖИТЕ! ЈА... ХЕЈ!

ААААХ!

МАЛО КАСНИЈЕ...

БЛИЗУ СМО...
СЕЛО СЕ НАЛАЗИ
ИЗА
ДРВЕЋА И...

НЕШТО
СЕ ДОГО-
ДИЛО?

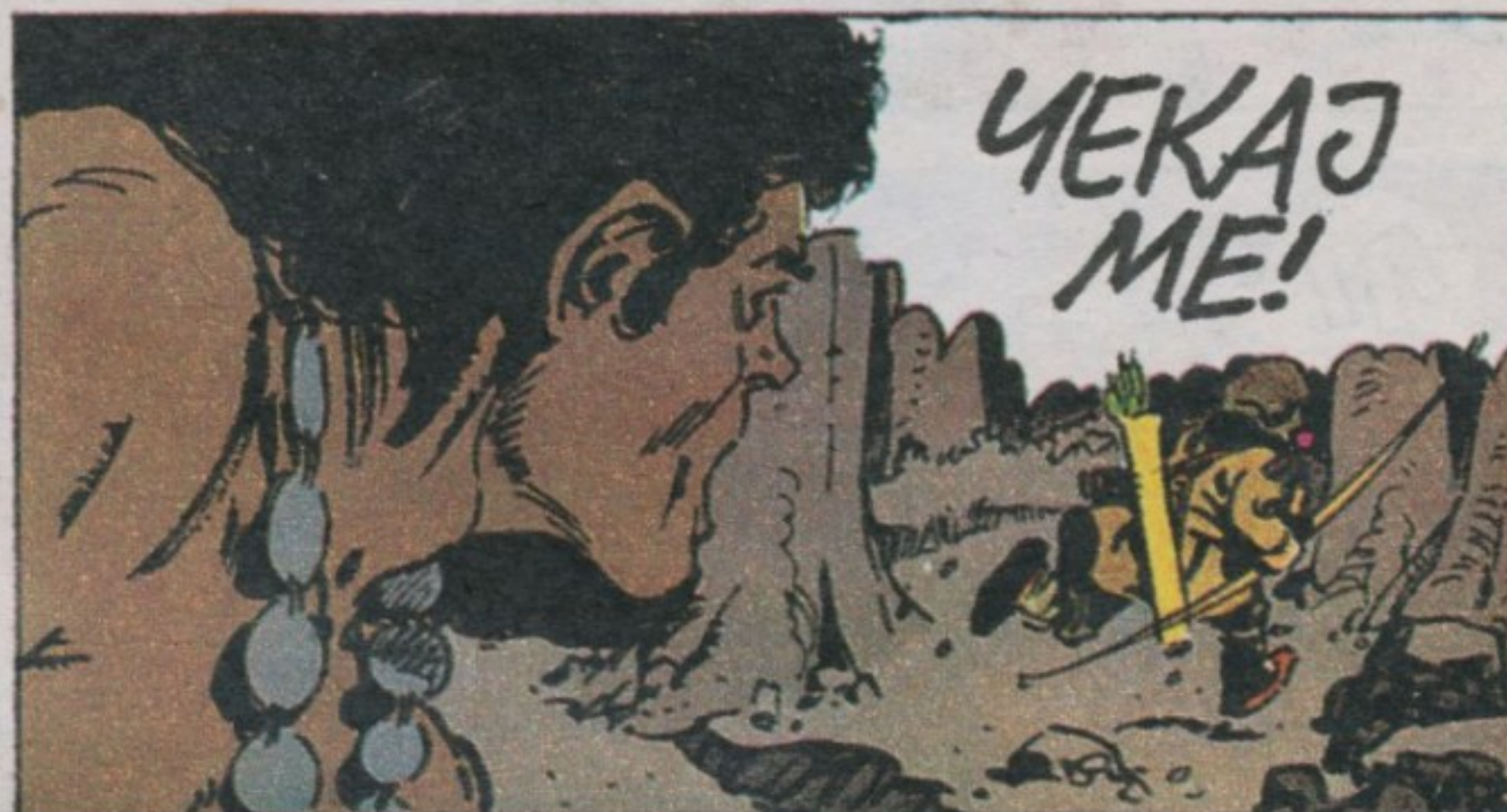
ТАМО, ИСПРЕД...
ДИМ! ВАТРА!

ДА,
ВИДИМ...
И ОНДА?

ТО ДОЛАЗИ ОД МОЈЕ
КУКЕ! БРЗО! МОРАМ
БРЗО...

ХЕЈ!
ЧЕКАЈ
МЕ!

ЧЕКАЈ
МЕ!

АЛИ, ЗА ЛОГОВО СЕЛО
БИЛО ЈЕ ВЕЋ КАСНО...

ЛАРДИНА ХАЈКА!
ПРОКЛЕТИ ДА СУ...
ВРАТИЛИ СУ
СЕ!

КО ЈЕ ТАЈ
ЛАРДА КОЈИ
СТОЈИ ИЗА СВЕ-
ГА ОВОГА?

НИЈЕ ТАЈ...
НЕГО ТА! ДОБИ
ДА ВИДИМО МО-
ЖЕМО ЛИ НЕШТО
ДА УЧИНИМО...

ЛОГО! ЛОГО!
ГДЕ НЕСТАДЕ?
ЈАВИ СЕ! ЛОГО...

АХ! ЕВО, И
ОВЕ ГОДИНЕ
ИМАМО БОГА-
ТУ ЖЕТВУ...
ХА, ХА, ХА!

И СВИ СУ
НА ГОМИЛИ!
МОЖЕМО БЕЗ
МУКЕ ДА ПО-
КУПИМО ЗАМ-
КЕ КОЈЕ СМО
НОБАС
ПОСТАВИЛИ...

НИСАМ ЈОШ
ЧУО НИЈЕДНУ...

ААХХ!

ПОЖУРИО
СИ СА ЗА-
КЉУЧКОМ...

ДА! НАХВАТАЋЕМО
ИХ ВИШЕ НЕГО ШТО
САМ МИСЛИО!

БАШ САМ
БУДАЛА...
ДА УПАДНЕМ
У ЈЕДНУ ОД
НАЈПРОСТИ-
ЈИХ ЗАМКИ
КОЈЕ ПО-
СТОЈЕ!

АМИ, ФРЕНСИС ФАЛКО
ЈЕ БИО ПРЕТЕЖАК
ЗА УЖЕ НАМЕЊЕНО
ПАТУЈУЦИМА
КАКАВ ЈЕ
БИО И ЛОГО...

ЦАП!

ТРЕБА
ДА ДО-
ПРЕМ ДО...
АААХ!

НЕМА ШТА...
УСПЕО САМ!
ОВО ЈЕ МОЈ
ДАД... АКО
СЕ ОВАКО
НАСТАВИ...

ТРЕС!

ЈА
ФУ...

НАСТАВАК У СЛЕДЕЋЕМ БРОЈУ

ПОДНАТНИК
ЗАБАВНИК

Последња улога Саре Бернар

Глумица у срцу

Своје последње путовање изрежирала је до најситнијих појединости. Чак и три ударца која у француским позориштима значе да се завеса диже

Ваздух је био прозрачан и благ оног дана када је сахрањена Сара Бернар (1844–1923), француска глумица слављена као највећа драмска уметница свог времена. Играла је на свим великим позорницама Старог и Новог света, имала извесно време и своје позориште, па је и режирала неке драме у којима је имала главне улоге.

Велика глумица изрежирала је и своју сопствену смрт и сахрану као да спрема своју највећу и последњу представу. Једном је сањала да ће умрети у иностранству, далеко од свог вољеног Париза. Од тог дана она је на сва путовања по Француској и иностранству носила са собом мртвачки ковчег од ружиног дрвета. Ковчег, који је изнутра био обложен белом атласом, увек је био запакован у велики пут-

нички сандук од тврдог дрвета да се при преношењу не би оштетио.

Пред њеним позориштем

Глумица у срцу, Сара Бернар желела је да њен одлазак са овог света буде као велика, добро изрежирана представа. Кад се тај час приближио, све је било спремно: у холу њене куће стајао је велики сандук крај брда обичних путничких кофера огуљених од силних путовања. У салону су били окупљени сви пријатељи и познаници као и силни поштоваоци позоришне уметности. Крај њене постеље стајао је свештеник јер последњи тренутак више није био далеко.

Пре но што је клонула на јастуке, Сара Бернар је још једном, као на проби у позоришту, поновила сва своја већ раније дата упутства. Погребна миса мора да се одржи у малој цркви Светог

Фрање Салешког, у тихом кутку усред бучног Париза. Поворка треба да крене низ Булевар Малерб, улицом Роајал, преко чувеног трга Конкорд, дугачком улицом Риволи почев од дела са сјајним палатама па до малих, уских попречних улица у којима, углавном, пазаре скромне домаћице. Један тренутак поворка треба да застане пред њеним позориштем па да затим продужи према граду мртвих, гробљу Пер Лашез, где ће она почивати поред својих родитеља и у близини једне друге велике француске глумице – Рашел, која је умрла још 1858. године.

Желим много цвећа!

Сара Бернар била је још жива, а прозори на свим кућама крај којих је поворка требало да прође већ су били заузети: сви су чекали да јој одају последњу пошту.

Било је подне када је казала:

– Како дуго траје моја агонија! А нешто касније: – Желим цвеће, много цвећа!

У тренутку када је њен ковчег уношен у малу цркву, црквењак је дебелом палицом три пута ударио у камену плочу у цркви: у француским позориштима тог времена знак да се завеса подиже.

Ковчег је преко ноћи остао у цркви и крај њега је прошла река људи.

Цвећа је било више но што би Сара за живота и могла да сања. Њиме је, и то слојем дебљим од једног метра, био покривен чак и под у припрати цркве. А кад је сутрадан поворка кренула, цвеће није могло да стане ни у седам великих кочија. Руже су покривале ковчег велике глумице, а кола у којима је кренула на свој последњи пут вукли су црни коњи са амовима украшеним сребром ■

К. В.

ТАЧКА ЦРТА СЛОВО!

1. Француз Жан-Франсоа Шамполион (1790–1832) дешифровао је 1822. године:

- А: хијероглифе
- Б: феничански алфабет
- В: вавилонско писмо

2. Латиница је настала из грчког писма које је пренето у Италију у 7. веку и то писмо названо је:

- А: римска капитала
- Б: царска манускула
- В: јадранска капитала

3. Глагољицу је саставио средином 9. века:

- А: Константин Велики
- Б: Константин Ћирил
- В: Константин Први

4. Азбука је добила име по:

- А: почетним словима старе ћирилске азбуке
- Б: истоименој цркви
- В: месту Азбуковица

5. Назив ћирилица настао је у 15. веку у:

- А: Моравској школи
- Б: Ресавској школи
- В: Кијевској школи

6. Вук Стефановић Караџић (1787–1864) велики српски реформатор језика је:

- А: дорадио абегеду
- Б: створио азбуку од 30 слова
- В: написао и штампао сабрана дела

7. Како пишу Арапи:

- А: здесна налево
- Б: одозго надоле
- В: одоздо нагоре

8. Димитрије Обрадовић, српски књижевник, филозоф и просветитељ, познат је по имену које је добио док је у младости био калуђер:

- А: Доситеј
- Б: Доментијан
- В: Доротеј

9. Прва штампарија у нашим крајевима основана је 1493. године и налазила се у:

- А: манастиру Ободу
- Б: Ријеци Црнојевића
- В: Бару

10. Калиграфија је:

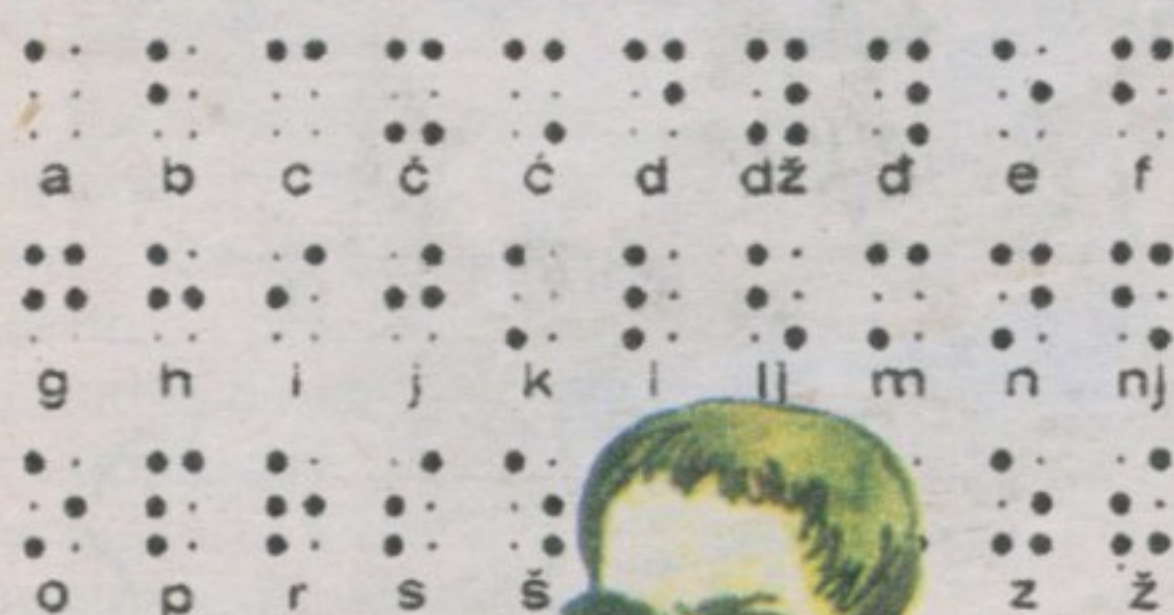
- А: вештина лепог писања
- Б: народно појање
- В: беседништво

11. Најраспрострањенија књига на свету је:

- А: Библија
- Б: Живот и дело В. И. Лењина
- В: „Цитати“, Мао Цедунга

14. Француски проналазач Луј Брај (1809–1852) изумео је рељефно писмо за:

- А: слепе
- Б: глуве
- В: неме

15. Монографија је:

- А: писана расправа о животу и делу уметника или писца
- Б: врста фотографије
- В: књижевни стил

16. Амерички словослагач Христофер Шулс, пронашао је и 1868. године патентирао:

- А: машину за даљинско слагање текста
- Б: писаћу машину
- В: шиваћу машину

12. Самјуел Морзе (1791–1872), амерички физичар и сликар, изумео је телеграф и телеграфску азбуку која се састоји од:

- А: кругова и квадрата
- Б: квадрата и црта
- В: тачака и црта

17. „Ако прихватиш и нахраниш пса луталицу, он те неће ујести. То је највећа разлика између пса и човека...“ Ове опоре речи написао је писац који је први користио писаћу машину. Био је то:

- А: Марк Твен
- Б: Карел Чапек
- В: Чарлс Дикенс

18. Абрахам Бел 1876. године изумео је телефон. Само један од ових писаца могао је телефоном звати свог издавача:

- А: Емил Зола
- Б: Оноре де Балзак
- В: Шарл Бодлер

13. Графолог је стручњак:
А: у познавању карактера људи по рукопису
Б: у отварању поверљиве поште
В: у откривању тајних писаних порука

19. Први споменик на свету, подигнут Лаву Николајевичу Толстоју 1912. године, налази се на острву:

- А: Брачу
- Б: Мљету
- В: Тасосу

20. Достојевски је баш као и његов кнез Мишкин из романа „Идиот“ боловао од:

- А: епилепсије
- Б: хемофилије
- В: пнеумоније

Душан
Глушац

Решења на страни 49

У СВЕТ...

Мало је градова на планети до којих се из нашег главног града не може стићи – водом. Вољти Лондон, Париз, Москва, хоћеш ли у Чикаго или у подножје Килиманџара, не можеш да се насучеш ни до Рангуна или Шангаја... У овом и следећем броју нашим читаоцима нудимо да заплове Европом (отуда ни остали део света није преко света), онамо куд их морнарска машта за-
пути

Тешко је у свету наћи град који се, попут Београда, тако лепо угнездио међу две велике реке. Њима су столећима – много пре изградње друмова, железничких прагова и аеродрома – долазили и одлазили и путници и ратници, и добронамерни и они од чијег су доласка становници зебли.

Наравно, тада се водом, првенствено Дунавом, и није могло стићи куд се пожелело. Из простог разлога што у тим временима европске ретридесет

ке нису биле повезане. Свака је била свет за себе и њима се могло пловити само онамо куд су водили њихови токови, односно како је рељеф одредио. Данас је то сасвим другачије. Европљани су још

крајем 19. века почели да спајају реке, углавном каналима а потом, због висинске разлике, и преводницама. На Старом континенту данас готово да нема реке из које се бродом не може у другу, без

обзира колико удаљену. Људи су, наиме, поодавно схватили да је речни превоз јефтинији од било ког другог, да рекама – тим својеврсним даром природе – човек најкра-

ЛАТБОМ

ћим путем може најдаље до-спети.

Дунав је одвајкада био нај-краћа природна веза Европе и Азије, а Београд је на Дуна-ву, на 1170. километру (кило-метри се на рекама броје уз-водно, од ушћа).

Дужина пловног пута Дуна-ва износи 2418 километара, док Русија са својим бившим републикама користи око 144.800 километара река и још 16.500 канала, Немци 8500 километара река и око 1900 канала, Холанђани газдују го-

тово истим бројем километара пловних река и канала: 5707 наспрам 4135. Французи, ме-ђутим, имају више канала (око 4690 километара) него плов-них река (3620), а Швајцарци, горе у Алпима, бродовљу ну-де око 400 километара.

У претходној Југославији пловно је било око 2000 кило-метара река и око 600 канала. И онда је највећи део припадао Србији са Дунавом, Савом, Ти-сом, Великом Моравом, Бегејом и Тамишом, односно системом канала Дунав – Тиса – Дунав ■

НАШ ВОДИЧ

Мада прилично барата бројкама, Ђорђе Курјачки једноставно не уме да из-броји колико је километа-ра речних и морских бра-зда оставио за собом. У његовом случају, за 38 година пуног радног ста-жа, то би заправо било дневно множење броја речних и морских таласа с бројем дана у години, па то опет помножено са...

– Препловио сам многа мора, језера, реке и канале. Само ми је Аустралија остала неопловљена – покушава кеп Ђорђе, капетан брода, да у неколико речи смести своја бројна путовања.

– У раној младости препловио сам цео Дунав, Саву, Тису и све канале оне Југославије, пловио по Охридском, Дојранском и Скадарском језеру, тринаест година возио хидроглизере на релацији Београд – Кладово – Прахово и Београд – Нови Сад – Вуковар – Осијек. Дњепром, Дњестром, Волгом и Доном дотерао два нова хидроглизера у Београд. Пловио рекама Бурме и Тајланда. Упознао воде Плавог и Белог Нила, стизао до Уганде, Танзаније и Кени-је, заволео Тигрис и Еуфрат на Блиском истоку и још ми није доста...

Педесетседмогодишњак који је свет угледао поред во-де, на београдском Дорћолу, од овога броја наше читаоце смешта на своју лађу и упознаје их с лепотом пловидбе европским водама и крајевима кроз које воде бројне реке и канали. Наравно, користећи своје огромно и богато иску-ство. Тим поводом, поред осталог, каже и ово:

– Неспорно је да сам велики заљубљеник у реке и уоп-ште воде. И не само то. Реке изузетно поштујем. Уосталом, све велике цивилизације настајале су управо поред њих. Кинеска се угнездила око Јангцекјанга, индијска око Инда, Месопотамија је цветала поред Тигриси и Еуфрата, Египат уз Нил, Грци су имали Егеј и Средоземље, Римљани – Ти-бар, По и Средоземље... И ово путовање на које крећемо је, дакле, не само путовање кроз просторе европског конти-нента него и кроз време. Уз реке се сместила и европска цивилизација и ми ћемо, колико нам то простор до-звољава, бар завирити у неке њихове делове... ■

БЕОГРАД – КИЛИМАНЦАРО – ЧИКАГО

Из нашег главног града ваља, дакле, прво низ Дунав до Сули-не (ушћа) на Црном мору, па онда до Босфора, Мраморним мо-рем, Дарданелима, Егејским морем, поред Крита у Суецки кан-нал код Порт Саида, потом 150 километара до Каира где је ушће Нила, онда њим узводно до Картума у Судану, где Бели и Пла-ви Нил чине Нил, па Белим Нилом до Уганде и даље за Виктори-јина језера код Кампале, удаљене два километра од полутара, и ту су одмах Кенија и Танзанија с белоглавим Килиманцаром на граници од две велике афричке земље. Дакле, један Дорћо-лац може, не додирнувши чврсто тле, водом стићи испод Кили-манцара и вребати да угледа Хемингвејевог леопарда. Уз доста времена, колико путовање може да потраје и, наравно, прилич-но новца уз себе. Али авантура није неизводљива.

Ако нам је, пак, дражи Далеки исток ни он није далеко. Ваља нама, односно нашој (белој) лађи кроз Суец (у којем бродови плове наизменично, у једном правцу) у Црвено море, па на рог Африке, где су се утаборили Етиопија и Сомалија, затим у Ин-дијски океан поред Шри Ланке и шпица Индије, потом у Бенгал (Бурма и Тајланд) и делтом реке Иривади у Рангун ривер и по-сле 22 миље ето нас (вас) у Рангуну, главном граду Бурме.

Може се из Београда, дабоме поред Њујорка, и у Чикаго, други по величини град Сједињених Америчких Држава, смештен на обали Мичигенског језера. Ни Аустралија, 'ајмо да маштамо, није недохватљива кад к њој кренеш бродом из града који се разгоропадио на увиру Саве у Дунав ■

Не таласај

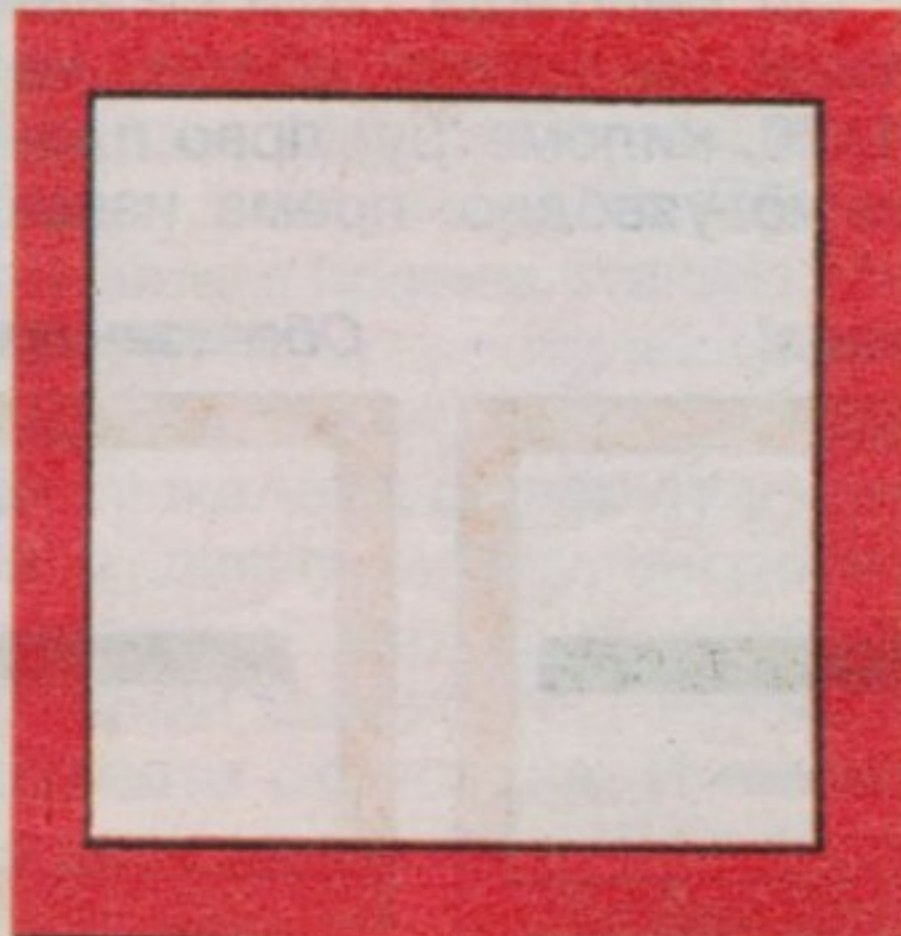

ОБЕЛЕЖАВАЊЕ

По систему Дунавске комисије са седиштем у Будимпеш-ти, Дунав је обележен на сваком километру пловног пу-та, и то од ушћа код румунског града Сулине на Црном мо-ру до немачког Келхајма. Значи, код Сулине је 0 киломе-тара а код Келхајма 2418. Уз то, од Сулине до Галаца, та-кође румунске луке, постоји и обележавање у наутичким миљама због уласка морских бродова.

У пловидбеним картама се обале река, пак, рачунају од из-вора према ушћу, па је тако, рецимо, Нови Сад на левој а Бео-град на десној обали Дунава. Десне ивице пловног пута обе-лежавају црвене ознаке (ноћу трептава светлост) а леву зе-лене. Наравно, ту је и мноштво саобраћајних знакова неоп-ходних за безбедну пловидбу. Овде објављујемо део њих ■

Чекај упутства, постоје ограничења

ПОПУЛАРНИ
ЗАБАВНИК

26.7.2002.

тридесет један

ДУНАВ

Од извора, у Шварцвалду у граду Донхауешингену (који чине два потока Брег и Бриг, заправо својеврсна фонтана) до увира у Црно море, код Сулине у Румунији, Дунав је дугачак 2860 километара. Плован је у дужини 2580 km, до Улма, за чамце, док велики бродови могу до Регенсбурга – 2418 km.

Као најважнија речна саобраћајница Европе, која повезује све четири стране Старог континента и где је груписан највећи део становништва, Дунав чини њену жилу куцавицу у готово сваком погледу.

Од Београда (који се налази на десној обали, на 1170. километру) прво пловимо узводно, према изво-

ришту, односно до мноштва веза које ову моћну реку каналима спајају са безмало свим местима Европе, и не само ње. Одавде до Бачке Паланке обе обале Дунава припадају нама, одатле до Бездана лева обала је југословенска а десна хрватска (од Илока до границе с Мађарском, осам километара изнад Батине). То значи да од Београда узводно слободно можемо да пловимо 263 километра. Иначе,

међудржавне границе иду матицом реке (замишљена линија највећих дубина погодних за пловидбу).

Прво значајније пристаниште (где се може добити све неопходно за наставак пловидбе) свакако је Земун, такође на десној обали. Одатле се, на 1216. километру, сусрећемо са ушћем Тисе (лева обала), односно са Сланкаменом смештеним преко пута, на десној обали. Први мост на који наилазимо

је Бешка (од средњег водостаја дели га 42,90 метара) чији је пловни пут широк 180 метара. Пре моста може се усидрити на мноштву прекрасних ада с лепим плажама, поменимо само Белегиш (1200 km), Сланкамен (1214) и Крчедин (1227).

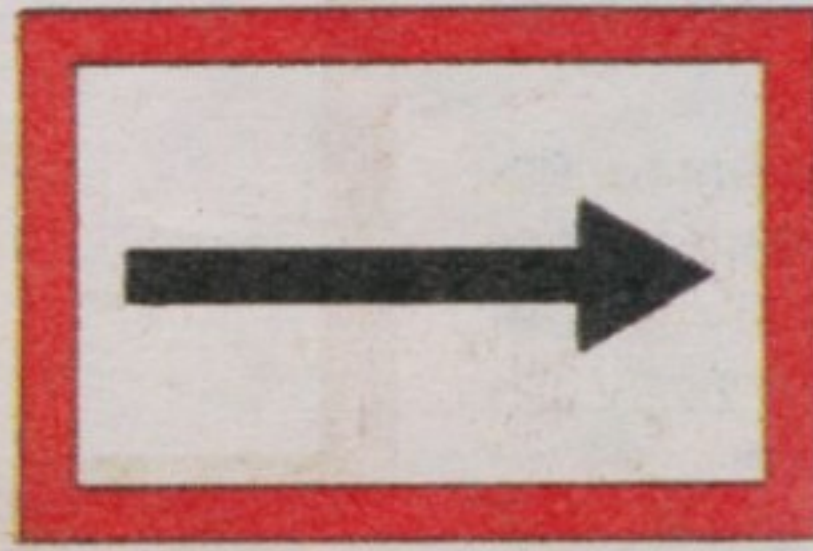
Сремски Карловци (1244 km) на десној обали имају одговарајуће марине, а и обилазак самог града догађај је за себе, посебно путовање кроз део српске историје. Иначе, од ушћа Тисе доведе река обилује рибом (сом, смуђ, кечига, толстолобик и бела риба). Петроварадин, на десној обали, на 1254. километру, налази се на самом улазу у Нови Сад. Ту, на левој обали, смештен је излаз канала Дунав – Тиса – Дунав, куда се може стићи до многих вароши које се налазе подалје од Дунава а који је водом измрежио Бачку и Банат и омогућио да се бродом стигне где пожелиш, чак и до Мађарске а да то не буде Дунавом.

Извор Дунава

Пажња!

Обавезан правац кретања

тридесет два

ПОДТИСКИ
ЗАБАВНИК
26.7.2002.

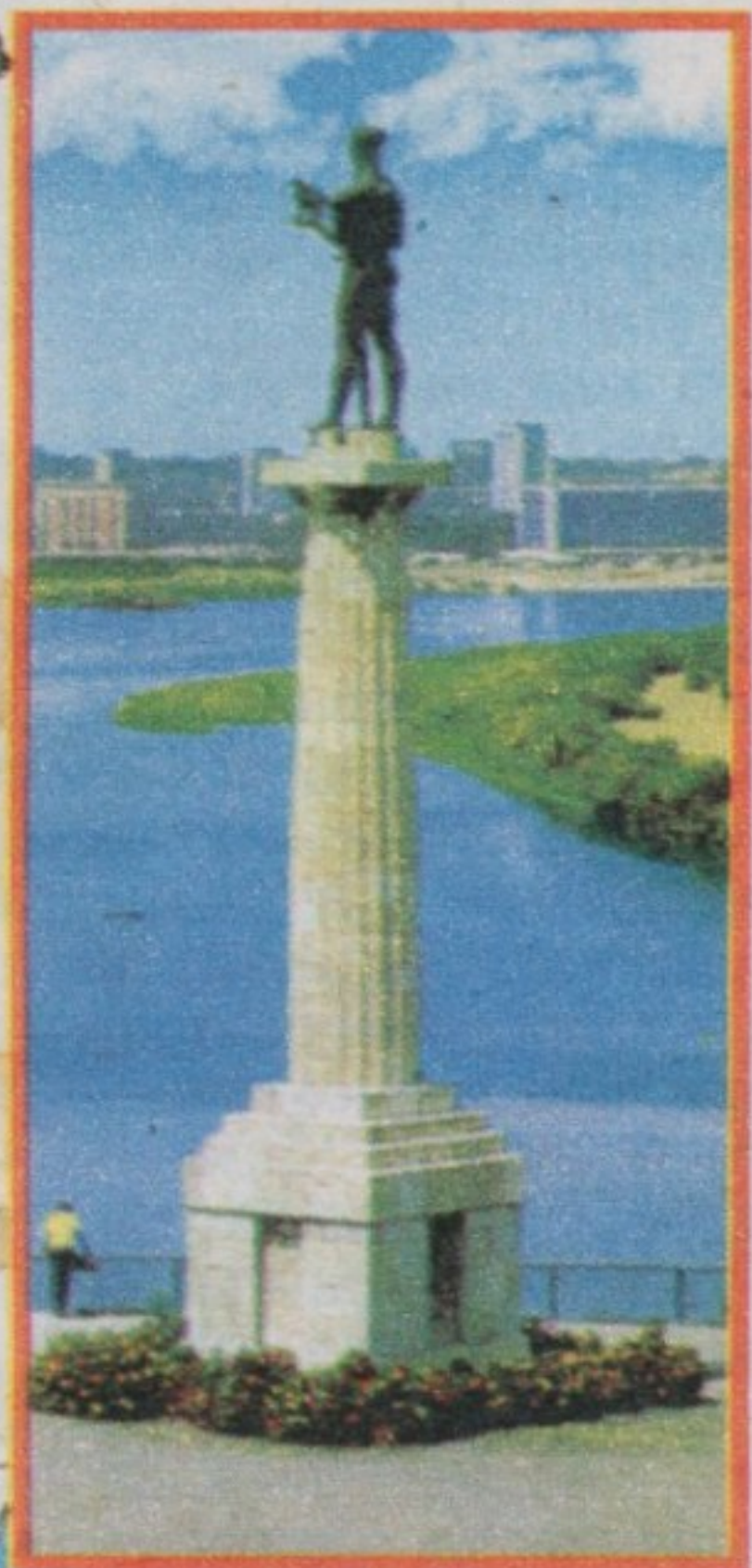
Забрањено паркирање

Забрањено претицање

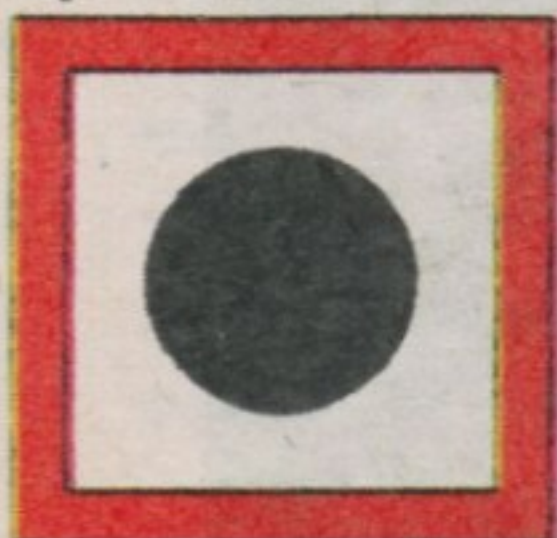

Забрањено
мимоилажење
и претицање

Београд,
мало узводно
— мало низводно

Обавезно
свирање,
један
дуго сигнал

Знак повећане пажње

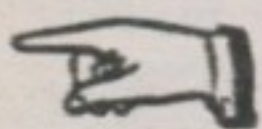
Забрањено сидрење

Дозвољена висина пловила

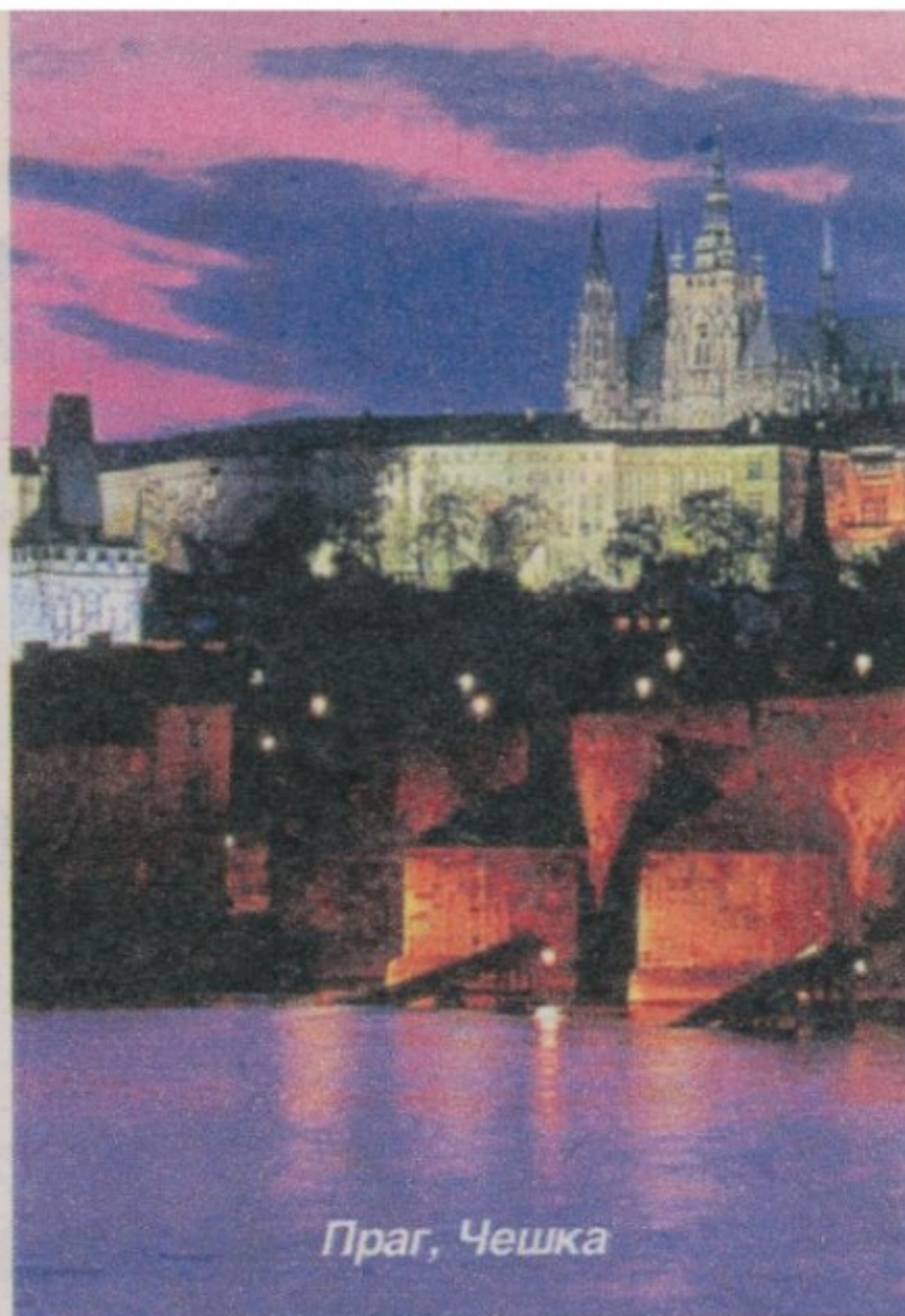
Дозвољена ширина проласка пловила

Нови Сад (1255. километар) смештен је на левој обали реке и други је по величини град на нашем делу Дунава. Први мост на који наилазимо је Жежељев мост (срушен у време бомбардовања 1999. године). Сто метара узводно саграђен је нови железничко-друмски привремен мост. У центру Новог Сада, уместо порушеног моста, направљен је нови назван „Новосадска дуга“, а изнад је направљен понтонски који град друмом повезује са Сремском Каменицом и Петроварадином. На 1257. километру налази се још један срушен мост, мост „Слободе“... Овде је, наравно, засад отежана пловидба али ће, бар према договору, пловидба ускоро бити као и пре, значи без застоја, и дању и ноћу (сада само дању). На левој обали, на 1258. km, налази се мноштво опремљених marina, неколико мотонау-

тичких клубова, као и велико бродоградилиште где су рађени и морски бродови.

На десној обали, десетак километара узводно, налази се Беочин. Следи познати Мачков спруд, с прекрасним плажама белог песка али и опасношћу по веће бродове за мањег водостаја. Потом, један за другим, као ниска речног ђердана, наилазе Футог, Черевих, Баноштор, Сусек, Гложан, Челарево... и стижемо до Бачке Паланке, на 1297. километру, граница Југославије и Хрватске, и место одакле је Дунав само својом левом обалом наш. Граница је мост непун километар узводно, ако се хоће друмом из државе у државу. Одатле се, ако наш панонски морнар неће на десну, хрватску обалу, у Илок, даље плови према

Праг, Чешка

Бачком Новом Селу, одавно познатом по припремању највеће рибље чорбе у свету. На десној обали смештени су Мохово, Опатовац, Сотин и Вуковар (1333. km, ушће реке Вуке). На 1363. километру, на левој обали је улаз-излаз канала ДТД, куда се може све до Бечеја. Следећа копнена граница између наше земље и Хрватске су два моста у Богојеву, железнички (на 1366. km) и друмски, двеста метара узводно.

Дунав у своја недра Драву прима код Аљмаша, десна обала, на 1382. киломе-

тру, одакле се већим бродовима Дравом може стићи и до Осијека, удаљеног 22 километра... Апатин је на 1401. километру, на нашој, левој обали, где се налази велико бродоградилиште које је својевремено градило и велике морске бродове. Десетак километара пре Апатина, на десној обали се угнездио чувени Копачки рит, нетакнуто царство животиња које је у својим сјајним филмовима овековечио Петар Лаловић. Бездан, последње веће место на нашем делу Дунава, смештен је на 1425. километру, а преко реке је Батина, на истом километру, сада у саставу Хрватске.

Да и река може да буде тромеђа сведочи 1433. километар Дунава. Ту су повучене границе између Југославије, Хрватске и Мађарске. Место нема назив, ту је само шума, и ту Дунав, с обе своје обале, постаје „властништво“ Мађарске. Прво следеће значајније место је Мохач, на десној обали (1446. километар), гласовито по две велике битке. Овде је, прво, Сулејман Величанствени 1526. године потукао Мађаре, а 1687. Карло V Лоренски Турке... Следи Баја удаљена 33 километра, са великим мостом. Река Шио предаје своје воде Ду-

Тврђава Нојшвајнштајн, Немачка

наву са десне стране, на 1497. километру. Одавде се, реком Шио, може до језера Балатон, непуних 150 километара, где је смештено бродоградилште и за морске бродове. С матичном луком у Будимпешти, Балатон чини базу и речне и морске мађарске флоте.

Даље Дунавом, од ушћа реке Шио, срећемо се с градом Пакш, на 1531. километру, одскора познатом по атомској централни. Тридесетак километара даље пролази се испод великог моста код Дунафелдвара. На 1580. километру налази се Дунајварош, у преводу стара варош на Дунаву. У овом делу, уосталом, као и посвуда уз и низ Дунав, мноштво далековода прескаче реку, али за морнаре нема бојазни, осим што се јављају одређене сметње на радару.

Будимпешту је, некад Дунав делио на Будим (десна обала) и Пешту преко пута, а сада их је спојио мостовима – укупно девет. Град се уз реку простире од 1632. до 1691. километра. Ова прекрасна варош се лепо види и са реке а у самом центру Будимпеште, заправо посред реке, извирује чувени Маргитсигет, Маргитино острво. Преко њега је Маргитхид, Маргитин мост, стара камена грађевина наслоњена на доњи шпиц острва. Препричава се анегдота да се његов конструктор убио кад му је, на отварању моста, један дечак рекао да лавови који украшавају ову прву ћуприју изграђену на Дунаву у Будимпешти немају језик.

Дунав поново постаје гранична река на 1708. километру, на ушћу реке Ипол. Дели Мађарску (остаје на десној обали) и Словачку. Мађари су на Дунаву још непуних 150 километара и на реку излазе још Естергом, преко пута кога се налази словачки град Штурово, Комаром и словачко Комарно које везује велики железнички мост, на 1770. километру, као и друмски 35 километара узводно код Медведа. У Габчикову, на 1820. километру, Дунав је зауздан великом хидроелектраном и бродским преводницама (две), заједнички рад некадашње Чехословачке и Мађарске. Ово је прва преводница на Дунаву узводно из Београда.

Словаци су се коначно докопали обе обале Дунава

на 1850. километру, код места Рајка. Одатле до Братиславе, главног града нове државе смештеног на левој обали, плови се двадесетак километара. Да и Словаци имају своју Мораву показује пример Дунава код

места Девин, где се њихова Морава улива у Дунав, на 1880. километру. Морава је, иначе, и словачка граница са Аустријом. Од Девина лева обала Дунава припада Аустрији, која је десну „присвојила“ још од 1873. кило-

вет мостова. Стари део града подигнут је на десној обали, нови се разбашкарио на левој.

Град је са својом ближом околином „отео“ реци четрдесетак километара обале, и с једне и с друге стране.

Прва преводница на коју бродови застану на свом путу кроз Аустрију, од Беча узводно, налази се на 1949. километру – Грајфенштајн, где се налази и значајна хидроцентрала. Петнаестак километара узводно је, на десној обали, град Тулн с друмско-железничким мостом. Наредна преводница, са обавезном хидроцентралом, укротила је реку код Алтенвирта, на 1980. километру, а двадесет километара даље је град Кремс са два моста, после кога следи Штајм, и он са одговарајућом ћупријом. Одат-

ле почиње клисура Вахау, позната као чувено виногорје с обе стране реке, начичкана мноштвом замкова.

Град Мелк, на 2036. километру, на десној обали, поноси се једном од највећих опатија и библиотека у Европи. Ту је и преводница, а бродови после тридесетак километара пловидбе, код Ибс-Персенберга, наилазе на још једну. Уз пут је могуће пристати на бројним острвима, дунавским адама, опремљеним свим оним потрепштинама за речне морнаре. На 2095. километру је још једна преводница.

На 2111. километру, на левој обали реке, смештен је Маутхаузен, злогласни логор из оба рата. Осам километара узводно је још једна преводница Абвинден. ➡

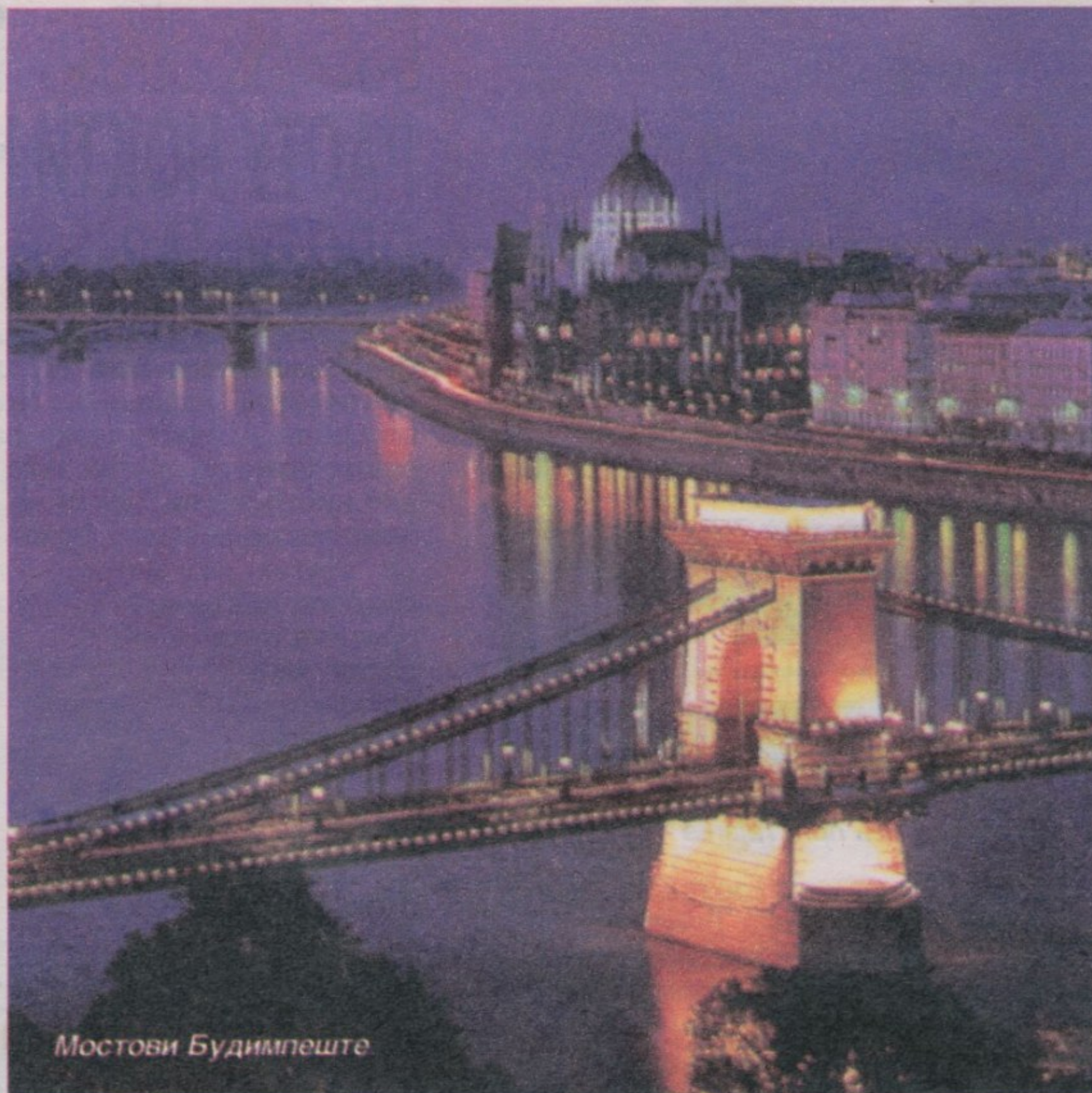
Дозвољено
„паркирање“

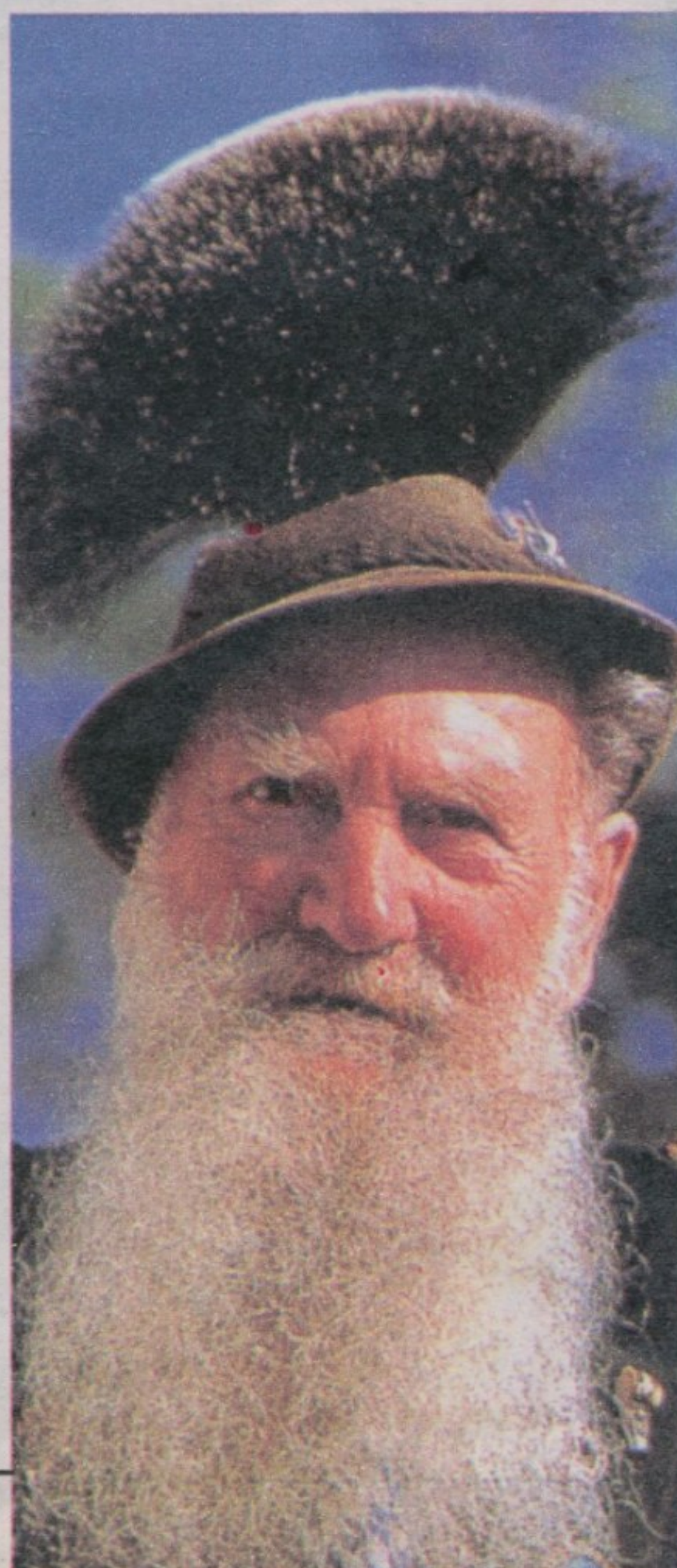
Дозвољено
сидрење

Гледајући
Дунав

Мостови Будимпеште

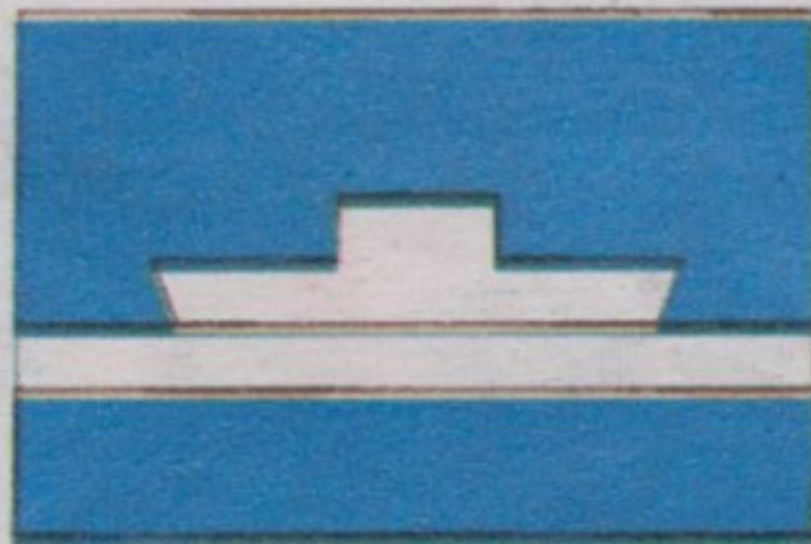
Пасау

„Рондо“, како окренути лађу

Каблови с високим напонам над реком

Место за пристајање

Стижемо, уз добар ветар и добре моторе, до Линца, на 2135. километру, на десној обали. И пролазимо испод шест мостова. Након овог лепог и занимљивог града чека нас још једна преводница, на 2146. километру, код Вилхеринга, а следе мост и преводница у Ашаху.

Аустрија се опрашта од Дунава на 2201. километру, својом левом обалом, која одатле припада Немачкој. Десна је у поседу Аустрије све до 2223. километра.

Одатле се Дунав, кад би реке могле да теку узводно, враћа Немачкој, односно свом изворишту.

Прво веће место на које наилазимо је Пасау, на ушћу река Ин (многима познатија као неизоставан појам у нашим укрштеницама, десна притока) и Илц који увире у Дунав с његове леве обале. Пасау, смештен на десној обали, на 2226. километру,

познат је и као град подигнут на лагунама Дунава и Ина, тако да га многи зову и „немачком Венецијом“. Овде, у месној катедрали, налазе се и једне од највећих оргуља у Европи, тако да за време мисе, посебно суботом и недељом, над рекама лебде готово нестварни тонови. У време мисе забрањена је употреба бучних мотора како би сви у околини равноправно могли да слушају свакодневни несвакидашњи концерт. Чини се као и да таласи утихну. Даље, до Регенсбурга – крајње тачке за пловидбу већих бродова Дунавом – пролазимо кроз пет преводница и пловимо испод 32 моста. Прва преводница после Пасауа је Кахлет, најстарија на овој реци, грађена 1923. године. Све остале су изграђене након последњег светског рата■

Припремио
Петар Милатовић

НАСТАВАК У СЛЕДЕЋЕМ БРОЈУ

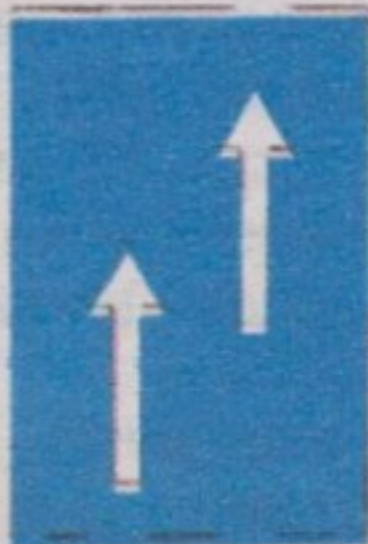
Телефон

Пристанишни знак о дубини и ширини хода лађе

Крај забране претицања

тридесет шест

ЗАШТО? КАКО?

КОЛИКО БРЗО РАСТУ НОКТИ НА ПРСТИМА?

Здрави нокти на прстима руке расту брзином од два центиметра годишње. Нокат на средњем прсту шаке расте нешто брже од других зато што, ако нисте знали, нокти на дужим прстима расту брже од других. Из истог разлога, нокти на прстима руке расту око четири пута брже од ножних ноката. Иначе, нокти на прстима веома су важни. На основу њиховог раста, боје и облика можемо открити чак и неке болести■

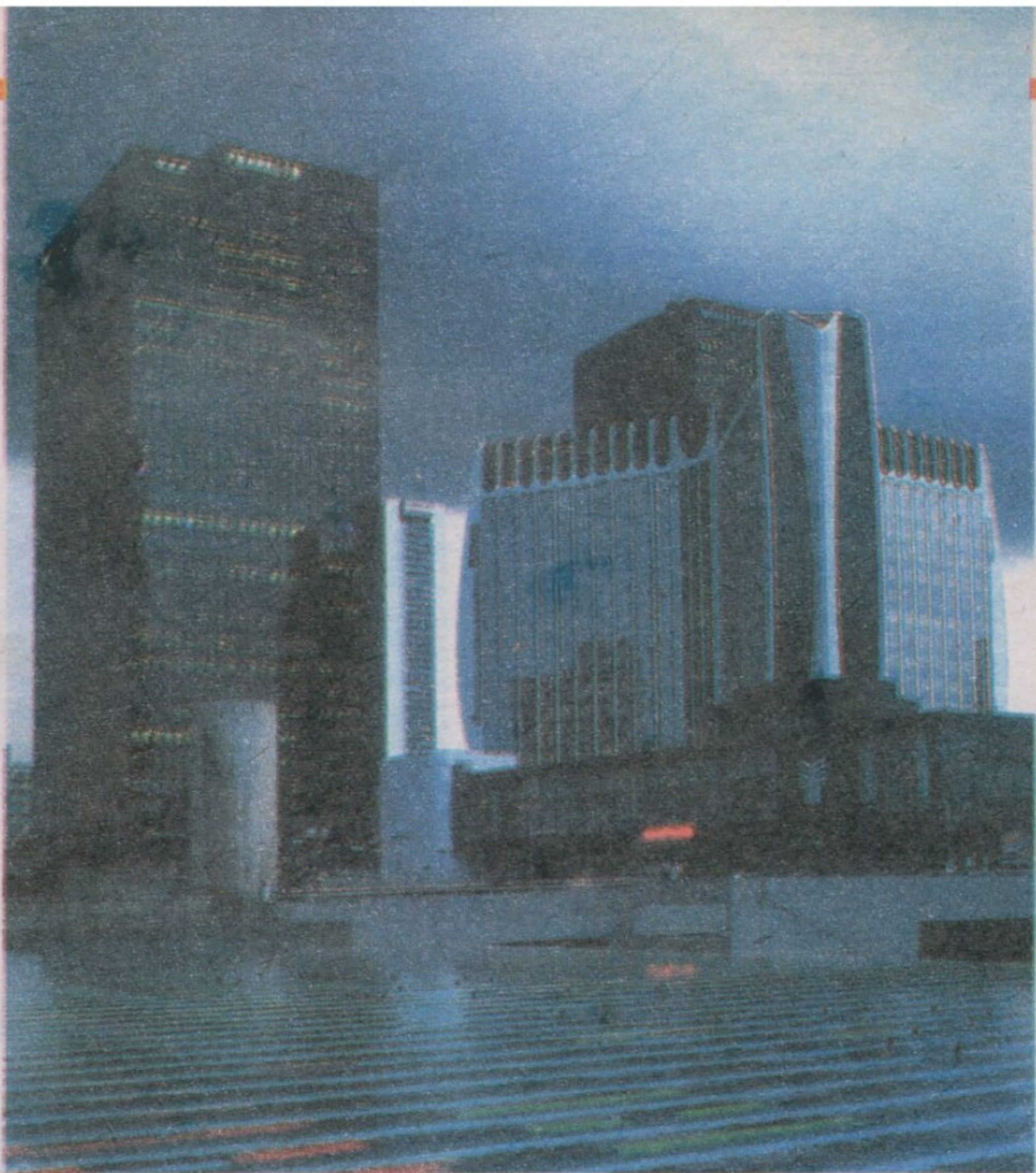

ЗАШТО СЕ ОБЛАКОДЕРИ ЉУЉАЈУ НА ВЕТРУ?

Можда су неки од вас имали среће и нашли се у прилици да са дивљењем и чуђењем посматрају облакодере, зграде које имају стотинак спратова и висину од неколико стотина метара. Поред разних питања која вам се у таквим приликама мотају по глави, једно је сигурно, и то да ли се љуљају на ветру. Наравно, у зависности од конструкције, зграде се могу љуљати,

па се тако њујоршки Емпајер Стејт Билдинг при јаком ветру помери за око $\frac{1}{4}$ инча, тачније неколико милиметара. Могао би да се заљуља и више, али је учвршћен масивним заштитним слојем од камена и другог грађевинског материјала. Некадашње „близнакиње“ у Њујорку грађене су тако

да буду безбедне на ветру који дува чак 250 километара на сат, али при таквој јачини, њихови врхови би се заљуљали и померили за неколико центиметара■

ЗАШТО СУ ТРОПСКИ ОКЕАНИ МНОГО ЧИСТИЈИ И ПЛАВЉИ ОД ДРУГИХ ОКЕАНСКИХ ВОДА?

Боја и бистрина океанске воде зависи од температуре воде и живота у њој. Хладне воде веома су богате хранљивим састојцима и потребним гасовима као што су кисеоник и угљен-диоксид. У хладнијим водама, молекули воде крећу се спорије, допуштајући кисеонику, водонику и угљен-диоксиду да се лакше растварају. Пошто су бо-

гате хранљивим састојцима, хладније воде подржавају пораст малих биљних врста званих фитопланктон и малих животињских врста званих зоопланктон. Те врсте основа су за ланац исхране у океанским водама. Топлије воде су сиромашније хранљивим састојцима и подржавају веома мали раст фитопланктона и зоопланкто-

на. Са изузетком неколико врста коралних гребена, топле воде су у суштини празне. Те воде су бистрије и одбијају плаву таласну дужину видљивог светлосног спектра, дајући води плаву боју. Баш због тога што су чистији и бистрији, топли тропски океани много су привлачнији за туристе■

Владана Рашић

Stevan Vladislav Kaftanski

СТАРИ БАРД

Умао је два имена као једно — Стеван Владислав и чувено презиме — Каћански.

Стари Београђани су у Владиславу Каћанском гледали, пре свега, песника лиричара па су га зато од милоште и с дубоким поштовањем ословљавали са — Стари Бард што је стари келтски израз за епског песника и певача велшких и ирских племена, који пева уз пратњу харфе а у славу народних јунака и богова.

Занимљиво, Владислав Каћански није остао познат у нашој поезији, али његово братимљење са Змајем и Ђуром Јакшићем учинило га је важном личношћу у очима старих Београђана.

Његова песма, а писао је стихове готово непрестано, била је убојити патриотски поклич. Због тога су га Београђани и назвали — Стари Бард.

Владикин синовац

Иако рођен у Бачкој, у Србобрану, који је у његово време носио назив Сен Томаш, Каћански је осетридесет осам

ћао за српство више него да је рођен у срцу Србије. Београђани су се чудили одакле том човеку из „прека“ толико патриотизма у поезији.

Ширином културе био је, како вели један хроничар, ближи Змају, али је по срцу и укусу више нагињао Ђури Јакшићу!

Стасом и складним одевањем и понашањем падао је у очи, па би га због тога, чак и да није био песник буна и слобода, Београђани уважавали или, у најмању руку, „оговарали“!

Каћански је умро у зрелим годинама, у шездесет другој, када је могао још много да пружи. Рођен 1828. а упокојен 1890. године, сахрањен је у Алеји великана на београдском Новом гробљу.

Уопште, Каћански је био веома необична личност, слика старог Београда. Припадао је богатој породици, чак му је стриц био владика Сергије Каћански, упамћен као велики беседник у време револуције 1848. године. Револуција није мимоишла ни Стевана који је учество-

Живео је и певао о слободи Срба, као наставник предавао генерацији славних српских политичара, од којих му је један одузео једномесечну плату јер је каснио на час само пет минута!

вао у неким бојевима. На несрећу, непажљивим руковањем пушком Стеван је убио свог најбољег друга Лазара Марковића. Видећи шта је учинио, хтео је одмах да пуца у себе, али су га присутни спречили. Тај црни дан Каћан-

ски није заборавио до краја живота. Постао је мрачан, углавном натмурен према свима, и пријатељима и непријатељима!

Пријатељи породице Каћански причали су да је Стевану и приличило та-

Кућа на углу Симине и Доситејеве улице у којој је живео и 16. маја 1890. године умро Каћански

Спомен – плоча на кући у којој је живео Каћански

кво понашање јер је још као дете био јогунаст. И кад је стасао бујна нарав није га напуштала: променио је три гимназије и два факултета да би после натезања са самим собом 1852. године завршио правне науке у Загребу!

Није се претргао у потрази за послом, а и зашто би тако имућан радио. Вратио се у Србобран на породично имање и уживао у јахању, лову и читању књига! Узгред, пратио га је глас заводника. Таман су му меркали прилику за женидбу кад, гле, Стеван Каћански се 1855. године оженио удовицом из Осијека, госпођом Милком Аргировић. Она му није донела у мираз велико богатство, али му је до-

вела три кћери из првог брака. Околина се чудила док се породица крстила у неверици. Удовица је следеће године родила Каћанском сина Владислава. Стеван је био срећан, а деда Гаврило још срећнији јер је новорођени унук у будућности требало да настави породицу Каћански! Зато је Стевана наградио са 100 ланаца земље. Али, невоља се указала када је старац умро пошто је утврђено да је у неком пожару изгорео и његов тестамент. Отац Стевана Каћанског, а син покојног Гаврила, Тривун, није марио за част. Оспорио је сину власништво оних 100 ланаца земље, дао му нешто мало новца на име одштете и испратио га 1857. године у Србију.

Узгред, Тривун се пет пута женио и све маћехе називале су Стевана Владислава „опасним човеком“!

Аристократа белих руку

Преласком у Београд који је постао његов трајни дом Каћански се посветио наставничком позиву. Предавао је у београдској гимназији немачки и латински. Ђаво му није дао мира: критикујући стање у земљи „разрешен је дужности“!

Сматрао је иронијом да његови ђаци Стојан Новаковић, Ђока Симић, Љуба Каљевић... временом постану министри и председници влада, а да њему уделе само улогу патриотског говорника и чланкописца! Њему, писцу химне „Где је српска Војводина“ и бојне песме „Народни збор“ за коју је музику написао Јосиф Маринковић, а које су одјекивале Балканом, зар њему да не остане ништа! Штавише, његов бивши ђак министар просвете Стојан Новаковић казнио га је забраном примања једномесечне плате јер је неком приликом каснио пет минута на почетак часа!

За време Српско-турског рата 1876. године Каћански је сакупљао добровољце у Војводини који су дошли у Србију са генералом Стратимировићем. Каћански је учествовао у најжешћим борбама као мајор.

Краљ Милан Обреновић

није могао да види очима Стевана Владислава Каћанског. Називао га је „човеком аристократских, лепих и белих руку“, поготово када је Каћански отворено стао на страну краљице Наталије, чији је сукоб са краљем Миланом потресао Србију!

Да зло буде горе, Каћански је био велики противник Аустрије којој је краљ Милан био привржен. Због једног написана против Аустрије, Каћански је чак добио годину дана затвора!

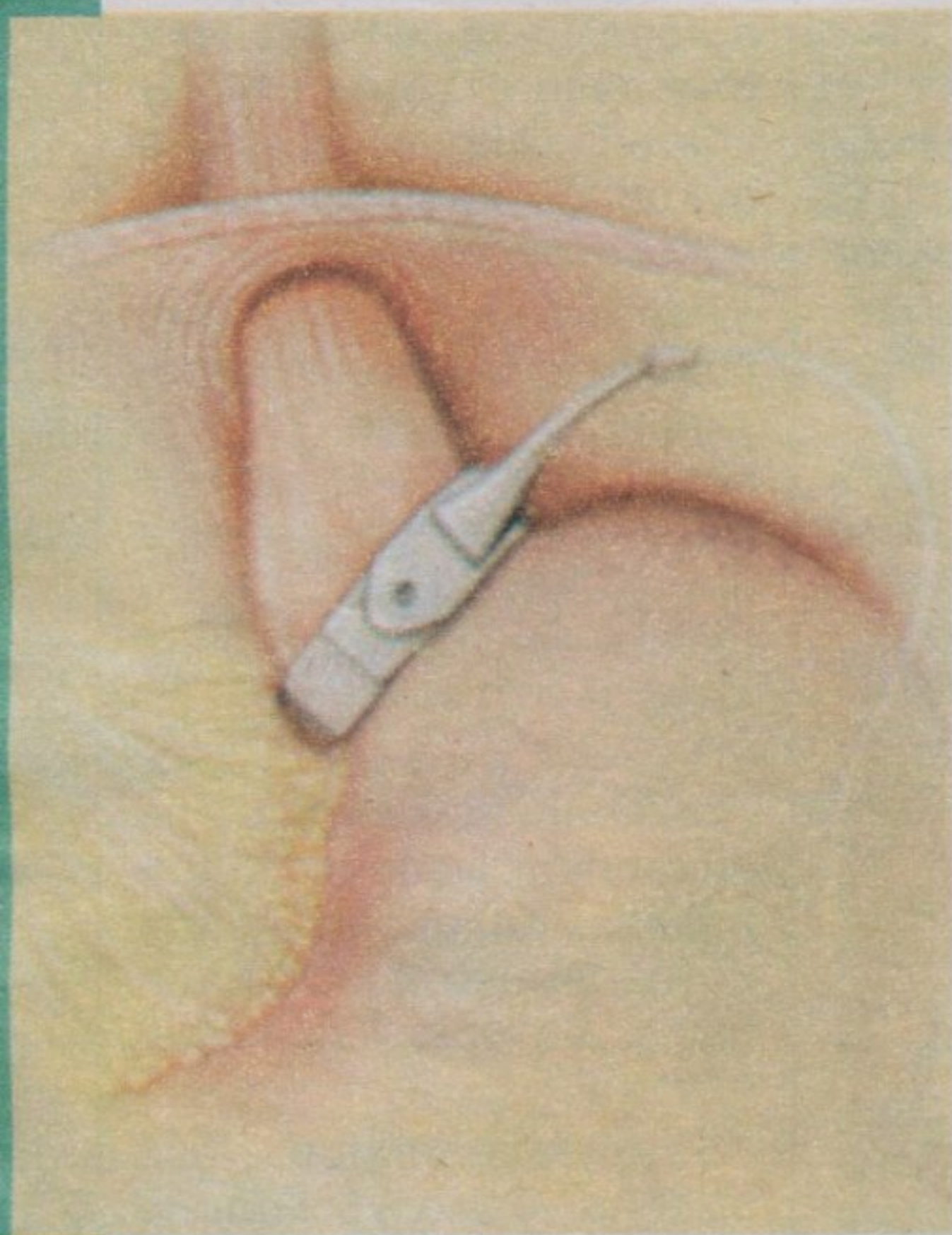
Под притиском јавности, краљ Милан је после неколико месеци помиловао Каћанског, али истовремено и пензионисао у „интересу државне службе“!

Без захвалнице, без ордена, само уз велико поштовање Срба и посебно старих Београђана, Каћански је умро 1890. године. Прво је био сахрањен на старом Ташмајданском гробљу, а када је гробље исељено, кости Стевана Владислава Каћанског пренете су на Ново гробље. Држава му је у Алеји великана подигла споменик. Међутим, било је касно. Син Владислав покушао је да следи трагове оца, али безуспешно. Подсећао је на пропале бечке бароне. Фарбао је косу и бркове, па ни то није помогло. Умро је, прича се, у бедо, потпуно заборављен!

Миленко Тодоровић

ПРСТЕН СИТОСТИ

Од поремећаја метаболизма пати много људи. За њихову претерану гојазност лек нису ни нутриционистичке дијете, ни вежбе, ни гладовања, већ „прстен ситости“ – силиконска опруга која се уграђује на уласку црева у желудац. Изумели су је пластични хирурзи једне аустријске клинике.

– Као модел нам је послужио пешчани сат – кажу хирурзи. – Сужење на средини стакленке успорава проток песка из једног у други део, баш као што и наш прстен успорава проток хране, па је и осећај глади потиснут. Пуна црева и пун желудац шаљу сигнал мозгу и човек има утисак да је сит.

„Прстен ситости“ још се испитује, али код неколико десетина пацијентата показао се као изузетно делотворан. Хирурзи посебно истичу једну четрдесетогодишњу пацијенткињу која је за мање од годину дана успела да својих 282 килограма сведе на 80 ■

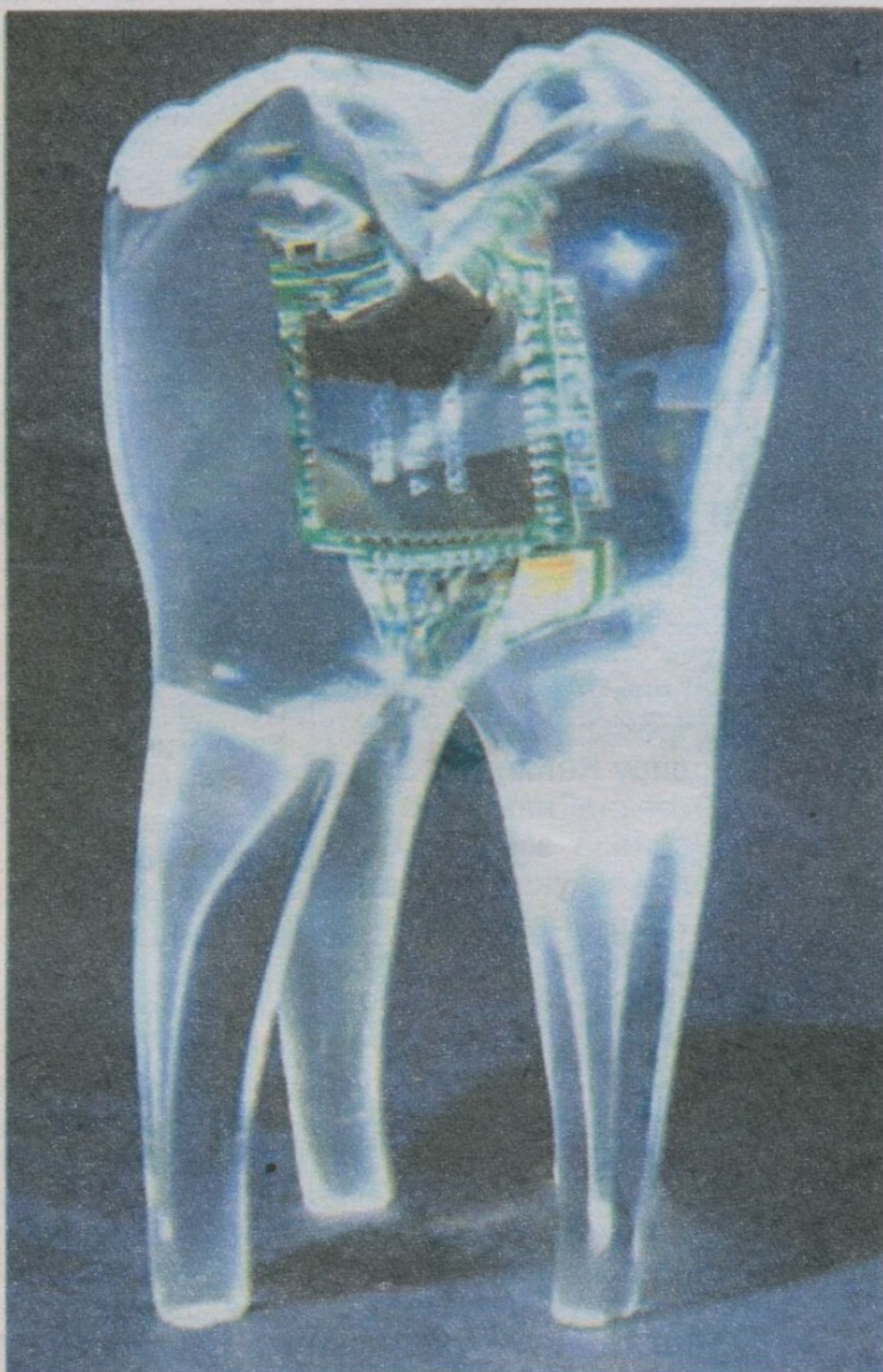
четрдесет

ВАЗДУШНИ ЖЕЛЕ

Научници Насе произвели су материјал у чврстом агрегатном стању који је најлакши на свету и као такав недавно заведен и у Гинисовој књизи рекорда. Ваздушни желе (аерогел) је по саставу сличан стаклу, објашњава доктор Стивен Џонс из Насе. Аерогел је већ добио и

надимак – „смрзнути дим“, јер заиста тако и изгледа. Доктор Џонс тврди да се не може добити лакши материјал од ваздушног желеа, јер се молекули силицијума једноставно не би повезали. Аерогел је тежак свега три милиграма по кубном центиметру ■

МОБИЛНИ ТЕЛЕФОН У ЗУБУ

У Британском музеју науке изложен је зуб чија је пломба, у ствари, мали пријемник сигнала мобилног телефона. Овакав микрочип би дигиталне сигнале примљене бежичним путем мењао у аналогни звучни сигнал који би се резонанцијом костију лобање преносио до унутрашњег уха. Најочигледнија примена оваког система била би у мобилној телефонији, али аутори необичне идеје тврде да су могућности знатно шире – чип у зубу би могао да прима и преноси сигнале и из радио-апарата, CD плејера, рачунара... Изум је већ добио награду „Производ будућности“ организације „Народни таленти у науци, техници и уметности“, а у Музеју ће бити изложен до новембра ■

ПОДАТИКНИ
ЗАБАВНИК

26. 7. 2002.

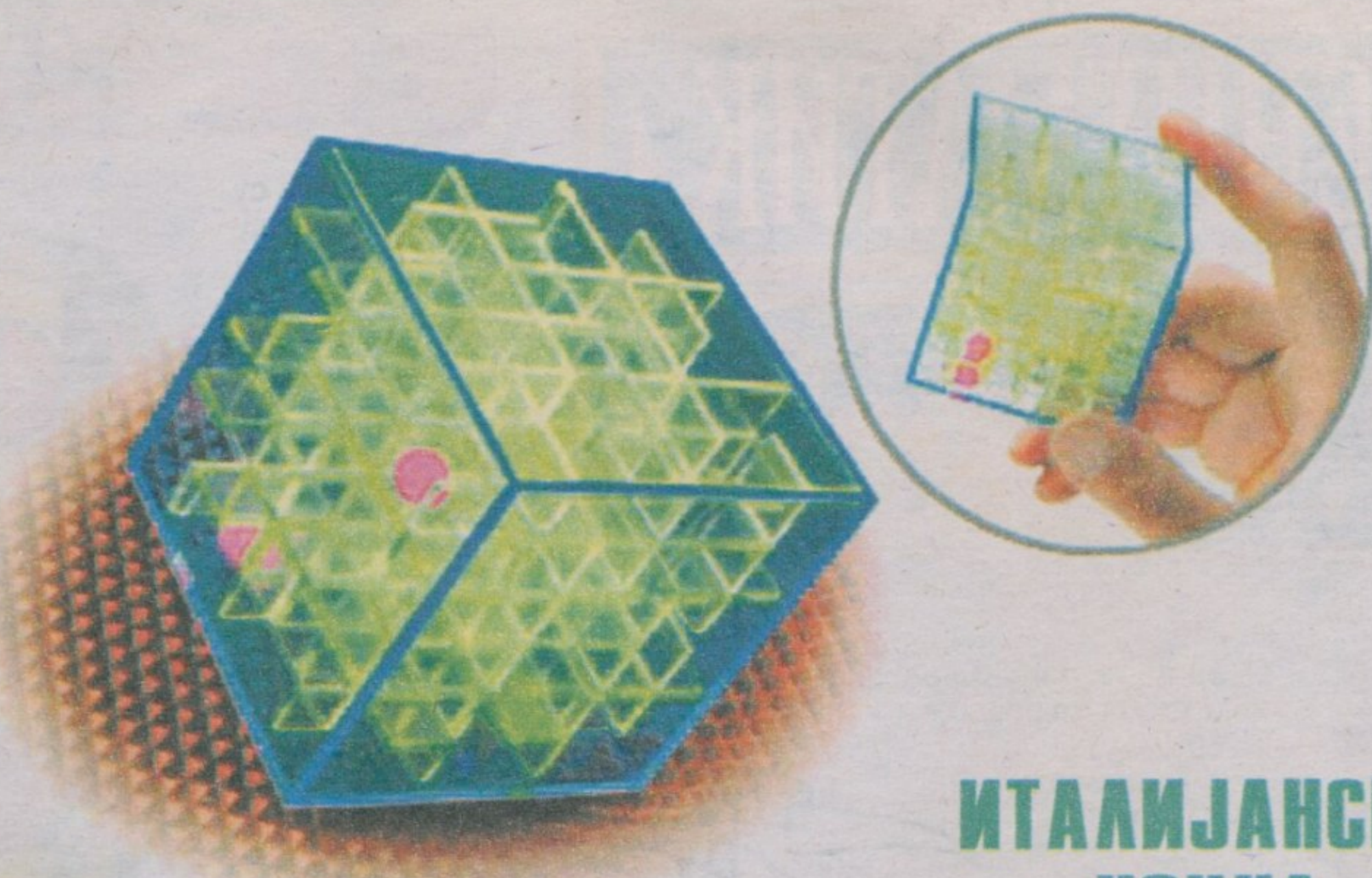
ПОНИ, ВОДИЧ СЛЕПИХ

Паметни и одани, пси су одавно обучени да буду водичи слепих. Али, онедавно се на улицама америчких градова могу видети и необично мали понији који својим слабовидим господарима помажу да пређу преко улице, да се попну уз степенице или да избегну какву препреку на путу.

Зоолози су открили да особине које красе псе понији такође поседују, али и да су у предности над њима. Видно поље понија је целих 350 степени, могу да запамте 23 заповести и имају животни век од 30 година. Једина мана је што су већи и тежи од паса.

Ипак, и та мањкавост је отклоњена. У узгајалишту понија у Крителу, градићу у Западној Каролини добијена је врста коња високих 60 центиметара и тешких свега 27 килограма који могу да живе у стану с господаром и да с њим улазе у превоз, продавницу или ресторан ■

Ден Шоу био је прва слабовида особа која је уместо пса набавила понија као водича

ИТАЛИЈАНСКА КОЦКА

Успех који је Рубикова коцка постигла пре неколико деценија многи су покушали да понове разним сличним изумима. Један од најновијих је „италијанска коцка“, мозгалица сачињена од провидне пластике; у унутра-

шњости је 216 ћелија које сачињавају тродимензионални лавиринт кроз који треба провести куглицу. Теже је него што на први поглед изгледа, и за исправно решење задатка треба понекад и по пола сата ■

НАЈСКУПЉИ ДИЈАМАНТ НА СВЕТУ

Недавно је откривен дијамант љубичасте боје. Пошто је ово једини такав, према тврдњама стручњака, сматра се непроцењивим. Примера ради, до сада су били најскупљи црвени дијаманти којих има свега 10 на планети и коштају 2,7 милиона фунти по карату. Откривени љубичасти дијамант који има између 2 и 5 карата, коштао би знатно, знатно више. За дијамант се сазнало случајно, тако што га је анонимни власник, несвестан његове вредности, однео на процену. Ствар је тако догурала до Британског драгуљарског ин-

ститута у Лондону који, из сигурносних разлога, не жели да саопшти ни да ли се љубичасти дијамант сада уопште налази на тлу Велике Британије. Није познато када је ископан, а стручњаци Института процењују да је обрађен у последњих 25 година. Џеј Ди Болс, директор Института, нагађа да драгуљ потиче највероватније из области амазонског басена: „Бавим се дијамантима 30 година и још нисам видео овакву лепоту и дубину боја. То је нешто највредније, природног порекла, на планети Земљи“ ■

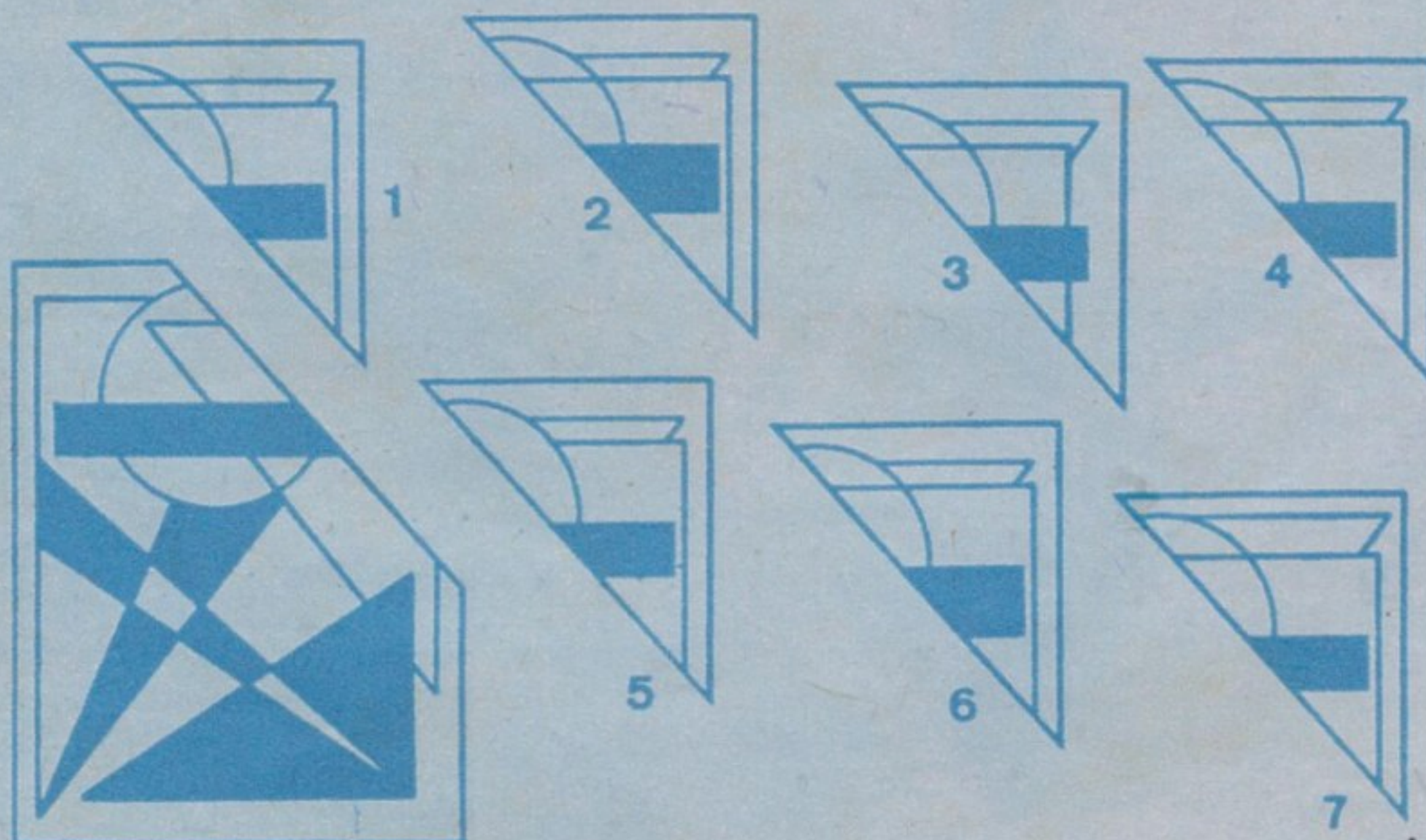
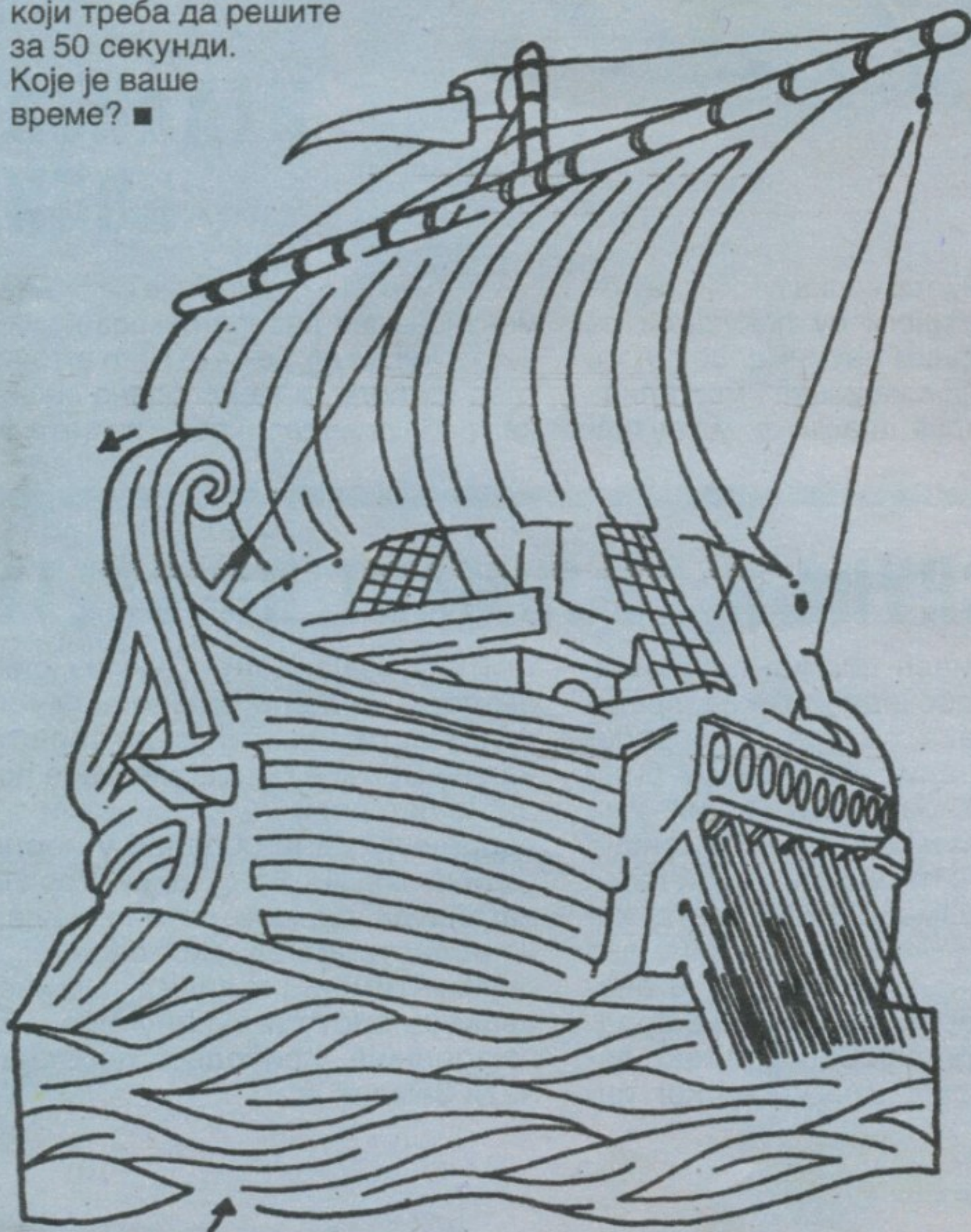

БРОД

Мини лавиринт

СЛИКА

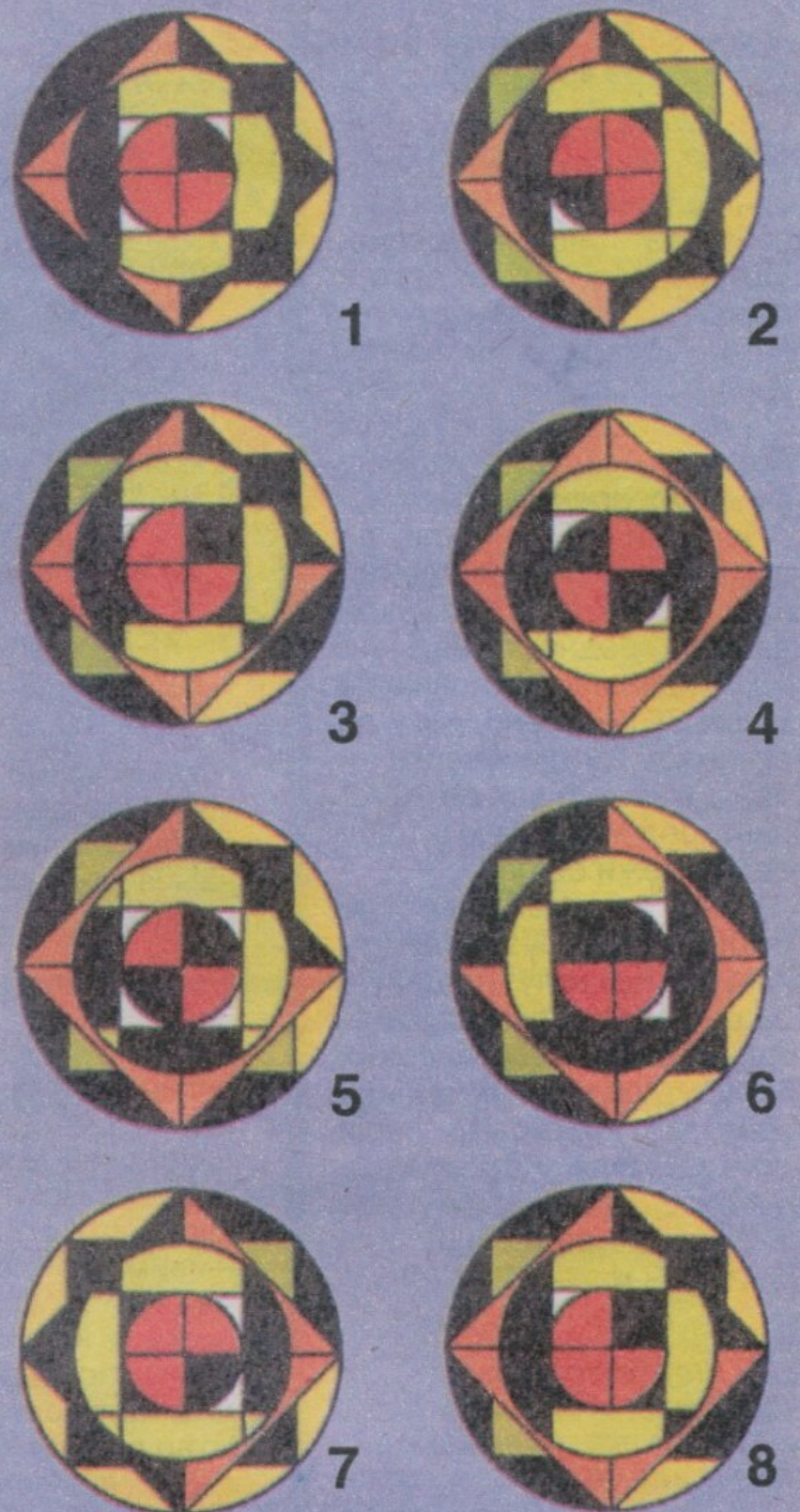
Пред вама је мини лавиринт који треба да решите за 50 секунди. Које је ваше време? ■

Само један од седам детаља је део слике. Који? ■

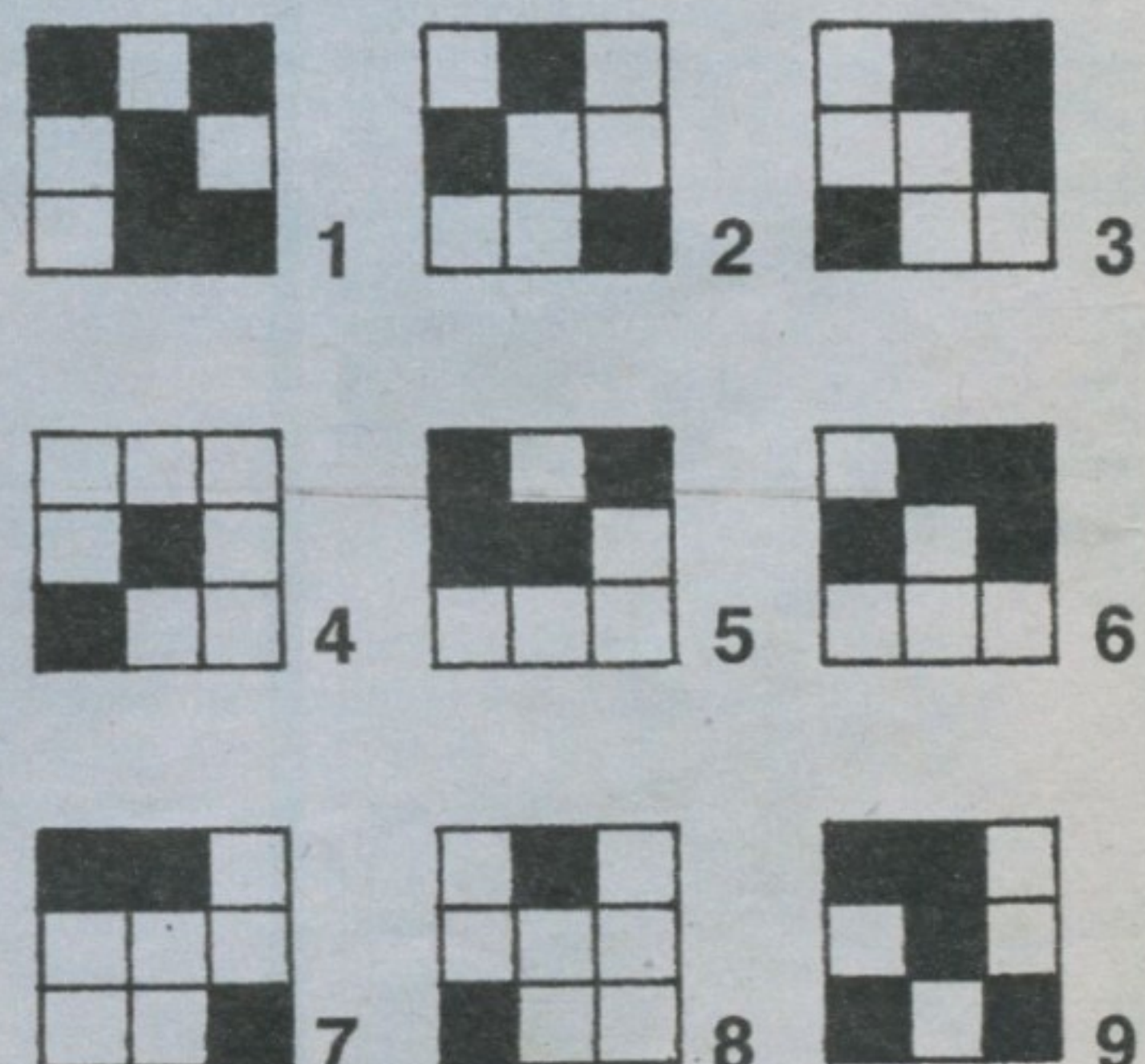
КРУГОВИ

Који су кругови исти? ■

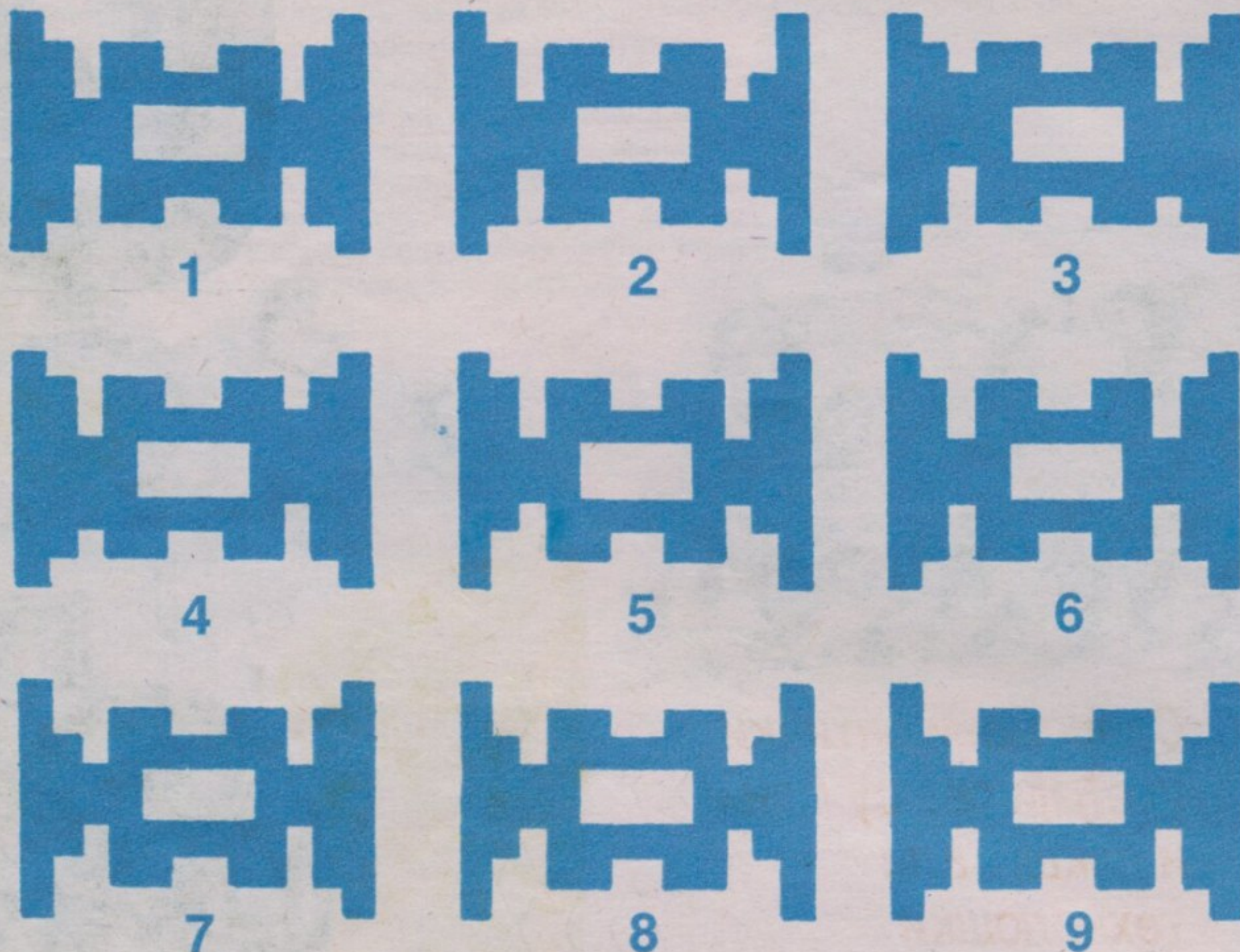
КВАДРАТИ

На слици је девет квадрата. Која два су идентична? ■

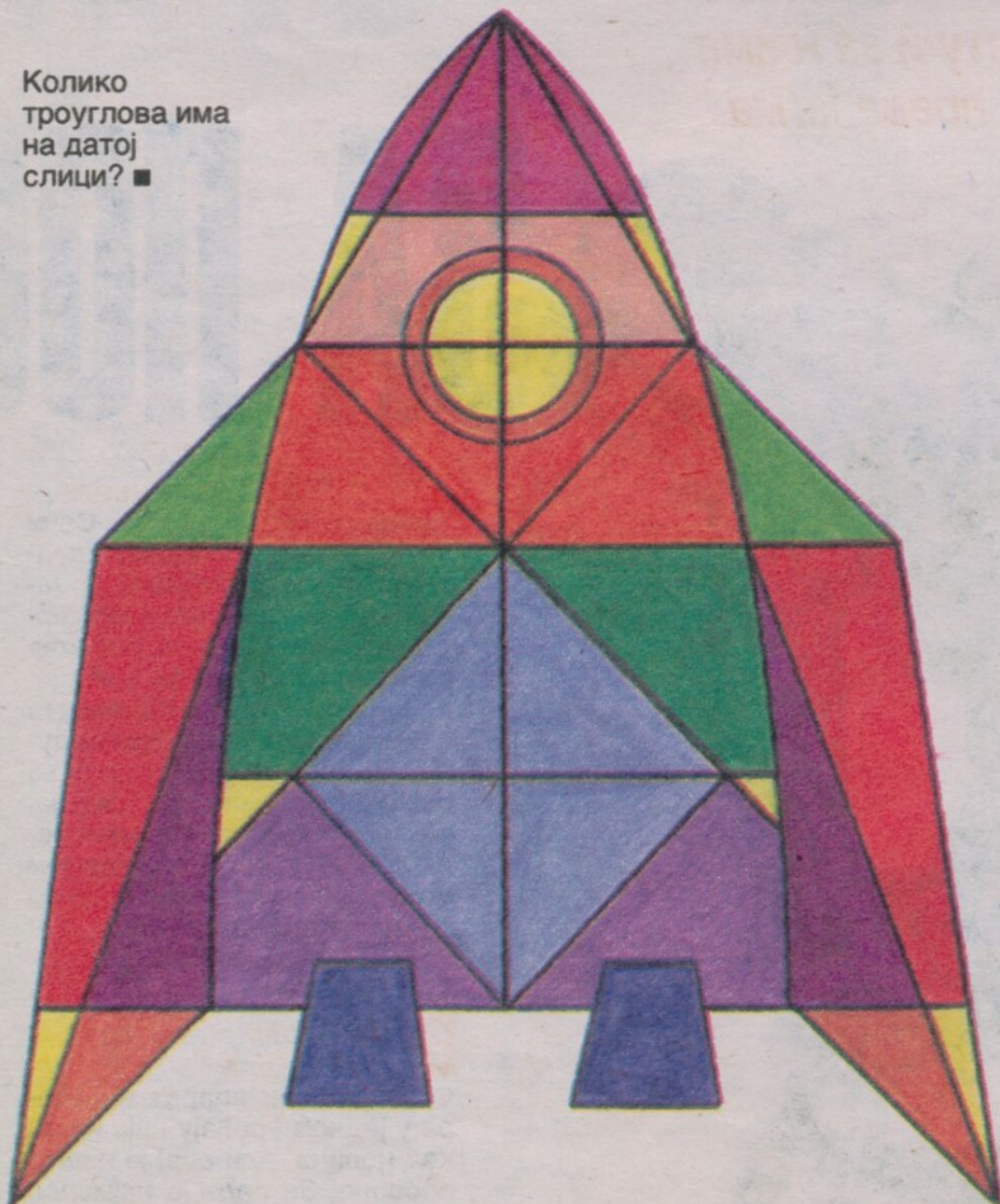
ФИГУРЕ

Само две од девет фигура на слици су исте. Које? ■

РАКЕТА

Колико
троуглова има
на датој
слици? ■

Решења на страни 49

Радио
ПОЛИТИКА

Бр. 56/29

ЛИСТА ИНОСТРАНИХ СИНГЛОВА
(20-27.7.2002.)

1. (1) → **RED HOT CHILI PEPPERS**
– By The Way (4)
2. (7) → **SHERYL CROW** – Steve McQueen (3)
3. (2) → **OASIS**
– Stop Crying Your Heart Out (4)
4. (13) → **BEADY BELLE** – Ghosts (3)
5. (12) → **SYSTEM OF A DOWN** – Aerials (2)
6. (4) → **ELVIS PRESLEY vs. JXL**
– A Little Less Conversation (5)
7. (15) → **VANESSA CARLTON**
– A Thousand Miles (2)
8. (–) → **INCUBUS** – Are You In? (1)
9. (10) → **PRODIGY** – Baby's Got A Temper (3)
10. (5) → **RHIANNA** – Oh Baby (6)
11. (–) → **PRIMAL SCREAM** – Miss Lucifer (1)
12. (3) → **HIVES**
– Hate To Say I Told You So (7)
13. (14) → **SUM 41** – It's What We're All About (3)
14. (6) → **SUGABABES** – Freak Like Me (5)
15. (8) → **X-PRESS 2 feat. DAVID BYRNE**
– Lazy (7)
16. (19) → **PAPA ROACH**
– She Loves Me Not (2)
17. (–) → **JAMIROQUAI**
– Corner Of The Earth (1)
18. (9) → **MORCHEEBA** – Otherwise (5)
19. (11) → **KYLIE MINOGUE**
– Love At First Sight (8)
20. (16) → **A-HA** – Forever Not Yours (4)
21. (18) → **ANGIE STONE**
– Wish I Didn't Miss You (9)
22. (22) → **NO DOUBT** – Hella Good (10)
23. (17) → **GOO GOO DOLLS** – Here Is Gone (6)
23. (21) → **EMINEM** – Without Me (7)

Испали:

THE WHITE STRIPES

– Fell In Love With A Girl (11)

OZZY OSBOURNE – Dreamer (7)

BASEMENT JAXX – Get Me Off (5)

Листу уређује и води Ах-Неша.

ЛИСТА СИНГЛОВА ДОМАЋИХ

1. (1) → **SUNSHINE** – Ш'а било (3)
2. (2) → **КРИСТАЛИ** – Моје срце (5)
3. (3) → **EYESBURN & ANK STEADY**
– Babylon A Sinner (2)
4. (4) → **ПРЕСИНГ** – Ритам у којем стојиш (6)
5. (5) → **DARKWOOD DUB** – М. Југин (4)
6. (6) → **RARE** – Roll Your Own (7)
7. (7) → **HAVANA WHISPER**
– Zig-Zag Jack (15)

Листу уређују и воде:

Зорица Бајић и Давид Вартабедијан.

Тонски реализатор емисија

Зоран Узелац.

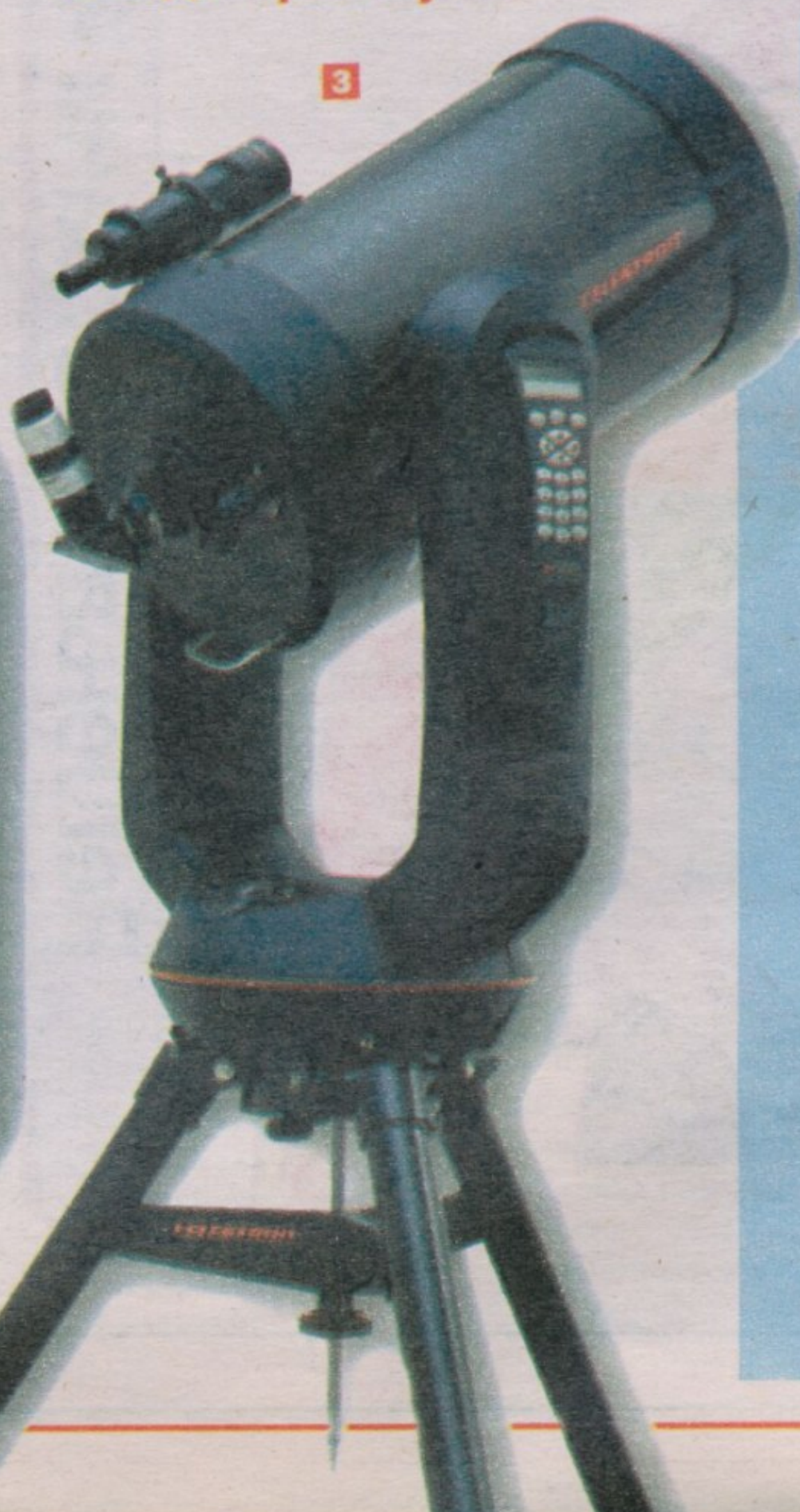
Мини топ-листе на 105,2 и 91,5 MHz
сваког дана од 18.30 до 19.00

(У сарадњи са
Round Records-ом и IPS-ом)

ЕЛЕКТРОНСКИ ПРОЗОР У СВЕТ

Савремени оптички уређаји све су мањи и лакши, али технолошки савршенији и свестранији. Тек су се појавили на светском тржишту и за њима влада права јагма

ЗА ПОС

1 Sony DCR-IP 7 Network Handycam

Ручна камера фирме Сони нешто је већа од кутије карата за играње. Мајушна је захваљујући потпуно новој врсти касете – микро MV која има величину кутије шибица, али на коју стаје 60 минута снимака. Ова камера поседује и Bluetooth, технологију за бежично повезивање уређаја, па свако ко има мобилни телефон с овом технологијом може електронском поштом да шаље видео-записе ■

Цена око 210 евра

2 Минолта DiMAGE X

Фотографски апарат и камера у једном уређају није никаква новина, али овај је нешто посебно. За сада је најмањи, најлакши и најтањи. Незнатно је већи од кутије цигарета, те-

ПОСМАТРАЧЕ СВИХ УЗРАСТА

жак 135 грама, дебљине 20 милиметара, али резолуције од два мегапиксела, прави изузетно добре дигиталне фотографије и може три пута оптички да их повећава. Овим апаратом могуће је снимити и кратки тонски запис и видео снимак од 35 секунди ■

Цена око
600 евра

3 Celestron's NexStar 11 GPS

Заљубљеници у звезде добили су савршен телескоп који ће скратити трагање по небеском своду и приуштити им право уживање. Целестронов телескоп постављен је на GPS сателитском систему и има електрични компас који служи да одреди положај посматрача на земљи, а база података од 50.000 већ посматраних објеката обезбеђује програмирано путовање

по васиони. Телескоп може да се подеси и изоштри тако да посматрач може да ужива у само једном, одабраном небеском телу ■

Цена око
5100 евра

4 Reefmaster DC 200 Digital

Снимање под водом, 60 метара испод површине, могуће је извести овим фотоапаратом – камером. Кућиште га штити од продора воде, има подешивач за експозицију и посебан блиц који чува природност боја и поред дневне светлости. Апаратом може да се направи краћи филм или више фотографија јер замењиве батерије трају два сата. Пошто су дигиталне, чак ни приликом њихове замене слика са неће прекидати ■

Цена око
770 евра

5 Micron Microscope

Мали, да мањи не може да се замисли, налик на CD, тежак свега 225 грама и дебљине 27 милиметара, овај микроскоп је моћна истраживачка алатка. Сваку честицу може да повећа 80 до 160 пута, па је савршен за посматрање и изуучавање бактерија, флуида, ситних инсеката. Микроскоп поседује властито, унутрашње осветљење које омогућавају две AA батерије, а може да се повеже са тридесетпетомилиметарском или дигиталном камером ■

Цена око
150 евра

6 Pentax's ultra-compact FB Lite

Фирма „Пентакс“ направила је двоглед који стаје у мали џеп мушког одела, али су му

домети велики. Њиме могу да се посматрају позоришне и оперске представе с минимумом фокусиране даљине од 1,8 метара, али и лет птица и трке коња јер брзо, по жељи, подешава удаљеност са које се нешто посматра ■

Цена око
150 евра

7 Ericson Communicam MCA-10

Технолози фирме „Ериксон“ тврде да ће дигиталне камере ускоро бити у склопу мобилних телефона. За сада их продају заједно. Са телефона могу, у року од једног минута и на било коју електронску адресу, да се пошаљу црно-беле или фотографије у боји ■

Цена око
180 евра

С. Д.

ГДЕ ЈЕ ХАБЛ?

Волим да читам све што се појави о свемирској технологији. Међутим, иако сам чула за телескоп Хабл, не знам на којој висини он лети у орбити?

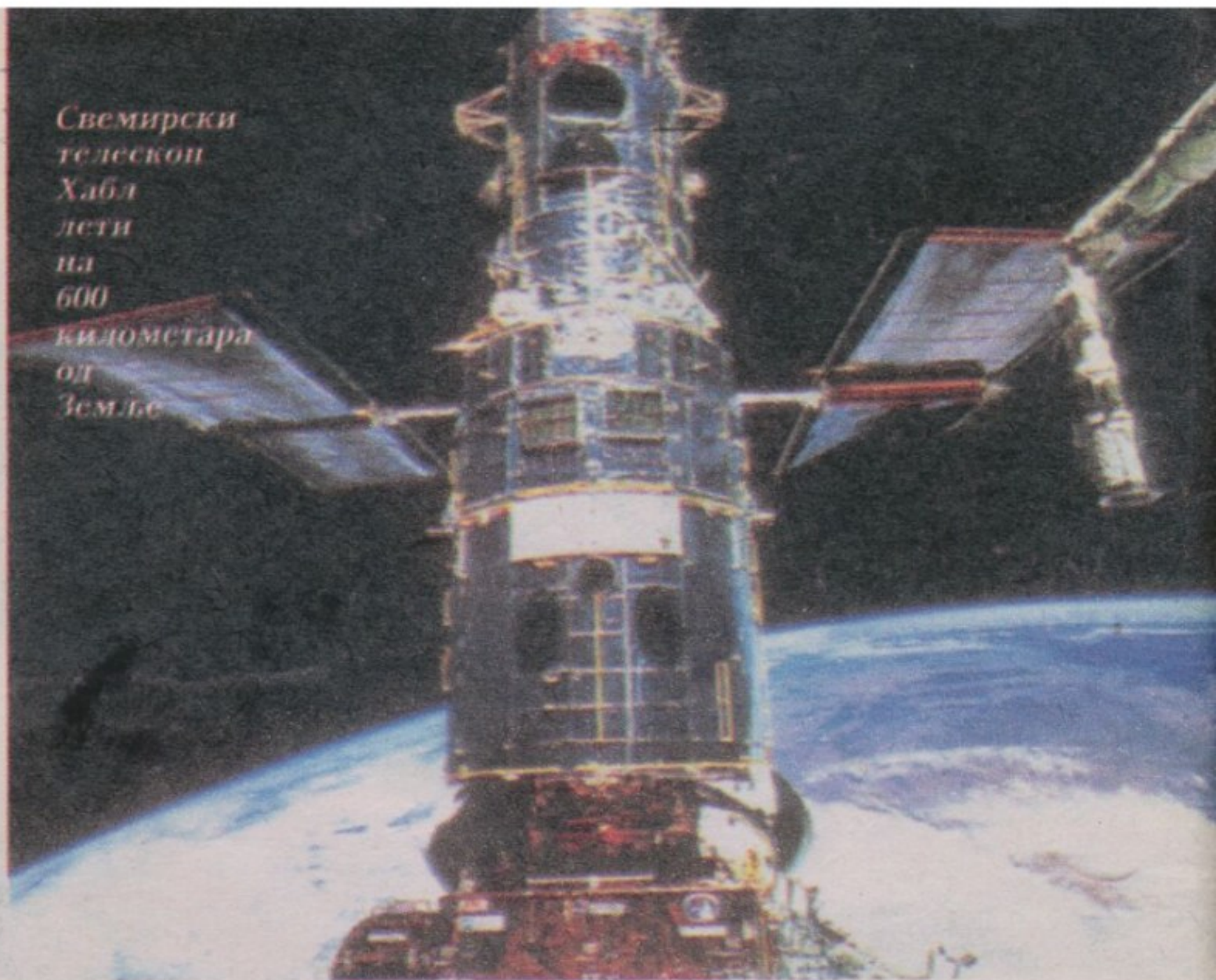
СВЕТЛАНА
из Ниша

ЈА ♥ ПТТ

ПРИПРЕМА
ЈОВА
РАДОВАНОВИЋ

ИЛУСТРОВАО
ДОБРОСАВ
БОБ
ЖИВКОВИЋ

Свемирски
телескоп
Хабл
лети
на
600
километара
од
Земље

ШКОЛА ЗА МАЧИЋЕ!

Молим вас да ми објасните зашто ми мој мачак Блеки доноси пред ноге свој полумртав плен.

СЛАЂАНА
из Свилајнца

Све мачке из света мачака, укључујући и домаћу мачку, уче своје младунце вештини лова, и то бескрајно стрпљиво и уз вежбање које траје месецима. Мајка почиње обуку тако што пред младунце доноси мртав плен, којим се храни у њиховом присуству. Следећи пут опет доноси мртав плен, али сада могу да га једу младунци, као и да се са њим играју и имитирају разне технике лова. Даље, она пред младунце доноси полумртав плен који они треба да докрајче и коначно их ставља на најтежу пробу, доносећи жив плен са којим младунци, уз много муке, треба да изађу на крај. Зато не треба да нас зачуди што понека домаћа мачка нас доживљава као своје младунце које треба да научи како да прибаве плен. Иако нам се понашање мачке чини крајње суровим, не треба да је грдимо. За њу је то само гест љубави, без обзира што је побркала ко је коме ту род, мајка, газда... ■

Свемирски телескоп Хабл креће се по орбити која је на висини од 600 километара од Земљиног тла. Изградња овог телескопа и његово лансирање у свемир у огромној мери су повећали могућност дубинског осматрања као и способност резолуције (најмањи детаљ који може да примети), а који су 10 пута бољи него код највећих земаљских телескопа.

Наиме, посматрање неба телескопима са Земље ограничено је филтрирајућим дејством атмосфере која ублажава, а при неким фреквенцијама чак зауставља електромагнетско зрачење које потиче из свемира, посебно ултраљубичасто, које је најважније за астрономска проучавања. Осим тога, они слике звезда, у теорији лопта-

стих, изобличавају због мешања слојева ваздуха и атмосферских струјања, те умногоме смањују употребљивост података и уверљивост запажања.

Хабл је практично у могућности да разазна новчић удаљен на десетине километара, као и да открива невероватне детаље у саставу црних рупа, галаксија и свемирских маглина, све до откривања планетарних система ван нашег Сунчевог. Као резултат сарадње између Насе и Есе (Европска свемирска агенција), Хабл је помоћу свеж шатла лансиран 1990. године. Многи наредни подухвати око овог циновског телескопа имали су задатак да побољшају одржавање уређаја и да исправљају грешке оптичких справа.

Уколико желиш да сазнаш више, Интернет адреса је: <http://hubble.nasa.gov>. ■

ФУДБАЛ НИЈЕ ОКРУГАО

Зашто је фудбалска лопта направљена из делова?

ЈОВИЦА ИВАНОВИЋ
Нови Београд

Као што је немогуће направити потпуно веродостојну мапу света, исто тако је од равних делова немогуће добити сасвим правилну лопту. Фудбал мора да се направи од делова, обично петоугаоних или шестоугаоних. Број употребљених делова одговара формули старој око двеста педесет година коју је утврдио Леонард Ојлер (1707-1783), швајцарски математичар, физичар и астроном. Да би се добила што правилнија лопта, користи се или дванаест једнаких петоуглова или двадесет шестоуглова.

Кад се фудбал надува, и даље није беспрекорно округлог облика. Спортска фирма „Најк“ недавно је на тржиште пустила лопту названу „Гео Мерлин“ за коју тврди да је савршенијег облика од свих досадашњих. „Гео Мерлин“ се од осталих фудбалских лопти утолико разликује што је састављен од делова различитих величина који наводно дају савршену лопту. Бразилској репрезентацији није сметало да и са лоптом несавршеног округлог облика освоји прво место на овогодишњем првенству света ■

POSTOVANA REDAKCIJO,

U "ZABAVNIKU" BROJ 2630 ODLICNO STE ODRADILI SVE SAVEZNE DRZAVE KOJE CINE AMERIKU, ALI STE NAPRAVILI SAMO JEDAN MALI PROPUST: UZ NAZIV DRZAVE NISTE STAVILI I NJEN GLAVNI GRAD. AKO NIJE PROBLEM DA GLAVNE GRADOVE SVIH SAVEZNIH DRZAVA OBJAVITE U NEKOM OD NAREDNIH BROJEVA, KAO I GLAVNE GRADOVE DRUGIH SAVEZNIH DRZAVA (PROVINCIJA) U KANADI, AUSTRALIJI, INDIJI, RUSIJI, BRAZILU,...

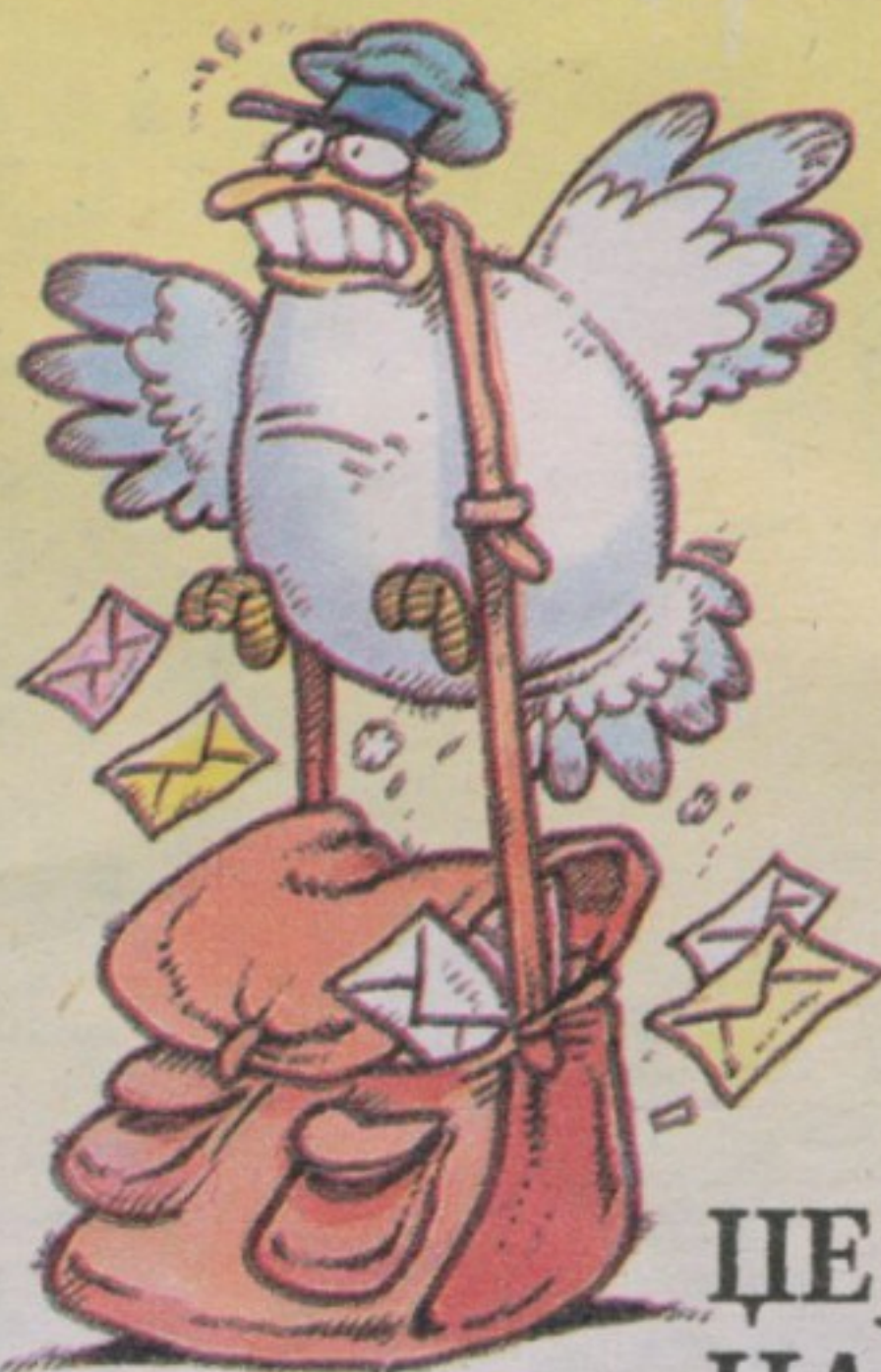
Драги „Забавниче“,

У тексту о томе како су америчке државе добиле своја имена и како изгледају њихове државне заставе недостају и називи престоница. Ево, ја их шаљем како би све било потпуно.

БОЈА

Булевар М. Пупина 55, Београд

ZORAN ILIC
NIKOLE MARAKOVICA 5/24
11090 BEOGRAD

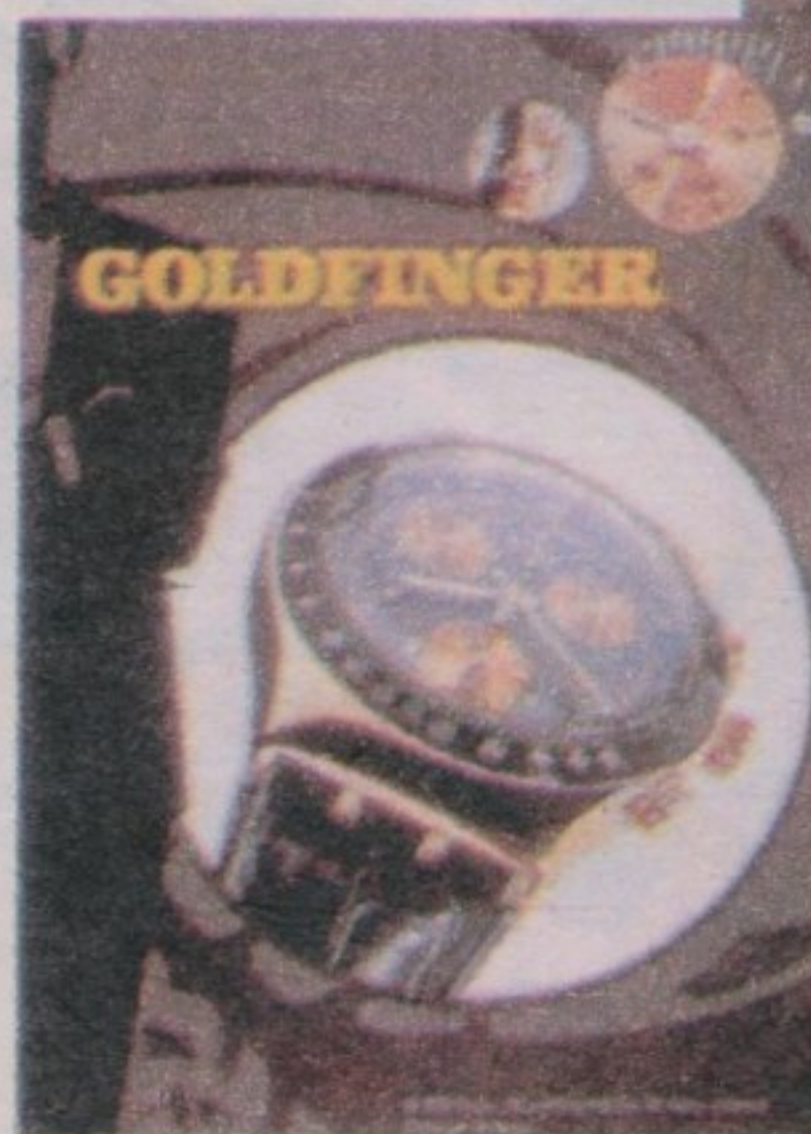

ЏЕЈМС БОНД НА РУЦИ

Да ли је тачно да је „Своч“ недавно направио и линију Џејмс Бонд сатова?

ЛУКА КОПРИВИЦА
Београд

Обишли смо неколико радњи и закључили да су „Своч“ сатови бар у Београду изгубили битку са сатовима неких других светских фирми. Ова изузетно позната швајцарска фирма стално смишља нове необичне modele и заиста је недавно обожаваоце Џејмса Бонда обрадовала сатовима у стилу тајног агента 007. Лука, постоје три модела, као што видиш на слици, и цене су им 55, 75 и 90 евра ■

Ајдахо	Бојзи
Ајова	Де Моин
Алабама	Монтгомери
Аљаска	Џуно
Аризона	Феникс
Арканзас	Литл Рок
Делавер	Довер
Џорџија	Атланта
Флорида	Теллахаси
Хаваји	Хонолулу
Илиноис	Спрингфилд
Индијана	Индијанаполис
Јута	Солт Лејк Сити
Јужна Дакота	Пијер
Јужна Каролина	Коламбија
Калифорнија	Сакраменто
Канзас	Топека
Кентаки	Френкфорт
Колорадо	Денвер
Конектикат	Хартфорд
Луизијана	Батон Руж
Масачусетс	Бостон
Мејн	Аугуста
Мериленд	Анаполис
Мичиген	Ленсинг
Минесота	Сент Пол
Мисисипи	Џексон
Мисури	Џеферсон Сити
Монтана	Хелена
Небраска	Линколн
Невада	Карсон Сити
Њу Џерси	Трентон
Њу Хемпшир	Конкорд
Њујорк	Олбени
Њу Мексико	Санта Фе
Охајо	Коламбус
Оклахома	Оклахома Сити
Орегон	Сејлем
Пенсилванија	Харисбург
Род Ајленд	Провиденс
Северна Дакота	Бизмарк
Северна Каролина	Рали
Тексас	Остин
Тенеси	Нешвил
Вајоминг	Шајен
Вашингтон	Олимпија
Вермонт	Монпеље
Вирџинија	Ричмонд
Висконсин	Медисон
Западна Вирџинија	Чарлстон
Порторико	Сан Хуан
Девичанска Острва	Шарлот Амали

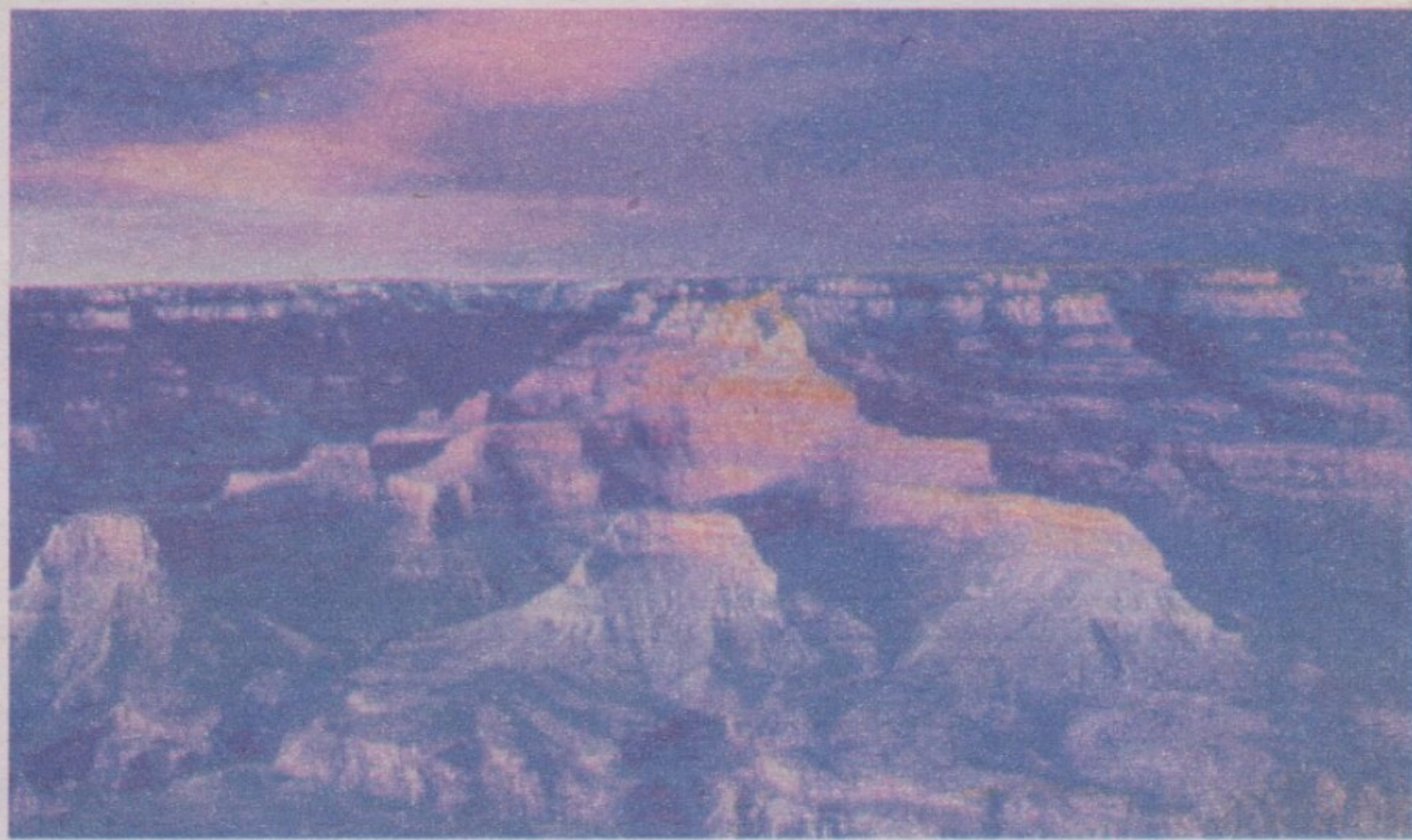

КЛИСУРА ≠ КАЊОН

Знам да је у Југославији најдубљи кањон црногорске реке Таре, али ме занима који је најдубљи кањон у Србији?

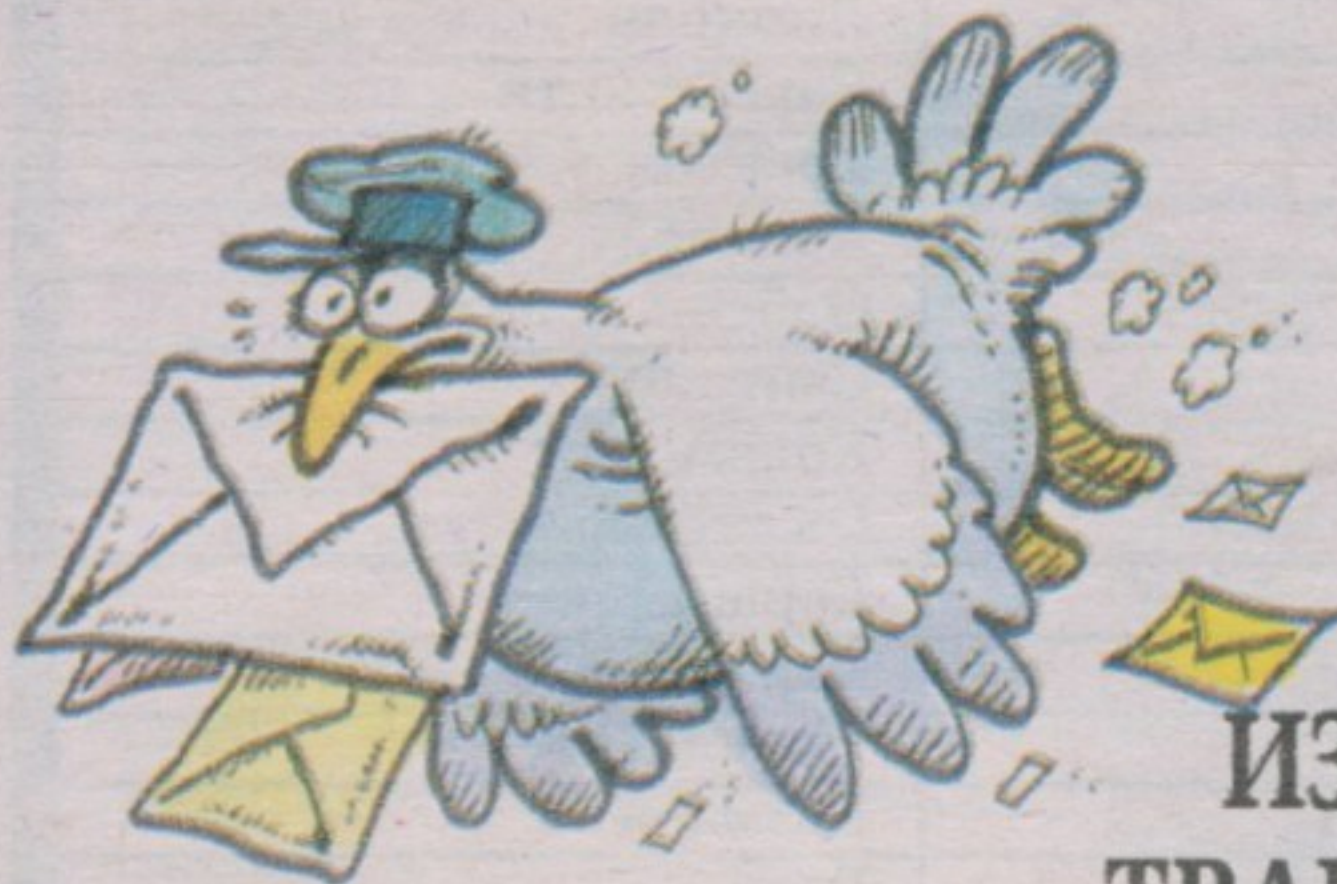
СТЕФАН ЂЕРАСИМОВИЋ
Нови Београд

Кањон је уска и дубока долина, са вертикалним и веома стрмим странама. Назив таквих долина потиче од Великог кањона (Grand Canyon) (на слици десно) дугог око 350 km и дубоког до 1800 m, који је усекла северно-америчка река Колорадо. У СР Југославији најсличнија Великом кањону је кањонска долина Таре дугачка 78 km и дубока до 1300 метара (на слици лево).

Клисура је, за разлику од кањона (стране вертикалне и веома стрме), сужени део речне долине са стрмим странама. Таквих долина у Србији има више, почев од Ђердапске клисуре на Дунаву, која је, са својих 100 km, најдужа у Европи, па преко Грделичке на Јужној Морави и Сићевачке на Нишави, до Овчарско-кабларске клисуре на Западној Морави.

Занимљиво је, међутим, да кањонских долина у нашој републици готово уопште нема. Таквом би се, по мишљењу професора др Стевана Станковића, декана Географског факултета у Београду, могла сматрати само долина у средњем току Дрине, узводно од Бајине Баште, где вертикалне литице изнад речног корита достижу висину од 800 метара. По његовим речима, нешто слично се може рећи и за притоку Лима, реку Увац, чије стрме стране имају висину 300–400 метара■

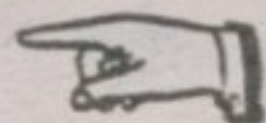

ИЗБЕГЛИ ТРАГЕДИЈУ „ТИТАНИКА“

Негде сам прочитала да власник „Титаника“ није био те кобне ноћи кад је брод потонуо и у гроб однео на стотине живота. Не знам да ли сам у праву.

САЊА
Земун

четрдесет осам

ПОДНИКНИ
ЗАБАВНИК

26.7.2002

LEDENO VOĆE KOJE SE LIŽE!

ledene lizalice

LICKY COOL

10

DUGA FRUIT

Tetra Pak

Британски путнички прекоокеански брод „Титаник“ ударио је у ледени брег и у ноћи између четрнаестог и петнаестог априла 1912. године потонуо одневши у гроб 1513 путника и чланова посаде. Тачно је, Сања, да се Џон Пјерпон Морган, један од власника (на слици десно) није укрцао на лађу чије је то било прво путовање. Овај највећи и најраскошнији брод тог времена припадао је компанији „Вајт Стар Лајн“. Још неколико угледних људи избегло је смрт. Због пословних обавеза на „Титаник“ се није укрцао ни Роберт Бејкон, амерички амбасадор у Француској, потом богатш Џорџ Вандербилт који је у последњем тренутку решио да не путује зато што га је ташта замолила да одустане с образложењем да нема поверења у „премијерно испловљавање“. Френка Аделмана, Едварда Била и извесног господина Шепарда замолиле су жене да се не укрцају јер су имале предосећај да ће се нешто лоше догодити. Живу главу извукао је и Бертрам Слејд, један од чланова посаде „Титаника“, јер се задржао у Саутемпτονу ■

РЕШЕЊА

Мини лавиринт
БРОД

СЛИКА

Део број 4.

КРУГОВИ

Исти су кругови 2 и 8.

КВАДРАТИ

Идентични су квадрати 1 и 9.

ФИГУРЕ

Исте су фигуре 1 и 6.

РАКЕТА

На слици има 27 троуглова

Резултати квиза

Ко чита **ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК**

тај и зна

1-A, 2-A, 3-B, 4-A, 5-B, 6-B,
7-A, 8-A, 9-A, 10-A, 11-A, 12-B,
13-A, 14-A, 15-A, 16-B, 17-A,
18-A, 19-A, 20-A.

четрдесет девет

на ствар по закону обавезно означавање имена

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

БРОЈ 2633

YU ISSN 0032-339X

Први број „Политикиног Забавника“ изашао је
28. фебруара 1939. године

Главни и одговорни
уредник Зефирино Граси

Генерални директор Дарко Рибникар

Издаје и штампа **ПОЛИТИКА**
Newspapers and Magazines
(PNM) d.o.o.

Заменик главног и
одговорног уредника Недељка Сташић

Ликовно графички
уредник Душан Глушац

Графички уредник
стилија Горан Војиновић

Редакција Слободанка Делибашић
Бојана Дожић
Мина Илић
Петар Милатовић
Весна Минић
Вито Недељковић
Мирјана Огњановић
Биљана Орловић
Љубомир Патрновић
Јова Радовановић
Весна Ракић
Весна Софреновић
Миленко Тодоровић

Техничка редакција Зоран Петканић
Митра Тилев

Секретаријат Зорица Филиповић

Редакција „ПОЛИТИКИН
ЗАБАВНИК“
Македонска 29
11001 Београд, П. факс 124

Телефони Секретаријат 3373-249
Техничка редакција 3373-334

централа 3373-111 и 3373-191
претплата 3373-084

Маркетинг агенција Македонска 31/1.
тел. 3373-349

Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају.
На основу мишљења Републичког секретаријата
за културу СР Србије, број 413-2973-02 од 22. I
1973. године не плаћа се порез на промет.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:

1 месец 156,00 дин. 3 месеца 468,00 дин. 6 месеци 936,00 дин.
Претплата на жиро рачуне број: 40801-603-4-3054128
и 40801-603-1-2054128 уз обавезну назнаку:

ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ
„ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“.

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:

Полугодишња/возом: 69 EUR или противвредност
осталих валута. Полугодишња/авионом: I група -
Европа: 96 EUR. II група - Азија - Африка: 102
EUR. III група - Америка - Аустралија: 108 EUR
или противвредност осталих валута.

ДЕВИЗНЕ УПЛАТЕ у EUR

за иностранство вршити преко:
(или противвредност осталих валута)

I RAIFFEISEN ZENTRAL BANK
Swift code: RZBAATWW-VIENNA Austria
Корисничка банка: 55.052.658
Raiffeisenbank Југославија АД Београд - Ресавска 22
Swift code: RZBJYUBG
Корисник: 540100-4117372424 (EUR) PNM - ДОО - Београд
или

II DEUTSCHE BANK AG
Swift code: DEUTDEFF - Frankfurt/M
Корисничка банка: 100935966200 Комерцијална банка
АД - Београд
Swift code: KOBVYUBG - BLZ 99900158
Корисник: 540100-17372424 (EUR) PNM - ДОО - Београд
Код уплате обавезно навести
Претплата на лист **ЗАБАВНИК**
Копију уплате и адресу послати на:
ПОЛИТИКА Newspapers and Magazines - 11000 Београд,
29. новембра 24/1. Југославија или
на факс ++ 381 11 3373-084

Годишњу претплату на лист не примамо.

Интернет адреса: <http://www.politika.co.yu>
Е. пошта: politikin.zabavnik@politika.co.yu

ИМПРЕСУМ (латински IMPRESSUM), штампана ствар по закону обавезно означавање имена издавача и уредника одговорних за садржај

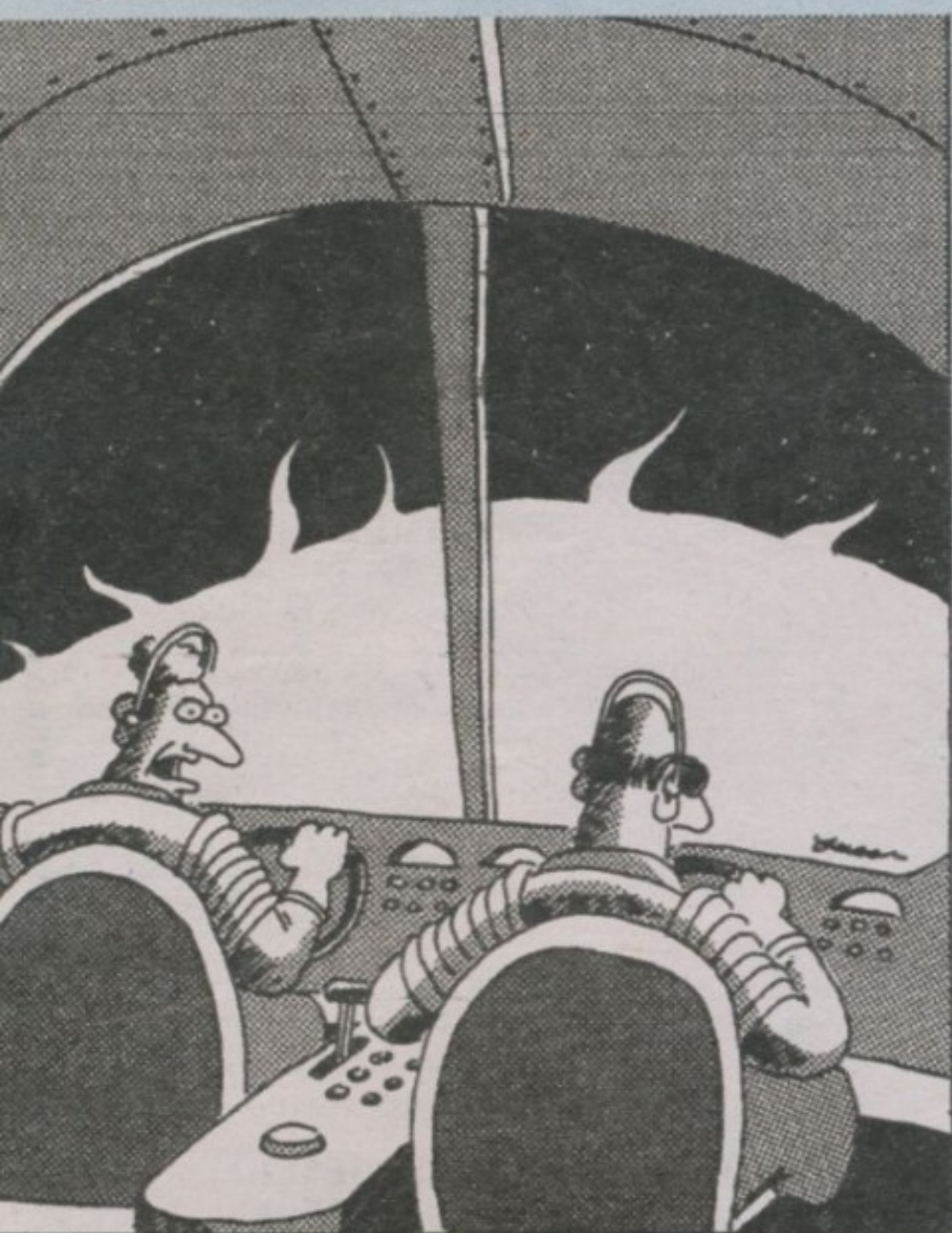
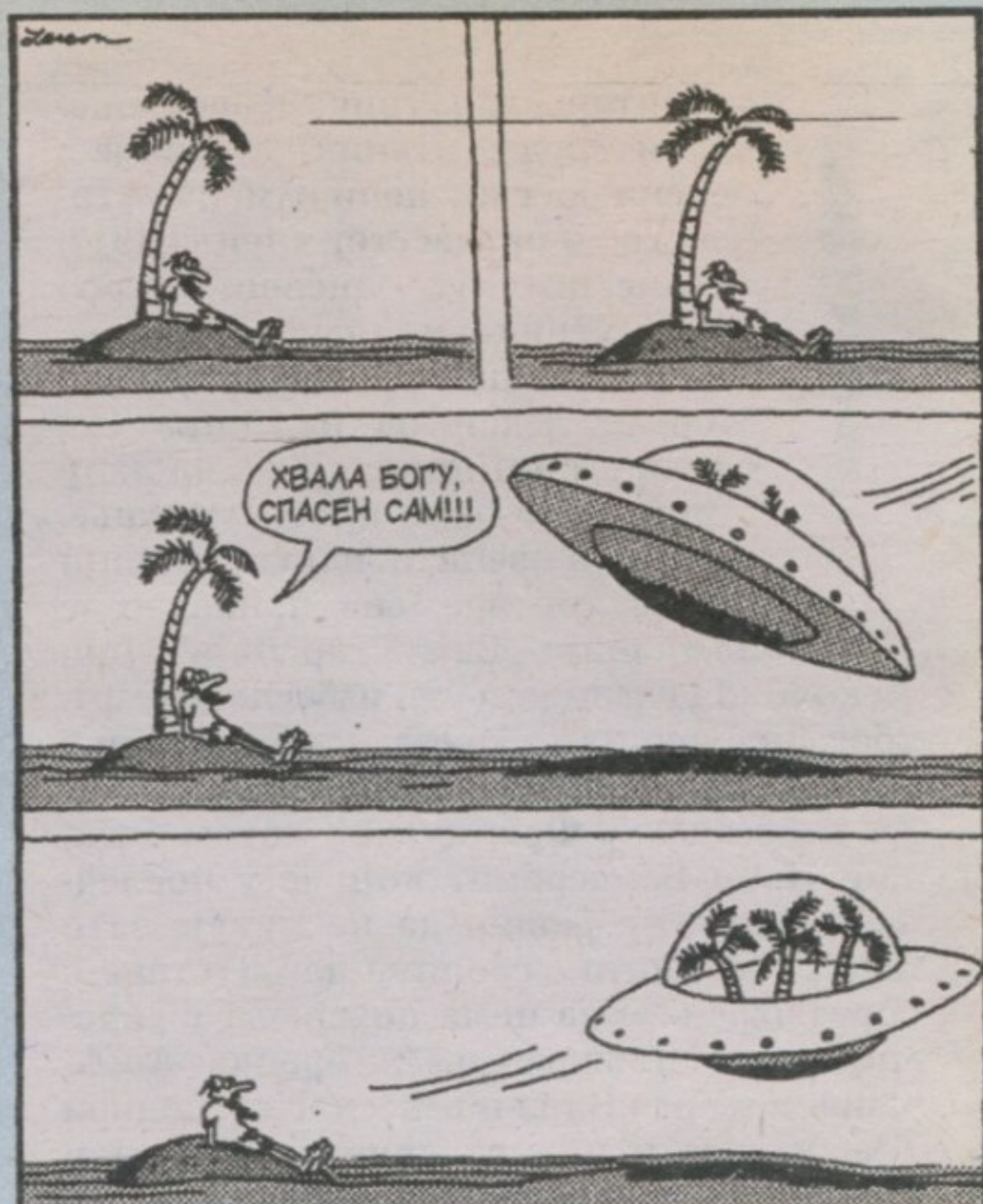
ИМПРЕСУМ (латински IMPRESSUM), штампана ствар по закону обавезно означавање имена издавача и уредника одговорних за садржај

ЧУДЕСНИ СВЕТ

ГЕРИЈА ТАРСОНА

ВАН И ОСТАЛИ ЗЕМАЉЦИ

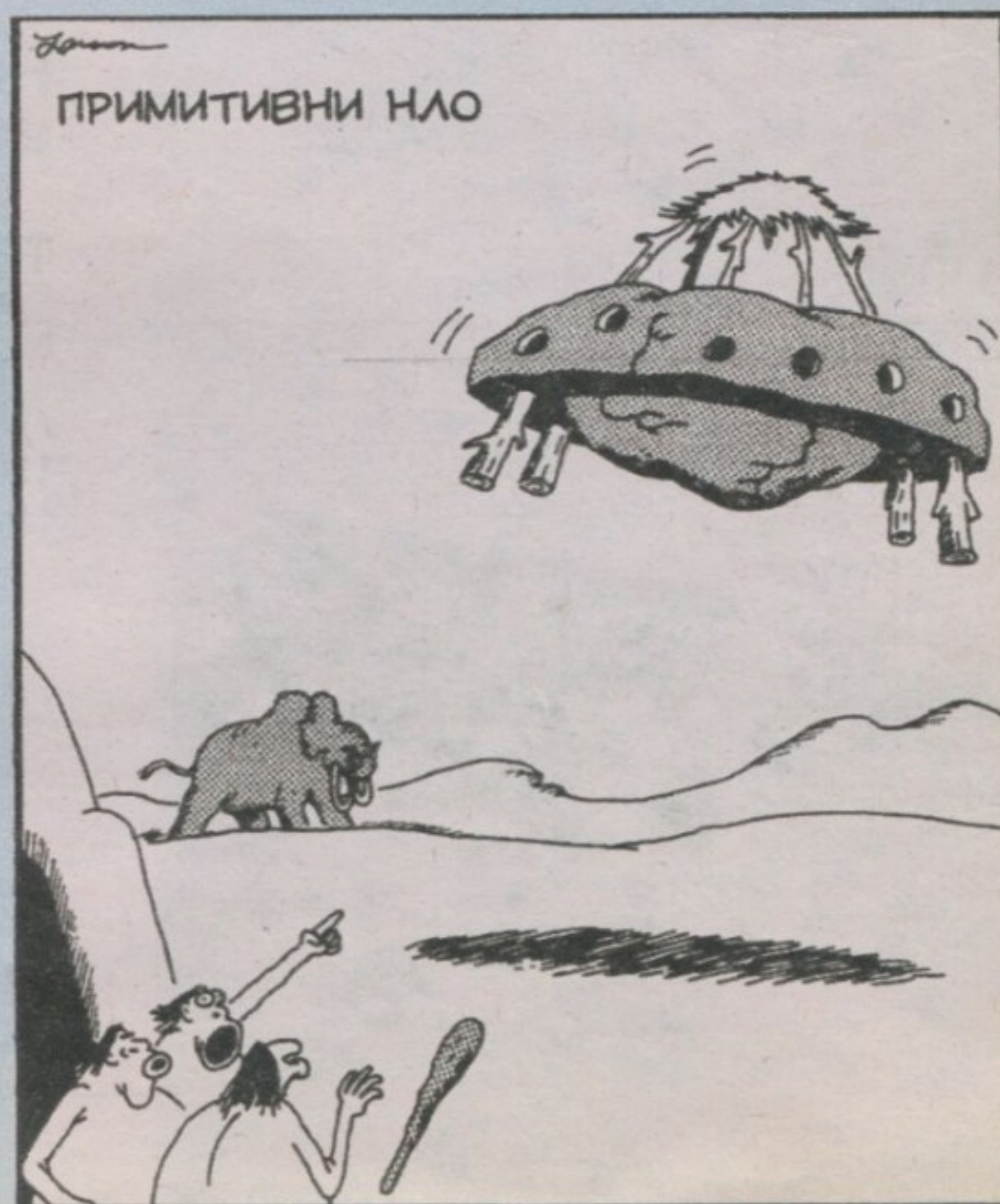
„ЛОШЕ ВЕСТИ. ПРИВУКЛА НАС
ЈЕ ГРАВИТАЦИЈА СУНЦА, НЕМА
НАМ ВИШЕ СПАСА...! ...ИЗВИНИ,
МОЛИМ ТЕ, ДА ЛИ ТИ ТО НОСИШ
МОЈЕ ЗАШТИТНЕ НАОЧАРЕ?!“

СЦЕНА ИЗ ФИЛМА „ПСИ МАРСОВЦИ
ДОЛАЗЕ“

ТРЕНИНГ
ЈЕ НАПРАСНО
ЗАУСТАВЉЕН.
КРОЗ ПРОЗОР
СЕ НАСЛУЖИВАЛА
ПРИЛИКА
НЕ САМО
ДА СЕ УПОТРЕБИ
ДО САДА
НАУЧЕНО ВЕК И
ДА СЕ СПАСЕ
ЧИТАВ ГРАД

РЕКЛИСУ

ЉУДИ СЕ НАЈБОЉЕ
РАСПОЗНАЈУ НОЋУ. ТАДА
НОСЕ САМО СПАВАЋЕ
КОШУЉЕ, А ИСПОД ЊИХ
СВОЈ КАРАКТЕР.

Роберт Музил
аустријски писац
(1880–1942)

НИКО СЕ НЕ РОДИ ДОБАР.
ТА ВРЛИНА СЕ СТИЧЕ.

Сенека
римски филозоф и песник
(3–65)

ОДИСТИНСКИ ВЕЛИКЕ
СУ САМО ТАЈНЕ.

Јакоб Баркхард
швајцарски историчар
и културолог
(1818–1897)

ПАТРИОТИЗАМ КВАРИ
ИСТОРИЈУ.

Јохан Волфганг Гете
немачки песник
(1749–1832)

УГОВОР ЈЕ КАО РУЖА
ИЛИ МЛАДОСТ.
ТРАЈЕ ДОК ТРАЈЕ.

Шарл де Гол
француски генерал
и политичар
(1890–1970)

СЕКСУАЛНОСТ
БАЛЕРИНА ЈЕ
У НОГАМА, А
ТЕНОРА У ГРЛУ.
ЗБОГ ТОГА ЖЕНЕ
ЧИНЕ ПРЕЉУБУ
С ТЕНОРИМА,
А МУШКАРЦИ
С БАЛЕРИНАМА.

Карл Краус
аустријски писац
(1874–1936)

ЉУБОМОРА САДРЖИ
ВИШЕ САМОЉУБЉА
НЕГО ЉУБАВИ.

Франсоа де ла Рошфуко
француски писац
(1613–1680)

СВА ЗАДОВОЉСТВА
КОЈА ДОЛАЗЕ С
ПОЛОЖАЈЕМ
КАСНИЈЕ СЕ ВРАЋАЈУ
КАО МУКА.

Хераклит
грчки филозоф
(550–440. године пре нове ере)

БРАК ЈЕ
ПУСТОЛОВИНА КОЈА
ВОДИ У РАТ.

Гилберт Кид Честертон
енглески књижевник и новинар
(1874–1936)

ЉУДИ ПОСТАЈУ „ЗЛИ,
РУЖНИ И ДУЖНИ“
ЈЕР ГОВОРЕ И РАДЕ
НЕ РАЗМИШЉАЈУЋИ
О ПОСЛЕДИЦАМА
СВОЈИХ РЕЧИ И
ДЕЛА.

Франц Кафка
аустријски писац
(1883–1924)

ЖИВИМО У
ПОРЕМЕЋЕНОМ
СВЕТУ. ЉУДИ УМИРУ
ОД ГЛАДИ, А ПСИ
БОЛУЈУ ОД
ДЕБЉИНЕ.

Норман Мајлер
амерички писац
(1923. година)

С ПРИЈАТЕЉИМА СЕ
УВЕК ПРИЧА
ОТВОРЕНО, АЛИ
НИКАД ЈАВНО.

Егон Бар
немачки новинар и политичар
(1922. година)

БОЉЕ ЈЕ
СТАЛНО ИМАТИ
ЕНЦИКЛОПЕДИЈУ
ПРИ РУЦИ, НЕГО
СЕ ПРАВИТИ
ПАМЕТАН.

Алфред Нобел
шведски хемичар
и индустријалац
(1833–1896)

BY JIM DAVIS

ГАРФИЛД GARFIELD